

**ANLAMLI YAŞAM ALGISI, İYİMSERLİK VE
DEĞERLERİN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN
SİYASAL KATILIMI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ:
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Tuğba BOZKURT
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Pınar DURSUN
Temmuz, 2021
Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANLAMLI YAŞAM ALGISI, İYİMSERLİK VE DEĞERLERİN
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SİYASAL KATILIMI
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: AFYON KOCATEPE
ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Hazırlayan
Tuğba BOZKURT

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Pınar DURSUN

AFYONKARAHİSAR 2021

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Anlamlı Yaşam Algısı, İyimserlik ve Değerlerin Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılımı Üzerindeki Etkisi: Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği**” adlı çalışmanın, tarafımca bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’ da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

28.07.2021

İmza

Tuğba BOZKURT

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ENSTİTÜ ONAYI

Öğrencinin	Adı- Soyadı	Tuğba BOZKURT
	Numarası	170652108
	Anabilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
	Programı	Kamu Yönetimi
	Program Düzeyi	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik
Tezin Başlığı		Anlamalı Yaşam Algısı, İyimserlik ve Değerlerin Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılımı Üzerindeki Etkisi: Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği
Tez Savunma Sınav Tarihi		28.07.2021
Tez Savunma Sınav Saati		15.00

Yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek ☒oy birliği – ☐oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Elbeyi PELİT
MÜDÜR

ÖZET

ANLAMLI YAŞAM ALGISI, İYİMSERLİK VE DEĞERLERİN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SİYASAL KATILIMI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Tuğba BOZKURT

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Temmuz, 2021

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Pınar DURSUN

Bu çalışmada, ilk amacımız, anlamlı bir yaşam algısının, iyimserlik düzeyi ve değerler ile siyasal katılım toplam puanlarının ve 7 alt boyutunun (siyasi tartışmalar, görsel ve yazılı basına görüş bildirme, seçimlere duyarlılık, gösteri ve yürüyüşler, seçim mitingleri, hizmet ve politika takibi ile propaganda, boykot ve eylemler) arasında bir ilişki olup olmadığını araştırmak, ikincil amacımız ise bazı sosyo-demografik etkenlerle, anlamlı bir yaşam algısının, iyimserlik düzeyi ve değerlerin siyasal katılım üzerindeki rollerini belirlemektir. Bu nedenle, çalışmaya Afyon Kocatepe Üniversitesinin çeşitli fakültelerindeki toplam 355 (248 kadın, 107 erkek) öğrenci dahil edilmiş olup ortalama yaş 21,07 (SS = 1,48)' dir. Rastgele örnekleme yoluyla, öğrencilere, Sosyo-demografik Bilgi Formu, Siyasal Katılım Ölçeği, Yaşamda Anlam Anketi, Yaşam Yönelimi Testi ve Portre Değerler Ölçeği uygulanmıştır. Korelasyon analizi sonucunda, anlamlı yaşam algısı, iyimserlik, muhafazakarlık ve özaşkınlık değerleri ile siyasal katılım toplam puanı arasında anlamlı ve olumlu yönde bir ilişkili bulunmuştur. Her bir değişkenin katkı rolünü incelemek için gerçekleştirilen Standart Çoklu Regresyon analizine göre ise, siyasal katılım düzeyini, yaşamda anlam ile muhafazakarlık değeri olumlu yönde yordamıştır. Siyasal katılımın 7 altboyutu (siyasi tartışmalar, görsel ve yazılı basına görüş bildirme, seçimlere duyarlılık, gösteri ve yürüyüşler, seçim mitingleri, hizmet ve politika takibi ile propaganda, boykot ve eylemler) ile gerçekleştirilen analizlere göre ise, hizmet ve politika takibi varyansın en fazla açıklandığı altboyut olup, muhafazakarlık ve anlamlı yaşam algısı tarafından olumlu yönde yordanmaktadır. Sonuç olarak, muhafazakâr değerleri olan ve yaşamlarında anlam algısına sahip bireyler siyasal katılımın her sahasında daha fazla varlık sergilemektedirler. Özellikle kendini güvende hissetme, uyma, itaat, geleneksellik, aidiyet ve korumacılık ile karakterize muhafazakarlık değerinin, tutarlı bir biçimde siyasal katılım ve altboyutlarını olumlu yönde yordadığı görülmektedir. Sonuç olarak elde edilen bu bulgular ilgili alanyazın bulgularıyla tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Siyaset Psikolojisi, Siyasal Katılım, Yaşamda Anlam, Değerler, İyimserlik.

ABSTRACT

THE EFFECT OF PERCEPTION OF MEANINGFUL LIFE, OPTIMISM AND VALUES ON POLITICAL PARTICIPATION OF UNIVERSITY STUDENTS: THE CASE OF AFYON KOCATEPE UNIVERSITY

Tuğba BOZKURT

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION**

July, 2021

Advisor: Assist. Prof. Dr. Pınar DURSUN

The first aim of this study was to investigate whether there are relationships among a meaningful life, optimism level, values, and total scores of political participation and its 7 sub-dimensions (political debates, expressing opinions to the visual and written media, sensitivity to elections, demonstrations and marches, election rallies, service and policy follow-up). Our secondary aim was to determine the roles of some socio-demographic factors, a sense of a meaningful life, optimism level and values on total scores of political participation. Therefore, a total of 355 (248 female, 107 male) students from various faculties of Afyon Kocatepe University were included in the study and the mean age is 21.07 (SD = 1.48). Socio-demographic Information Form, Political Participation Scale, Meaning in Life Questionnaire, Life Orientation Test and Portrait Values Scale were applied to the students through random sampling. As a result of correlational analysis, there were significant correlation among a sense of meaning in life, optimism, the values of conservatism and transcendence and total scores of political participation. According to Standard Multiple Regression analyses that were performed to examine the contribution role of each variable, the level of political participation positively predicted the meaning in life and the value of conservatism. According to the analyzes carried out with the 7 sub-dimensions of political participation (political debates, expressing opinions to the visual and written media, sensitivity to elections, demonstrations and marches, election rallies, service and policy follow-up, propaganda, boycott and actions), the service and policy subdimension was found to be the most explained variance compared to other subdimensions and was positively predicted by conservatism and the perception of meaningful life. As a result, individuals with conservative values and a sense of meaning in their lives exhibit more active roles in all areas of political participation. It seems that the value of conservatism, which is characterized by feeling safe, conformity, obedience, tradition, belonging and protectionism, positively predicts political participation and its sub-dimensions consistently. As a result, these findings were discussed by comparing the relevant literature.

Keywords: Political Psychology, Political Participation, Meaning in Life, Values, Optimism.

ÖN SÖZ

İçinde bulunduğumuz “Post-Truth” olarak adlandırılan yanlış ve doğrunun birbirinden ayırt edilemediği “Gerçeklik Ötesi” bu çağda, yanlış ve doğruyu net bir şekilde ayırt edilebilmek için, insan doğasını anlamak ve açıklayıp kategorize edebilmek noktasında psikoloji bilimi bizlere büyük bir imkân sağlamakta ve kaynaklık etmektedir. Özellikle siyaset bilimi gibi her ne kadar toplumsal ve kitlesel olduğu düşünülse de bireylerin ve onların kişisel özelliklerinin etkisinin yadsınamaz olduğu alanlarda, psikoloji biliminin önemi ve etkisi daha da artmaktadır. Bu nedenle siyaset bilimi ve psikoloji biliminin bir birlikteliği olarak ortaya çıkan siyaset psikolojisi alanı ve yaklaşımı post truth olarak adlandırılan bu çağı doğru şekilde anlayarak, doğru bir bakış açısı geliştirmek ve böylece doğru, etkin, sürdürülebilir politikalar ortaya koymak noktasında araştırmacılar ve uygulayıcılar için yeni olduğu kadar farklı bir bakış açısı da sunmaktadır. Bu çalışmada ise siyaset psikolojisi perspektifi ile siyaset biliminde önemli konuların başında gelen siyasal katılım olgusu ve psikoloji biliminde yeni bir yaklaşım olan pozitif psikoloji yaklaşımına ilişkin kavramlardan siyasal katılım üzerinde etkili olacağı düşünülen iyimserlik, anlamlı yaşam algısı ve değerler incelenerek açıklanmış, aradaki etki ve ilişki bağı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Öncelikle bu hayatta örnek aldığım ve daima örnek almaya devam edeceğim, erdemlilik ve çalışkanlık noktasında kendisine her daim imrendiğim, benim bu alanda olmama vesile olan, yıllarını ve tüm emeğini ülkesine hizmet etmek noktasında harcayan sevgili babam Recep BOZKURT’a, bizleri yetiştirip büyüten ve daima sevgi ile kucaklayan biricik annem Şerife BOZKURT’a, daima yanı başımda ve destekçim olan sevgili kardeşlerim Sabri ve Yavuz Selim’e; çalışmam boyunca ilgisini ve desteklerini biran olsun eksik etmeyen kıymetli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Pınar DURSUN’a ve eğitimim süresince yanımda olup engin bilgilerinden istifade ederek ufkumu genişletmeme olanak sağlayan tüm hocalarıma; her daim desteklerini hissettiğim ve hayatımda olmalarından mutluluk duyduğum dostlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Tuğba BOZKURT
2021, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
YEMİN METNİ.....	ii
ENSTİTÜ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLOLAR LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SİYASET PSİKOLOJİSİ VE SİYASAL KATILIMA İLİŞKİN KURAMSAL ÇERÇEVE

1. SİYASET PSİKOLOJİSİ	5
1.1. SİYASET PSİKOLOJİSİ KAVRAMININ TANIMI.....	5
1.2. SİYASET PSİKOLOJİSİNİN ÖNEM VE KAPSAMI	6
1.3. SİYASET PSİKOLOJİSİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	6
1.3.1. 1920- 1960 Dönemi: Siyaset Psikolojisi Kavramının Ortaya Çıkışı	6
1.3.2. 1960- 1980 Dönemi: “Siyaset Psikolojisi” İsmi ile Örgütlenme	6
1.3.3. 1980 Sonrası Dönem: Siyaset Psikolojisi Alanının Gelişimi ve Araştırmaların Çeşitlenmesi	7
2. SİYASAL KATILIM.....	8
2.1. SİYASAL KATILIM KAVRAMININ TANIMI.....	8
2.2. SİYASAL KATILIMIN ÖNEMİ VE OLASI NEDENLERİ	11
2.3. SİYASAL KATILIM BİÇİMLERİ VE DÜZEYLERİ	13
2.3.1. Siyasal Katılım Biçimleri	14
2.3.2. Siyasal Katılım Düzeyleri:	17
2.4. SİYASAL KATILIMA ETKİ EDEN UNSURLAR	19
2.4.1. Sosyo-demografik Etkenler	19
2.4.1.1. Cinsiyet.....	19
2.4.1.2. Yaş	21
2.4.1.3. Eğitim	25
2.4.1.4. Meslek ve Gelir	27
2.4.2. Psiko- Sosyal Etkenler.....	28
2.4.2.1. Ailenin Yapısı.....	28
2.4.2.2. Kitle İletişim Araçları	29
2.4.2.3. Kentleşme	31
2.4.2.4. Psikolojik Etkenler	31
3. KUŞAKLAR VE Y-Z KUŞAĞI GENÇLERİNİN SİYASAL KATILIMI	32
3.1. KUŞAKLAR	32
3.1.1. Kuşak Kavramı.....	32
3.1.2. Kuşakların Sınıflandırılması ve Özellikleri	34
3.1.2.1. Sessiz Kuşak (1925-1945)	36

3.1.2.2. Bebek Patlaması Kuşağı (1946-1964)	36
3.1.2.3. X Kuşağı (1965-1979)	37
3.1.2.4. Y Kuşağı (1980-1999)	37
3.1.2.5. Z Kuşağı (2000-...)	38
3.2. Y ve Z KUŞAĞI GENÇLERİNİN SİYASAL KATILIMI	39
3.2.1. 2020 TÜİK Verilerine Göre Türkiye'deki Genç Nüfusun Demografik Yapısı	39
3.2.2. Y ve Z Kuşağı Gençlerinin Siyasal Katılımlarına İlişkin Değerlendirmeler	40

İKİNCİ BÖLÜM

DEĞERLER, ANLAMLI YAŞAM ALGISI VE İYİMSERLİK KAVRAMLARI İLE KURAMSAL ÇERÇEVE

1. DEĞERLER.....	46
1.1. DEĞERLERİN SINIFLANDIRILMASI	49
2. ANLAMLI YAŞAM ALGISI	54
3. İYİMSERLİK	56
4.SİYASET PSİKOLOJİSİ BAĞLAMINDA SİYASAL KATILIM İLE DEĞERLER, ANLAMLI YAŞAM ALGISI VE İYİMSERLİK ARASINDAKİ İLİŞKİYE DAİR KURAMSAL BULGULAR	58
4.1. SİYASAL KATILIM İLE DEĞERLER ARASINDAKİ İLİŞKİ VE KONUYA İLİŞKİN YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR	58
4.2. SİYASAL KATILIM İLE YAŞAM ANLAMI ARASINDAKİ İLİŞKİ VE KONUYA İLİŞKİN YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR	60
4.3. SİYASAL KATILIM İLE İYİMSERLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ VE KONUYA İLİŞKİN YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR	61

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

1. ARAŞTIRMANIN AMACI	64
2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	65
3. ARAŞTIRMANIN DESENİ VE SINIRLILIKLARI	65
4. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ.....	66
5. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE TEKNİKLERİ.....	66
5.1. ANKET FORMUNUN ÖZELLİKLERİ	67
5.1.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu	67
5.1.2. Siyasal Katılım Ölçeği	67
5.1.3. Yaşamda Anlam Anketi	68
5.1.4. Yaşam Yönelimi Testi	68
5.1.5. Portre Değerler Anketi.....	68
6. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	69
6.1. TEMEL HİPOTEZ	69
6.2. ALT HİPOTEZLER	69
7. ARAŞTIRMA SONUCU ELDE EDİLEN VERİLERE YÖNELİK ANALİZ TEKNİKLERİ	70

8. ARAŞTIRMA BULGULARI	70
8.1.KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE DAİR BULGULAR	70
8.2.KATILIMCILARIN SİYASETLE İLİŞKİLİ SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE DAİR BULGULAR	75
8.3. ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİNE DAİR BULGULAR	80
8.3.1. Farklılık Analizleri ve İstatistiki Bulgular	80
8.3.2. Korelasyon Analizi Bulguları	83
8.3.3. Standart Çoklu Regresyon Analizleri ve İstatistiki Bulgular.....	86
 SONUÇ VE ÖNERİLER	92
KAYNAKÇA.....	102
EK	110

TABLÖLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Milbrath'ın Siyasal Katılım Düzeyi Hiyerarşisi	18
Tablo 2. Literatürde Yer Alan Kuşaklara İlişkin Sınıflandırma Biçimleri	35
Tablo 3. Kuşak Dönemleri ve Günümüzdeki Yaş Aralığı Karşılıkları.....	36
Tablo 4. Allport vd. Değerler Çalışması ve Değerlere Atfettikleri Anlamlar	50
Tablo 5. Rokeach' in Araçsal ve Amaçsal Değerler Sınıflaması.....	50
Tablo 6. Schwartz'ın Değer Modelindeki Değer Tipleri, Tanımları ve Örnek Değer Maddeleri	53
Tablo 7. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımları	71
Tablo 8. Katılımcıların Yaş Dağılımları	71
Tablo 9. Katılımcıların Medeni Durumları	72
Tablo 10. Katılımcıların Eğitim Görmekte Oldukları Fakültelere Göre Dağılımları	72
Tablo 11. Katılımcıların Sınıflarına Göre Dağılımları	72
Tablo 12. Katılımcıların Genel Not Ortalaması Dağılımı	72
Tablo 13. Katılımcıların En Uzun Yaşadıkları Yerlere Göre Dağılımları.....	73
Tablo 14. Katılımcıların Çalışma Durumları	73
Tablo 15. Katılımcıların Bireysel Aylık Gelirlerine İlişkin Dağılım.....	73
Tablo 16. Katılımcıların Ailelerinin Aylık Gelirlerine İlişkin Dağılım.....	74
Tablo 17. Katılımcıların Ebeveynlerin Eğitim Durumu Dağılımı	74
Tablo 18. Katılımcıların Ebeveyn Mesleklerine İlişkin Dağılım.....	75
Tablo 19. Katılımcıların Siyasete Olan İlgilerine Göre Dağılımları.....	76
Tablo 20. Katılımcıların Ailelerinin Siyasete Olan İlgilerine Göre Dağılımları	76
Tablo 21. Katılımcıların Bilgi Edinme Kaynaklarına İlişkin Dağılım	76
Tablo 22. Katılımcıların Destekledikleri Partiye Karşı Gösterdikleri İlgi Düzeylerine Göre Dağılımları.....	77
Tablo 23. Katılımcıların Genel ve Yerel Seçimlerde Oy Kullanmalarına İlişkin Dağılımları.....	77
Tablo 24. Katılımcıların Geleceğe Yönelik Umutluluk Düzeylerine Göre Dağılımları	77
Tablo 25. Katılımcıların Siyasal İdeoloji Tercihlerine Göre Dağılımları.....	78
Tablo 26. Siyasal Katılım Biçimlerinin Ortalama, Standart Sapma ve Önem Sıralaması Bilgileri.....	79
Tablo 27. Katılımcıların Siyasal Katılım Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılaşması .	80
Tablo 28. Katılımcıların Siyasal Katılım Düzeylerinin Fakültelerine Göre Farklılaşması	80
Tablo 29. Katılımcıların Siyasal Katılım Düzeylerinin Siyasete Yönelik Olan İlgilerine Göre Farklılaşması.....	81
Tablo 30. Katılımcıların Siyasal Katılım Düzeylerinin Ailelerinin Siyasal İlgilerine Göre Farklılaşması.....	81
Tablo 31. Katılımcıların Siyasal Katılım Düzeylerinin Genel ve Yerel Seçimlere Katılma Durumlarına Göre Farklılaşması	82
Tablo 32. Katılımcıların Siyasal Katılım Düzeylerinin Destekledikleri Partiye Olan İlgi Düzeylerine Göre Farklılaşması	82
Tablo 33. Katılımcıların Siyasal Katılım Düzeylerinin Umutluluk Düzeylerine Göre Farklılaşması.....	83

Tablo 34. Betimleyici İstatistik ve Siyasal Katılım Toplam Skor ve Altboyutları Dahil Korelasyon Matrisi	85
Tablo 35. Siyasal Katılım Toplam Puanı ile Standart Çoklu Regresyon Modeli	86
Tablo 36. Siyasi Tartışmalar Altboyutu ile Standart Çoklu Regresyon Modeli	87
Tablo 37. Görsel ve Yazılı Basına Görüş Bildirme Altboyutu ile Standart Çoklu Regresyon Modeli	87
Tablo 38. Seçimlere Duyarlılık Altboyutu ile Standart Çoklu Regresyon Modeli	88
Tablo 39. Gösteri ve Yürüyüşler Altboyutu ile Standart Çoklu Regresyon Modeli	89
Tablo 40. Seçim Mitingleri Altboyutu ile Standart Çoklu Regresyon Modeli	89
Tablo 41. Hizmet ve Politika Takibi Altboyutu ile Standart Çoklu Regresyon Modeli	90
Tablo 42. Propaganda, Boykot ve Eylemler Altboyutu ile Standart Çoklu Regresyon Modeli	91
Tablo 43. Hipotez Sonuçlarına İlişkin Açıklamalar	98

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. 2020 Yılı Genç Nüfus Oranı ve Yaş Grupları.....	23
Şekil 2. Genç Nüfus Oranının Avrupa Birliği Üye Ülkeleri ile Karşılaştırması (2020) .	24
Şekil 3. Nüfus Piramidi Karşılaştırması (2007-2020).....	39
Şekil 4. Türkiye’de Yapılan Genel Seçimlerdeki Katılım Oranları (1950-2018).....	40
Şekil 5. Seçim Yıllarına Göre 18 Yaş Üstü Z Kuşağının Toplam Nüfusu.....	42
Şekil 6. 2023 Seçimlerinde Kuşaklara İlişkin Öngörülen Dağılım	43
Şekil 7. Schwartz’ın Çembersel Değer Modeli	52

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

%: Yüzde
&: Ve
ß: Beta
ANOVA: Analysis of Variance
Bkz: Bakınız
f: Frekans
F: Varyans Analizine (ANOVA) İlişkin Parametre
n: Örneklem Büyüklüğü
N: Evren Büyüklüğü
p: Anlamlılık Testine İlişkin Olasılık Değeri
r: Korelasyon Katsayısı
S (bj): Regresyon Katsayısının Standart Hatası
SBKY: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Sd: Serbestlik Derecesi
SS: Standart Sapma
TDK: Türk Dil Kurumu
t: T değeri
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
Vb: Ve Benzeri
X: Aritmetik Ortalama

GİRİŞ

Demokrasi, halkın iktidarı yani kendi kendini yönetmesi anlamı taşımaktadır. Şüphesiz temsili demokrasinin varlığını ortaya koymak açısından olmazsa olmaz araçlardan biri de siyasal katılımdır. İnsanlar siyasal katılım yolu ile kendi yaşamlarını ilgilendirecek kararlara etki edebilmek, onları gerektiğinde değiştirebilmek, düzenleyebilmek veya yeni birtakım kararlar alınmasını sağlayabilmek için aktif ya da pasif olarak çeşitli şekillerde ve düzeylerde siyasal katılım faaliyetlerinde bulunmaktadır.

Siyasal katılıma dair yapılan çalışmalarda tanımlanma, sınıflama, biçim ve düzeylere ilişkin ayrımlar yenice ortaya konulmuş olsada, yeterince geniş kapsamlı değerlendirilmediği görülmektedir. Oysaki, siyasal katılım, toplum olarak yaşamının getirdiği sosyolojik, ekonomik ve hukuksal unsurların yanında, bireylerin kendi içsel dünyalarına yani düşünceleri, önyargı ve kalıpyargıları, karar alma mekanizmaları, duyguları, zekâ düzeyleri gibi bilişsel becerileri, kişilik özellikleri, tutumları ve motivasyon düzeylerine göre de son derece değişebilmektedir. Bu anlamda, siyaset bilimi, psikolojinin konusu olan insan davranışları ve zihinsel süreçlerden bağımsız ele alınamaz. Günümüzde psikoloji bilimi, biyo-psiko-sosyal model üzerinden insan davranış ve tüm zihinsel süreçlerini bütünsel ve kapsamlı bir biçimde irdelemektedir. Bu çerçevede, siyasal katılım gibi siyasete ilişkin etmenler, psiko-sosyal faktörlerle son derece etkileşimlidir. Bu etkileşim, iki yönlü yani karşılıklı bir ilişki biçimidir. Örneğin, siyasal katılım düzeyi, benimsenen ideolojiler, siyasi tutum ve tavırlar gibi siyasetle ilişkili pek çok davranış, bireyin içinde yetiştiği ya da bulunduğu psiko-sosyal ortamdan etkilenebildiği gibi bireylerin zekâ, eleştirel düşünebilme gibi bilişsel becerileri, duygu ve hisleri, motivasyon düzeyleri, kişilik özellikleri de siyasal davranışlarını belirler. Bu karşılıklı etkileşim düzeyi, teknolojik, sosyolojik, ekonomik değişimlerle birlikte son derece dinamik ve siyaset bilimini de dinamik kılmaktadır. Tüm bu nedenlerle, 1960'lerden itibaren siyaset psikolojisi adı altında ayrı bir alt disiplin ortaya çıkmış ve kendine özgü ayrı dünyada bir alanyazın meydana getirmiştir. Ne var ki, ülkemizde bu alan henüz çok yenidir ve yeterince araştırma birikimi bulunmamaktadır.

Psikoloji biliminde 1990'lerden itibaren 20. Yüzyılın son yarısında, modernizme bir alternatif ve eleştiri olarak ortaya çıkan postmodernizm, psikiyatri, psikoloji, sosyal hizmetler gibi tüm yardım ve insan-odaklı bilimlerin bakış açısını etkileyecek birçok

değişikliği de beraberinde getirmiştir. Bu değişikliklerle birlikte insanın dünyaya ve kendisine dair bakışı ve gerçekliği anlamlandırma şekli köklü bir değişikliğe uğramıştır. Bu değişikliklerle psikoloji biliminde, 1990'lı yıllarda *Pozitif Psikoloji* akımı ortaya çıkmıştır. Aslında bu akım kökenlerini en başta Aristoteles ve Platon gibi Antik Yunan filozoflarından; daha sonraları ise Jahoda (1958) ve Maslow (1954) gibi humanistik okul ile Rotter (1954), Bandura (1986), Lazarus ve Folkman (1984) gibi sosyal-bilişsel kuramlardan alan bütüncül bir disiplindir (Peterson & Park, 2003; Seligman & Csikszentmihalyi, 2000). Böylece psikoloji bilimi kendini yeniden tanımlamış ve odak noktalarını yeniden düzenlemiştir. Bu yeni bağlamda, insana bakış açısı, artık hastalık-odaklı modelden uzaklaşmış ve insanın kendini yeniden var edebilen ve büyüyüp gelişebilen bir varlık olduğunu kabul etmiştir (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000). Pozitif psikolojiye göre psikolojinin amacı, “yanlış olanı düzeltmek” yerine, insanın “güçlü yönlerini arttırmak” olmalıdır (Lee Duckworth vd., 2005: 631). Bu çerçevede, bireysel boyuttaki iyimserlik, umut, bilgelik, anlamlı yaşam ve psikolojik sağlamlık, olgunluk, erdemler, travma sonrası büyüme, mutluluk, öznel ve psikolojik iyi oluş ve toplumsal boyuttaki sorumluluk ve yardımseverlik gibi çeşitli kişilik özellikleri araştırma konusu olarak benimsenmiştir (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000).

Gerek modernite gerekse postmodernitede en büyük sorunlardan biri yaşamdan alınamayan tatmin, aşırı materyalist alışkanlıklar, mutsuzluk, yaşamda anlam sorgusu ve değerlerin kapitalizm doğrultusunda paylaşmak yerine narsisizm odaklı hale gelmesidir. Yaşamda anlam sorgusu, aslında her bireyin özellikle travmalar, kayıplar ve büyük krizler meydana geldiğinde, kendisine sorduğu olağan bir sorudur. “Bu olaylar neden başıma geldi”, “gerçek sorumlusu kim”, “neden ben” gibi bu sorular, uygun çerçevede yanıtlanamadığında, bireylerin çaresizlik, anlamsızlık, depresyon, melankoli hatta intihar gibi derin varoluşsal krizler yaşamasına neden olmaktadır. Oysaki, bireylerin en büyük acılarında bile anlam bulabilmesi gerekmektedir (Frankl, 2020). Yaşamda genel bir anlam duygusunun varlığı bireylerin krizlerle başa çıkmalarında çok daha kolay yön ve anlam bulmalarını sağlayacaktır. Bu nedenle anlam duygusu önemli bir kalkan ve psikolojik sağlık belirticidir (Steger vd., 2006). Anlam duygusuna benzer şekilde, iyimserlik de en kritik psikolojik kalkanlardan biri olup, en genel tanımla, bireylerin, gelecekte iyi şeyler beklemesidir (Scheier & Carver, 1985). Bir kişilik özelliği olan iyimserlik, stresle başa çıkmada kullanılan etkin yollardan biridir. Nitekim iyimserler, mücadeleden kolay kolay vazgeçmez ve hedeflerine yılmadan devam ederler (Segerstrom, 2007). Psikolojik

değerler ise, bireylere yol gösteren, ilkeleri, davranış ve varoluş biçimlerini temellendirdiği öğrenilmiş inançlardır (Schwartz, 1994: 21). Değerler önemli yol haritalarıdır ve benzer bir şekilde stresle başa çıkmada önemli kalkan görevleri bulunmaktadır. Elbette değerler de bireylerle birlikte değişir ve dönüşür. Schwartz (1992), değerlerin bütün bireylerde doğuştan varolan bazı evrensel gereksinimlerden kaynaklandığını iddia eder. Bu üç gereksinim, biyolojik ihtiyaçlar, grupla ve toplumla yaşamının gereği paylaşmak ve iyilikseverlik ile grup ahengini sağlamak adına bireylerin gruba “uyuma” ihtiyacıdır. Schwartz bu üç gereksinim üzerinden on adet değer tanımlaması yapmış, tüm kültürlerde önceliklerin değişmekte olduğunu belirtmiş ve bu değerlerin farklı kültürlerde farklı derecelerde yer aldığını söylemiştir.

Siyaset psikolojisi bağlamında, siyasal katılımı, çok yönlü duygusal, motivasyonel ve bilişsel bir etkinlik biçimi olarak tanımlamayı tercih ettik ve bu nedenle pozitif psikoloji kavramlarıyla incelemenin uygun olacağı düşündük. Bu bağlamda, bu çalışmada, genel amacımız siyasal katılım (bağımlı değişken) ile değerler, yaşamda anlam ve iyimserlik kavramlarının (bağımsız değişken) olası ilişki yönünü ve düzeyini belirlemektir. Bu ilişki ve etkileşimi ortaya koyabilmek adına anket yöntemi tercih edilmiş, üniversite gençlerinden oluşan bir örneklem grubu belirlenmiştir.

Özellikle ülkemizdeki genç nüfusun önemli bir oran ve potansiyeli teşkil ediyor olması, herşeyden önce, bu çalışmanın örnekleminin üniversite öğrencilerinden oluşmasına zemin hazırlamıştır. Ayrıca, üniversite öğrenciliği, gelişimsel açıdan stresli, uyum sorunlarının deneyimlendiği, kayıplar ve belli oranda travmalarla karakterize bir dönemdir. Bu nedenle, sadece siyasal katılım açısından değil aynı zamanda anlam sorgusu, iyimserlik ve hatta değerler açısından da önemli bir inceleme sahası oluşturacaktır.

Tüm bu bilgilerin ışığı altında, bu araştırma, siyaset psikolojisi, siyasal katılım, değerler, yaşam anlamı ve iyimserlik konuları ele alınacak şekilde 3 bölüme ayrılmıştır:

Birinci bölümde; temel olarak siyaset psikolojisi, siyasal katılım ve kuşak kavramları ele alınmış olup tanımları, önem ve kapsamaları, siyaset psikolojisinin tarihsel gelişimi, siyasal katılım düzey ve biçimleri, siyasal katılıma etki eden çeşitli demografik ve psiko-sosyal unsurlar, kuşaklara ilişkin sınıflandırmalar ve özellikleri ile Y ve Z kuşağında yer alan gençlerin siyasal katılımlarına ilişkin olarak Türkiye’deki ve

dünyadaki katılım oranları ile genç nüfusa ilişkin demografik yapıya ilişkin olarak ortaya konan kapsamlı bir literatür taramasına yer verilmiştir.

İkinci bölümde; değerler ve pozitif psikoloji yaklaşımı ile ortaya konulan yaşamda anlam ve iyimserlik kavramlarına ilişkin çalışmalarla ilgili olarak yapılan literatür araştırması ile elde edilen bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca siyaset psikolojisi bağlamında siyasal katılım ile değerler, yaşam anlamı ve iyimserlik arasındaki ilişki açıklanmaya çalışılmış olup buna ilişkin literatürde yer alan çalışmalara da yer verilmiştir.

Son bölüm olan üçüncü bölümde ise; yapılan saha araştırmasından elde edilen verilere ilişkin metodolojik bilgiler yer almaktadır. Buna göre araştırmanın amacı, önemi, deseni ve sınırlılıkları, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve teknikleri, analiz teknikleri, konu ile ilgili kuralan temel ve alt hipotezler ve yapılan anket çalışmasının sonuçlarına dair elde edilen araştırma bulgularına ilişkin çeşitli bilgiler paylaşılmıştır.

Sonuç ve öneriler kısmında ise yapılan çalışma ile elde ettiğimiz bulgular önceki çalışmalardan elde edilen literatür araştırmaları bağlamında karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş ve gelecek çalışmalar ile konuya ilgisi olanlara yönelik öneri niteliğindeki tavsiyelere yer verilmiştir.

Özetle, siyaset biliminde, kişilik özellikleri, değerler, inançlar, duygular, motivasyonel süreçler, karar verme süreçleri, propaganda araçları ve siyasal algı gibi psikolojiye dair çalışmaların her geçen gün daha fazla arttığını görmekteyiz. Kuşkusuz, bu araştırma alanlarından biri de duygusal, motivasyonel ve bilişsel bir etkinlik biçimi olan siyasal katılımdır. Öte yandan, psikoloji bilimi içinde, anlamlı bir yaşam algısı, mutluluk veya iyimserlik gibi insanı geliştiren araştırma konularına son yıllarda daha fazla ağırlık verilmektedir. Bu bağlamda, bu çalışma ile siyasal katılım etkinliği ve bazı pozitif psikoloji kavramları arasında bir köprü kurulmak istenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SİYASET PSİKOLOJİSİ VE SİYASAL KATILIMA İLİŞKİN

KURAMSAL ÇERÇEVE

1. SİYASET PSİKOLOJİSİ

1.1. SİYASET PSİKOLOJİSİ KAVRAMININ TANIMI

Siyaset psikolojisi, en genel haliyle, psikoloji bilimi ile siyaset bilimini bir araya getiren, bütünlleştirici, ara bir disiplin olarak tanımlanabilir.

Siyaset psikolojisi, siyasetle ilgili ve siyaset bağlamını açıklamak için psikoloji biliminin kavramlarından yararlanır ve buradan elde edilen çıktıları, siyasal bir sorunun ya da konunun analizinde, yani daha büyük bir resmi tanımlamak için kullanır.

Siyaset bilimciler bu alana siyasal bilgilerini ve anlayışlarını aktarırken, psikologlar ise siyasetin nasıl anlamlandırılacağı gibi pek çok konuda siyaset bilimine yeni bakış açıları getirirler. Böylece “türlerin evliliği” olarak tanımlayabileceğimiz bu disiplinler arası alan olan siyaset psikolojisi yaklaşımı ortaya çıkmıştır.

Siyaset psikolojisini ortaya çıkaran sebeplerden biri, genel davranış yasalarını tespit edip çeşitli durumlarda ortaya çıkan olayları açıklamaya ve ortaya çıkabilecek davranış kalıplarını bilimsel yöntemlerle belirleyip önceden kestirebilmeye olan ihtiyaçtır. Çünkü siyaset bilimi daha çok olaylara gerçek hayatın tam ortasında çoğu zaman tam da olayın olduğu anda verilen anlık tepkilerin araştırıldığı bir bilim iken, psikoloji bilimi çoğunlukla önceden belirlenebilir etmenlerin etkilerinin gözlemlendiği karıştırıcı etmenlerin kontrol altında tutulabildiği bir bilimdir. Siyaset psikologlarına düşen ve oldukça zor olan görev ise bu iki alanın kesiştiği noktaları inceleyip, kesişim noktalarını ustalıkla belirlemek ve bu iki alanı birleştiren prensip yargılara ulaşabilmektir.

Diğer yandan siyaset psikolojisi; insanların siyasal düşünce, davranış ve tercihlerinde neden belirli kalıpları benipseyip sergilediklerini anlamlandırabilmek konusunda siyasal varlığı meydana getiren kişilik, duygular, tutumlar, değerler, kimlik ve bilişsel süreçlerin etkisinin ve öneminin ortaya konulabilmesi ile siyasal varlığın sürekli etkileşim içinde bulunduğu siyasal iç ve dış gruplar yani geniş anlamıyla toplumsal çevresinin etki ve öneminin ortaya konulabilmesi için psikolojik bir bakış açısı ile siyasal bilginin yorumlanabilmesi imkanını tanımaktadır (Cottam vd., 2004: 34-38).

1.2. SİYASET PSİKOLOJİSİNİN ÖNEM VE KAPSAMI

Siyaset psikolojisi, psikolojinin siyasi olaylara uygulanması ve siyasi davranışların incelenmesi ile ilgilenmektedir. Siyaset bilimine ilişkin davranış kalıplarını anlamlandırabilmek için psikolojiden faydalanır ve bu nedenle disiplinler arası bir nitelik taşımaktadır. Aslında içerik olarak siyaset psikolojisi olarak adlandırılması bile bu disiplinler arası çalışma alanına bir kısıtlılık atfetmektedir. Çünkü siyaset bilimi sadece psikolojinin konusu değil aynı zamanda sosyoloji, kamu yönetimi, antropoloji, ceza hukuku gibi pek çok insan ve devlet ilişkisi içeren alanın kesişiminde bulunmaktadır. Bu bakımdan tüm sosyal bilimlerde kullanılan betimsel, ilişkisel (korelasyonel) ve deneysel araştırma yöntemlerinden faydalanır. Nitekim, bu tez çalışmasında, ilişkisel yöntemlerden faydalanarak bir anket araştırması gerçekleştirilmiştir. Ne var ki, siyaset psikolojisi halen, sosyal bilim dalları arasında yaygın bir alan olmayıp, bu alanda yapılan çalışmalar son derece kısıtlıdır. Bu açıdan da çalışmamızın, alanyazına önemli katkıları olacağını düşünmekteyiz.

1.3. SİYASET PSİKOLOJİSİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Siyaset psikolojisinin tarihsel gelişimine göz atmak istenirse genel olarak 3 bölümde incelenebilir (Özkazanç, 2017: 556-557):

1.3.1. 1920- 1960 Dönemi: Siyaset Psikolojisi Kavramının Ortaya Çıkışı

Siyaset psikolojisi diye ayrı bir disiplin alanının henüz ortaya çıkmamış olduğu bu dönemde kişilik, kültür ve siyaset gibi konularda temel sayılacak nitelikte eserler ortaya konulmuştur. Bu konular daha sonra da bu disiplinin temel konuları hâline gelmişlerdir. Bu dönemin temel konusu, Sigmund Freud'un (1856-1939) Leonardo da Vinci'nin kişilik özellikleri üzerine yaptığı çalışmayla başlamış olan psiko-biyografi geleneği etrafında şekillenen liderler (tekil bireyler) ve kitleler düzeyindeki "siyasal kişilik" konusudur. Temel araştırma yöntemi olarak psikanaliz ve vaka çalışmaları olsa da kısıtlı da olsa, saha araştırmalarının da kullanıldığı gözlemlenmiştir. Liderler ve kitleler ilişkisi günümüzde doğrudan araştırma konusu olmamakla birlikte, farklı tema ve değişkenlerle halen güncelliğini korumaktadır.

1.3.2. 1960- 1980 Dönemi: "Siyaset Psikolojisi" İsmi ile Örgütlenme

Siyaset psikolojisi disiplininin ikinci evresi, disiplinin artık bu isim altında örgütlenmeye başladığı dönemdir. Birinci dönemden farklı olarak kuramsal ve yöntemsel yaklaşımlar ortaya atılmış ve çok çeşitli siyasi sorunlar önem arz etmeye başlamıştır. Bu

döneme en çok damgasını vuran araştırmalar; kamuoyu, siyasi tutum ve seçmen davranışına ilişkin araştırmalar olmuştur. Bireylerin içsel özelliklerinden çok, çevresel etmenler gibi dışsal uyarıcıların etkili olduğu varsayımına dayalı olan Davranışçı Yaklaşımın hâkim olduğu bu dönemde, disiplinin klasik konuları arasında siyasi katılım, seçmen davranışı, kamuoyu araştırmaları, siyasi toplumsallaşma ve kitle iletişimi gibi önemli konuların yer aldığı görülmektedir. Araştırma tekniği olarak geniş kapsamlı anketlere dayanan saha araştırmaları ve katılımcı gözlemleme tekniklerinin kullanıldığı görülmüştür.

1.3.3. 1980 Sonrası Dönem: Siyaset Psikolojisi Alanının Gelişimi ve Araştırmaların Çeşitlenmesi

1980 sonrasında günümüze kadar olan dönemi ifade eden üçüncü dönemde ise siyaset psikolojisi disiplinine ait konuların çeşitlendiği, yöntemsel ve kuramsal yaklaşımların ise arttığı gözlemlenmiştir. İlk ve ikinci dönemde ele alınan pek çok konunun yanı sıra bu dönemde ayrıca, ideoloji, kimlik, söylem, inanç sistemleri, bilişsel tutumlar, imaj ve algı sistemleri gibi konulara ilişkin araştırmaların öne çıktığı görülmektedir. Ayrıca, uluslararası çatışma ve etnik çatışma dinamikleri, çatışma çözme yöntemleri, terör, dehşet ve şiddet olguları da özel bir önem kazanmaktadır. Bu dönem kuramsal ve yöntemsel olarak, ilk ve ikinci dönemde öne çıkan kişilik yaklaşımı ve Davranışçı okul yerine, Yatkınlık/Eğilimcilik varsayımı ile şekillenmektedir. Yani sosyal öğrenme ve bilişsel gelişme kuramları, bilgi işlem süreçleri, deneysel manipülasyon ve bilgisayar şemaları, evrimci psikoloji, nöro-psikoloji, kolektif davranış kuramları, rasyonel tercihler, retorik ve söylem analizleri gibi farklı pek çok yaklaşımın etkili olmaya başladığı dönemdir.

Sonuç olarak bugün geline nokta, siyaset psikolojisi disiplini araştırmacılara çokça zengin ve hızla gelişen bir araştırma alanı vaad etmektedir. Henüz yeterli ve derli toplu bir literatüre sahip olmadığı ve keşfedilmeye hazır bakir bir alan olduğu, bu disiplinin önde gelen isimlerinden David. O. Sears (1993: 30) tarafından da dile getirilmiştir.

2. SİYASAL KATILIM

2.1. SİYASAL KATILIM KAVRAMININ TANIMI

Siyasal katılım, mevcut siyasal durumun devamlılığı veya değişimi yönünde etkide bulunmayı amaçlayan her türlü vatandaşlık eylemlerini ifade eder. Siyasal katılım kavramı kamusal/siyasal işlere yönelik ilgi, bilgi ve tutumu içeren geniş bir alanı kapsar.

Siyasal katılım yöneticilerin dürüst ve serbest seçimler yoluyla, yönetilenler tarafından seçildiği rejim olan demokrasinin en temel öğelerindendir. Demokrasi ile yönetilen ülkelerde siyasal katılım, anayasa ile çoğunluğu sadece vatandaşlara tanınmış olan siyasal haklar vasıtası ile hayat bulmaktadır. Ayrıca siyasal katılım, siyaset biliminin üzerinde durduğu en önemli ve temel konular arasında yer almaktadır.

Demokrasinin olmazsa olmazı veya en azından asgari şartı olarak görülen siyasal katılım (Dahl, 2001), pek çok sosyal bilim kavramında olduğu gibi üzerinde uzlaşılmış tek ve ortak bir tanım bulunmayan bir kavramdır. Genel olarak siyasal katılıma ilişkin tanımlamalar dar kapsamlı ve geniş kapsamlı olarak sınıflanabilir:

a) Dar kapsamlı tanımlamalar:

Yayla (2003)' ya göre siyasal katılım, siyasal kurum kuruluşların almış olduğu kararlardan etkilenen kişi ve grupların bu kararların alınması sürecine katılımını ifade eden bir kavramdır. Çukurçayır (2012) tarafından siyasal katılım, seçimlere katılım olarak tanımlanmıştır. Bu açıdan bakıldığında siyasal katılımı bireyin devletle olan ilişkisi etkileşimli değildir ve sadece tek taraflı davranışlarla gerçekleşir. Bu şekildeki katılım en temel düzeydeki siyasi katılımıdır. Gökçimen (2008) ise siyasal katılımı biraz daha kapsamlı bir şekilde, bir ülke veya bölgede toplumu oluşturan vatandaşların siyasal sistemle kurduğu ilişkilerin bütününe kapsayan bir kavram olarak tanımlamaktadır. Bu ilişkiler siyasi olayları takip etme, haber toplama ve inceleme, siyasal herhangi bir faaliyette bulunma, oy verme, bir siyasi olaya destek olma veya tepki verme, seçimlerde aday olma ve siyasi karar mercilerinde yer alma gibi farklı şekil ve boyutlarda kendisini göstermektedir.

b) Geniş kapsamlı tanımlamalar:

Güldiken (1996: 31) tarafından siyasal katılım, merkezi ve yerel tüm siyasi konularda yapılan faaliyetler ile vatandaşların yönetimi elinde bulunduran veya siyasi anlamda iktidarda bulunan kişiler üzerinde baskı kurmaları, doğrudan veya dolaylı bir

şekilde siyasal sürece katılarak çeşitli şekillerde etki meydana getirmeleri şeklinde tanımlanmaktadır. Higgs vd. (2008: 596)'ne göre ise siyasal katılım, yönetimin tercihleri ve yönetime ilişkin kararları etkilemek amacıyla karar alma ve uygulama süreçlerine müdahil olma durumudur. Benzer bir şekilde Verba, Nie ve Converse (1989: 1) siyasal katılımı, vatandaşların yöneticilerin seçimi ve onların yapmış oldukları eylem ve işleri doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkileme maksadıyla giriştikleri tüm yasal eylemler olarak tanımlamaktadırlar. Bu tanımlarda katılım bir davranış, eylem veya çalışma olarak ifade edilmiştir. Bu anlayışı biraz daha geniş kapsamlı düşünen Kapani ise bireylerin siyaset ve siyaset yapanların ortaya çıkardığı siyasalar karşısındaki tutumlarını, ilgi ve düşüncelerinin varlığını da katılım kapsamı içerisinde değerlendirmiştir.

Siyasal katılıma ilişkin tanımlamaları, içeriğini baz alarak gruplandırabilmek de mümkündür. Akıncı (2014: 36-39)'ya göre bu tanımlamalar içeriklerine göre 3 kategoride incelenebilir:

a) Birinci Kısım Tanımlamalar:

Bu tür tanımlamalarda siyasal katılım bir davranış türü olarak ele alınmış ve davranış türü olarak kategorize edilmiştir. Kalaycıoğlu (1998: 10) siyasal katılımı, kişinin bireysel olarak yaptığı tercih ve verdiği karar sonucunda siyasi karar mekanizmalarının başına geçecek kişileri veya halihazırda bu mevkileri elinde bulunduranları etkilemek için ortaya koydukları eylemler ve faaliyetler olarak tanımlamıştır. Kalaycıoğlu'na göre bu davranışların yasal veya yasa dışı olması gibi bir ayrım söz konusu değildir. Söz konusu amacı ortaya koyacak yasal ya da yasa dışı tüm yollar siyasal katılım olarak değerlendirilmektedir. Siyasal katılımı siyasal karar alma mercilerini etkilemeye yönelik davranış türü olarak ele alan Özbudun (1975: 1-4)'un siyasal katılım tanımı ise, merkezi ve yerel devlet organlarını, personellerini ve tüm bunların kararlarını etkilemek üzere tasarlanan yasal ya da yasa dışı başarılı veya başarısızlıkla sonuçlanan her türlü eylem girişimleri şeklindedir. Özbudun'un siyasal katılıma ilişkin bu tanımında da Kalaycıoğlu'na benzer olarak yasal ve yasa dışı ayrımı yapmadan siyasal mercilerin karar aşamalarını etkileyecek tüm davranışları siyasal katılıma dâhil ettiği görülmektedir. Bu iki tanımdan yola çıkarak bir davranışın siyasal katılım olarak değerlendirilebilmesi için iki temel şarta bağlı olduğu ileri sürülebilir: İlk olarak, amaç siyasal karar mercilerini etkilemek olmalı ve ikinci olarak da başkalarının tesiri altında kalsa bile birey, kendi iradesi ile bir faaliyet ya da davranış ortaya koymalıdır.

Ek olarak siyasal katılımı bir davranış olarak tanımlama yaklaşımı Verba, Nie ve Converse'de de bulunmaktadır. Ancak Kalaycıoğlu ve Özbudun'un yasa dışı eylemleri de siyasal katılım kavramı içine dâhil eden anlayışının aksine Verba, Nie ve Converse yalnızca yasal olan faaliyetleri bu davranışların kapsamına dâhil etmektedir. Bu açıdan siyasal katılımı, Kalaycıoğlu ve Özbudun'a göre daha sınırlı bir çerçevede ele aldıkları görülmektedir.

b) İkinci Kısım Tanımlamalar:

Bu ikinci kısmı oluşturan siyasal katılıma ilişkin tanımlamalarda, bireylerin davranışlarının yanı sıra onların tutum ve yönelimleri de siyasal katılıma dâhil edilmiştir. İkinci tip tanımlara örnek gösterebileceğimiz tanımlamalardan biri Münci Kapani'ye aittir. Kapani (2019: 130-131)'ye göre siyasal katılım, bir toplumun üyesi olan kişilerin yani o ülkelerin vatandaşlığına sahip olanların siyasal sistemler karşısındaki durumlarını, tutumlarını ve davranışlarını belirleyen, basit bir ilgiden yoğun bir eyleme kadar uzanıp geniş bir tutum ve faaliyet sahasını kapsayan bir kavramdır. Bu açıdan bakıldığında siyasal katılımın yalnızca seçimlerde oy kullanmaktan ibaret olduğunu savunmak yanlış ve eksik bir anlayış olacaktır.

Turan (1986: 69) ise siyasal katılımı yalnızca davranış türü olarak görüp açıklayan görüşleri eleştirmiş ve onların iki farklı açıdan eksiklik taşıdıklarını vurgulamıştır. İlk eksiklik, kişinin siyasete olan ilgisi, kendini siyasal bakımdan etkin hissetmesi, çevresindeki insanlara güvenmesi gibi katılım ile yakından ilişkili olguları içermemesidir. İkinci eksiklik ise, siyasal katılıma yönelik davranış temelli bakış açısının belirli bir amaç taşımayan sembolik olarak adlandırabileceğimiz katılım türlerini muhtevasında barındırmamasıdır. Yani Turan sözünü ettiği bu eksikliklerin giderilmesi için Kapani'ye benzer bir yaklaşım ile siyasal katılım tanımında kişilerin siyasal ilgi, bilgi ve tutumlarının yer alması gerektiğini belirtmiştir.

c) Üçüncü Kısım Tanımlamalar:

Üçüncü kısım tanımlamalarda ise siyasal katılım kavramı, karar verme süreci ile otorite ilişkisi açısından incelenmektedir. Uysal (1984)'a göre siyasal katılım; bireylerin, sistemsel sürekliliği sağlayabilmesi açısından karar vermelerine ilişkin bir süreç ile bireyin siyasal sistem içerisindeki elitleri kontrol etmesi ve etkilemesi sebebiyle katılma tarafları arasındaki eşitsizlik ve hiyerarşik farklılaşmaya dikkat çekerek bunlar arasındaki otorite ilişkisini kontrole ilişkin süreç olarak tanımlanmaktadır. Uysal (1981: 62-63)'ın

tanımında görüldüğü üzere siyasal katılım, emretme gücü olan, koyduğu kurallarla toplumu ve diğer tüm kurumları bir arada tutan siyasal sistem ve önceden belirlenmiş bu kurallara göre hareket etmek mecburiyeti taşıyan halk arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir. Dolayısıyla bu tanımla birlikte siyasal katılım, siyasal otoritenin sahip olduğu emretme yetkisinin paylaşıldığının söz konusu olduğunu görmekteyiz.

Siyasal tutum ve davranışlar arasındaki yakın ilişki ve bağlantı ele alındığında, siyasal katılım kavramının; kişilerin siyasal yapılanma içerisinde, yapılanmaya yönelik sahip oldukları tutum ve davranışlarını, yönelimlerini ve ilaveten bu siyasal sistemin işleyişine ilişkin olarak otorite mercilerini etkilemek, alınan kararları etkileyip istenen şekilde yönlendirmek amacıyla girişilen faaliyet ve davranışların tümünü içeren bir kavram olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

2.2. SİYASAL KATILIMIN ÖNEMİ VE OLASI NEDENLERİ

Demokrasi için en kritik kavramların başında siyasal katılım gelmektedir. Demokratik siyasal sistemleri, diğer siyasal rejimlerden ayıran en önemli özellik demokrasilerde meşruiyetin halka dayanmasından, yani demokratik sistemlerin meşruiyetini halk egemenliğinden almış olmasıdır. Yönetme yetkisini elinde bulunduranlar demokratik sistemlerde, yönetilen halkın oyları ile iş başına gelirler. Ayrıca yöneticiler ancak halkın rızasını aldığı, onay verdiği ve güveni devam ettiği süreçte iktidarda kalabilirler. Yönetilenlerin tercihleri ise hiç şüphesiz en temelde seçimler ve diğer farklı biçim ve düzeylerdeki siyasal katılım araçları ile ortaya konulmaktadır (Akgün, 2007: 117). En temel siyasal katılım aracı olması açısından seçimler, siyasal katılım aracı olarak ayrıca önemli bir konuma sahiptir denilebilir. Bununla birlikte bireyler sadece seçimlere katılma yoluyla değil pek çok farklı düzey ve biçimde siyasal katılma faaliyetlerinde bulunmaktadır.

Siyasal katılım kavramının bu kadar önemszenmesinin altında yatan birçok neden vardır. Siyasal katılım modernleşme süreciyle birlikte devleti oluşturan bireylerin yurttaş olma yolunda adım adım ilerleyişi sayesinde anlam kazanmıştır. Siyasal katılım, hem demokratik hayatın bir parçası olarak hem de modern toplumlarda bulunması gereken önemli bir nitelik olarak karşımıza çıkmaktadır. En genel tabiriyle vatandaşların, merkezi veya yerel yönetim mekanizmalarında verilecek kararlara müdahale etmesi ve karar alma süreçlerinde yer alması olarak tanımlayabileceğimiz siyasal katılım, günümüz siyasetinin katılımcı yönünü göstermesi bakımından anlamlıdır (Özbudun, 1975: 4).

Siyasal katılıma zaman içerisinde yüklenen farklı anlamlar, siyasal katılımın gerçekleşme şekillerini, kurumsallaşmasını, farklı biçim ve türlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Vatandaşların seçme ve seçilme gibi siyasal hakları yaygınlıklaştıkça siyasete katılımları da değişkenlik gösterir hale gelmiştir. Ayrıca vatandaşlar, zamanla kendilerini yakın gördükleri siyasal partiler içerisinde çeşitli görevler alarak, siyasete katılmalarındaki amaçlar doğrultusunda farklı mevkilerde siyasetin içinde aktif şekilde yer almışlardır. Bu açıdan vatandaşlar açısından siyasal katılımdaki amaç; siyasi otoritenin alacağı kararların alınma sürecinde aktif şekilde var olmak, aktif olunamadığı durumlarda ise alınacak kararları oy vermek gibi daha pasif katılım yolları ile etkilemektir.

Bireyler fiziksel, zaman ve maddi pek çok açıdan fedakârlıklara dahi katlanmayı kabul ederek siyasal katılımda bulunmaya devam etmektedirler. Burada akıllara kaçınılmaz bir soru gelmektedir: “insanlar tüm fedakarlıkları göze alarak neden siyasal katılıma devam ederler?”. Bu sorunun pek çok yanıtı olmakla birlikte genel anlamda bir değerlendirmesinin yapılmasının faydalı olacağı kanaatindeyiz.

İnsanlar neden siyasete katılır? Toplumun oldukça büyük bir kısmı hem bireysel hem de örgütlü bir şekilde farklı düzey ve biçimlerdeki katılma faaliyetlerinin içerisinde bulunmaktadır. Bazıları ise aynı toplumda yaşamalarına rağmen katılımcı olan diğerlerinden farklı olarak toplumsal ya da siyasal kurumlara değer vermekten kaçınır veya aktif olarak siyasal katılıma olan mesafelerini korurlar. Her ne kadar siyasal katılmadan kaçınan bireyler toplumlarda yer alsın da toplumun büyük bir kesimi böyle değildir, onlar genel itibarıyla azınlık olarak yer almaktadır (Dahl, 1991: 95).

Kişilerin, yaşadıkları toplumda bireysel veya örgütsel anlamda çok farklı düzey ve biçimlerde siyasal katılımlarının ise pek çok nedeni olabilir. Bu nedenleri sıralayacak olursak; öncelikli olarak siyasal katılım duygularının bireylerin yurttaşlık bilincini ve görevlerini yerine getirme hissiyatını tatmin etmesi sebebiyle bireylerin katılma davranışında bulundukları söylenebilir (Asher vd., 1984: 10). Ayrıca bireyler kişisel gelişimlerine katkı sağlamak üzere de katılım davranışında bulunabilirler. En yaygın yöntemi oy vermek olan yönetime katılmanın, seçmenler olan vatandaşların kendi kişisel gelişimlerine katkısı olacağı bilinmektedir (Pomper, 1968: 27).

2.3. SİYASAL KATILIM BİÇİMLERİ VE DÜZEYLERİ

Aristoteles'e göre toplumsal yaşama doğal bir eğilimi bulunan insan, "zoon politikon"dur. Aristoteles'in bu tabirle anlatmak istediği şey; insanın toplumsal, devlet kuran, siyaset yapan başka bir deyişle siyasal bir varlık olduğudur. İnsanın toplumsal yaşama olan eğilimin nedeni akla sahip bir varlık olarak adaleti, hukuk üzerine kurulu bir toplumu ve bunun için vazgeçilmez unsur olan siyasal yaşamı arzu etmesindendir. Yani bireyler siyasal sisteme söz konusu doğal eğilimleriyle dâhil olarak, sistem içerisinde yer almaktadırlar.

Siyasal tutum ve davranış biçimleri sıklıkları, içerikleri, ortaya konuş şekilleri gibi özellikler bakımından toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Bahsedilen bu farklılıklar özellikle modernleşmiş ve modernleşmemiş toplumlar karşılaştırıldığında oldukça belirgin olarak karşımıza çıkmaktadır. Modernleşmiş toplumlardaki bireyler, görece daha az modern olan toplumların bireyelerine kıyasla siyasi katılıma daha fazla önem ve rağbet göstermektedirler. Ayrıca modern demokrasilerde vatandaşlığın temeli, siyasal kontrolün sağlanmasına olanak tanıyan siyasal yaşama katılmak olarak kabul edilmektedir. Bunun en basit yönteminin ise seçimlere katılmak yoluyla mümkün olacağı bilinmektedir. Bilinen bir diğer nokta ise, modern demokrasilerin sadece seçimlere indirgenemeyeceğidir çünkü seçimler belirlenmiş zaman aralıkları ile yapılmaktadır. Bu nedenle seçimler dışındaki diğer siyasal faaliyetlere de değinmek gerekmektedir, aksi tutumdaki yaklaşımlar ise sığ ve yetersiz kalmaktadır. Ayrıca siyasal katılım sürekli olarak devam eden bir olaydır.

Siyasal katılıma ilişkin sınıflandırmalardan ilki siyasal katılımı bulan kişilerin bu katılımı gizli veya açık şekillerde ortaya koymalarındaki farklılıktan ortaya çıkan sınıflandırmadır. Buna göre herkesin önünde yapılan (örnek olarak oy kullanmak gibi) toplumsal faaliyetler açık katılımı meydana getirirken, bireylerin kendi yakın çevresi içerisinde yani dar kapsamlı (örnek olarak siyasi konularda aile veya arkadaşlarla fikir tartışmaları içinde bulunma) faaliyetler ise gizli katılımı oluşturmaktadır.

Siyasal katılıma ilişkin bir diğer sınıflandırma ise katılımın bireysel tercihle mi yoksa zorunlu mu yapıldığına ilişkin bir ayrımdır. Buna göre eğer bireyler siyasal katılımlarını bağımsız yani kendi istekleri ile gerçekleştiriyorlarsa siyasal katılımın özerk olarak gerçekleştiğini; ancak siyasal katılımlarını itaatkâr yani başkaları tarafından tasarlanan bir faaliyeti gerçekleştirmek şeklinde ortaya koyuyorlarsa o zaman da siyasal

katılımının mobilize olarak gerçekleştiğini soyleyebiliriz. zbudun (1975: 3)’ a göre mobilize katılım daha çok kırsal bölgelerde ve geleneksel toplumlarda gözlemlenmektedir.

Siyasal toplumun bir yesi olarak bireylerin her birinin, eşit düzeyde siyasal katılım gerçekleştirmeleri olanaksızdır. Kapani (2019: 131)’ nin ortaya koyduğu gibi, siyasal katılım basit bir meraktan yoğun bir eyleme kadar uzanan geniş bir tutum ve faaliyet alanını kapsamaktadır. Toplum yelerinin hepsi şüphesiz ki siyasete karşı aynı ilgiyi göstermezler. Bu nedenle siyaset bilimcilerin çeşitli ölçütler temelinde, bireylerin siyasal katılım biçimlerini ve katılım düzeylerini inceleyerek, gruplandırıdıkları görülmektedir.

2.3.1. Siyasal Katılım Biçimleri

Bir toplumdaki vatandaşların siyasal karar alma süreçleri içerisinde yer alabilmesini ve bu kararların ortaya çıkışını etkileyebileceği bir vasıta olan siyasal katılım, farklı biçimlerdeki faaliyetleri içerisinde barındırmaktadır. Bireylerin siyasal katılım biçimlerine ilişkin sınıflandırma yapan Barnes ve Kease (1979), temel olarak ikili bir ayırım ortaya koymuş ve söz konusu faaliyet türlerini ř şekilde sınıflandırmışlardır:

a. Olağan Siyasal Katılım Faaliyetleri: Seçim süreçleri ile siyasal otorite tarafından ortaya konulan kanunlara ve diğer hukuk normlarına uygun eylemlerdir.

b. Olağan Dışı Siyasal Katılım Faaliyetleri: Bireylerin siyasal hedeflere ve özellikle de siyasal otoritelerin meydana getirdiği kanun ve hukuk normlarına karşı çıkmak için ortaya koyduğu faaliyetlerden olan boykot, grev, toplu dilekçeler, işgal vb. gibi protesto ve baskı davranışı olarak adlandırılan faaliyetlerdir.

Bu sınıflandırmadan anlaşılacağı üzere olağan siyasal katılım biçimleri, kanuni ve alışılagelen olduğu kabul edilen faaliyetleri içerirken; bir diğer siyasal katılım biçimi olan olağan dışı siyasal katılım ise her zaman başvurulmayan ve yasal olabileceği gibi yasa dışı da olabilen çeşitli katılım türlerini içermektedir. Ancak bir siyasal faaliyetin olağandışı olması, onun mutlaka yasa dışı olacağını göstermez. Örneğin; yapılan bir gösteri yürüyüşü her zaman başvurulmayan bir katılım türü olması sebebiyle olağan dışı olarak nitelendirilebilmesine rağmen konulan kurallara riayet edildiği takdirde yasa dışı olarak nitelendirilemez.

Bu açıklamalara göre biraz daha gelişmiş bir ayrım yapılmak istenirse, olağan dışı siyasal katılım biçimlerini 3'lü bir sınıflamaya tabi tutabilir ve belli başlı örneklerini şu şekilde sıralayabiliriz (Karakoç, 2018: 50-56):

1. Olağan siyasal katılma biçimleri:

- Seçimlere katılım yoluyla oy kullanma,
- Kişilerin bir dilekçe ile kamu idaresinden talepte bulunması,
- Kamu görevlileriyle görüşme ve istekte bulunma,
- Vakıf ve dernek gibi gönüllü kuruluşlar vasıtasıyla siyasal katılma,
- Siyasal partilerin faaliyetlerine etkin şekilde katılmak,
- Seçimlerle kazanılan kamu görevlerine aday olmak ve bu görevi yapmak

2. Duruma göre yasal veya yasa dışı olarak nitelendirilebilecek olan olağan dışı siyasal katılım biçimleri:

- Yetkilisine verilmek üzere toplu dilekçeler imzalamak,
- Kamu politikalarını etkileyebilmek için çeşitli bildiriler yayınlamak,
- Mitingler ve gösteri yürüyüşleri yapmak,
- Grevler düzenlemek.

3. İstisnasız bütün siyasal sistemlerde yasa dışı görülecek olan olağandışı siyasal katılma biçimleri:

- Siyasal amaçlar uğruna özel ya da kamu görevlilerinin canını ve malını tehdit etmek ve bu tehditleri gerçekleştirmek,
- Kamu mallarına zarar vermek,
- Ayaklanmalar planlamak ve toplumsal infiale sebebiyet vermek,
- İhtilal ve darbe girişimlerinde bulunmak.

Siyasal katılım biçimlerine ilişkin olarak ortaya koyduğu çalışmada Özyurt (2010: 290-292), siyasal katılımı geleneksel, geleneksel olmayan ve post-modern katılım olmak üzere 3 biçime ayırmıştır:

a) Geleneksel Katılım:

Bu katılım tipi, temel olarak siyasal alanda kendini ifade etmenin ve bütünleşmenin bir aracıdır. Bu katılım biçimi, siyasi konulara ilgi duymakla başlayıp, siyasal partilerde ve diğer siyasi örgütlerde aktif görev almaya kadar uzanan yani siyasal

etkinliği parti temelli olarak ortaya koyan geniş bir yelpazeye sahiptir. Geleneksel katılım biçimlerinden en yaygın olanı, oy verme davranışıdır. Siyasal karar alma sürecine katılanlar, bu kararların doğurdukları yükümlölükleri daha kolay benimseyeceklerdir.

b) Geleneksel Olmayan Katılım:

Geleneksel katılım yolu ile bireylerin siyasal sistemden beklentilerinin istenen düzeyde gerçekleştirilmediği veya siyasal yönetimin toplumsal tabakaların isteklerine karşısı etkisiz ya da yetersiz kaldığı durumlarda, vatandaşlar farklı siyasal ifade biçimleri meydana getirerek, talep, beklenti ve tepkilerini ortaya koymuşlardır (Dirlik, 2008: 67). Örnek olarak; bildiri dağıtmak, siyasal amaçlı dilekçe vermek, gösteri ve mitinglere katılmak, isyan ve devrim girişimleri geleneksel olmayan katılım kalıpları içinde yer alır. Bu katılım tipinde vatandaşların siyasal olarak kendini ifade etmelerinin hem yasal hem de yasa dışı yolları mevcuttur. Ayrıca siyasal sistemlere partiler vasıtasıyla katılmanın dışında da alternatifler sunmaktadır.

c) Post-modern Katılım:

Vatandaşların internet vasıtasıyla gerçekleştirdikleri siyasal katılım yolu olan bu katılım biçimi aynı zamanda “dijital katılım” olarak da adlandırılabilir. Post-modern katılımın; internet, sivil toplum ve yeni sosyal hareketler olmak üzere üç farklı boyutu vardır. İlk boyutta, internet ortamındaki protesto etkinliklerine katılmak, internet ortamında örgütlenmek, internet üzerinden dayanışma ve yardımlaşma gerçekleştirmek vb. yer alırken; ikinci boyutta sivil toplum kuruluşu üyelikleri yer alır. Üçüncü boyutta ise yeni sosyal hareketler içinde sempatizan veya aktivist olarak etkinliklere katılmak yer alır. Post-modern katılım biçimleri siyasetin yeniden tanımlanmasını ve siyaset çerçevesinin yeniden belirlenmesini gerekli kılmıştır (Melucci, 2004: 281).

Siyasal katılımın siyasal kültürle ilişkili olduğu öne süren Almond ve Verba (1965) ortaya koydukları çalışmada, beş ulusta yaptıkları araştırmalara dayanarak ideal bir katılım modeli tanımlamaya çalışmaktadırlar. Almond ve Verba’ya göre oy verme, siyasi partilere üye olma, sivil toplum faaliyetlerine katılma gibi eylemler birer katılım modeli olarak öne sürölürken; boykotlar, protesto yürüyüşleri, işgaller ve benzeri siyasal etkinlikler Almond ve Verba tarafından öngörölün siyasal katılım biçimlerinin epey dışında yer almaktadır. Bu tür etkinliklerin Almond ve Verba tarafından siyasal katılım biçimi olmadığı iddia edilse de zaman içerisinde gerek Avrupa ve ABD’de gerek diğer

demokrasilerde gözlemlenen görece daha yeni ortaya atılan bu siyasal katılma biçimleri de zamanla siyasal katılım literatüründe yer almaya başlamışlardır.

Barnes ve Kaase (1979) “Political Action” isimli çalışmasında kitle gösterileri, protesto yürüyüşleri, grevler ve işgaller gibi alışlagelmedik siyasal katılım biçimlerini “konvansiyonel olmayan siyasal katılım” olarak kategorize etmişlerdir.

2.3.2. Siyasal Katılım Düzeyleri:

Bir toplumda çeşitli etkenler dolayısıyla siyasal katılım çeşitli düzeylerde gerçekleşebilir. Zamanla çeşitlenen siyasal katılım türlerini inceleyebilmek için bu katılım düzeylerinin sınıflandırılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Verba ve Nie, Amerikan vatandaşları üzerinde yaptıkları bir araştırma sonucunda elde ettikleri bilgiler ile siyasal katılım düzeylerine ilişkin olarak bir sınıflandırma biçimi ileri sürmüşlerdir. Buna göre Verba ve Nie altı tür siyasal katılım düzeyi olduğunu belirterek şu şekilde bir sınıflandırma ortaya koymuşlardır:

1. Siyasal Sürece Hiç Katılmayanlar: Bu kategorideki vatandaşlar siyasetle neredeyse hiç ilgilenmez ve en çok siyasal katılım gösterilen seçimlere dahi katılmazlar.
2. Sadece Oy Kullananlar: Geniş bir vatandaş kitlesi için siyasal katılım sadece seçimden seçime oy kullanmaktan ibarettir.
3. Kişisel Tercihle Sınırlı Katılmalar: Bazıları ise oy kullanmanın yanısıra bir takım kişisel sorunlarını çözebilmek için sınırlı olarak siyasal katılımında bulunmaktadır.
4. Toplu Hareket Ederek Meydana Getirilen Katılmalar: Bazı vatandaşlar toplumsal nitelikli sorunları aşabilmek için oluşturdukları gruplar aracılığıyla siyasal katılımında bulunarak amaçlarına ulaşmayı hedeflemektedirler.
5. Kampanyacılar: Bu grupta nitelendirilebilecek vatandaşlar ise siyasal partilerin seçim kampanyalarında aktif olarak rol almaktadırlar.
6. Aktif Görevde Yer Alanlar: Bu grupta yer alanlar diğerlerinden farklı olarak siyasal partilerde aktif görev almakta, her türlü siyasal faaliyette bulunmaktadır.

Yaptığı çalışmalarla başka bir sınıflandırma şekli ortaya koyan Milbrath (1977) ise, siyasal katılım türlerini zorluk düzeylerine göre üç sınıfa ayırmıştır: yapılması en

kolay faaliyetleri izleyici eylemler (spectator activities), görece daha zor olan faaliyetleri geçiş eylemleri (transitional activities) ve en zor faaliyetleri ise gladyatör eylemler (gladiatorial activities) olarak adlandırmıştır. Siyasal katılım faaliyetlerini en zordan en kolay doğru sıralayan Milbrath, ayrıca söz konusu faaliyetlerin sıralamalarının zamana, seçimlere ve ülkeye göre çeşitli şekillerde değişiklik gösterebileceğini belirtmiştir.

Milbrath'ın yukarıda tanımlanan siyasal katılım düzeylerine ilişkin sınıflandırması en zordan en kolay doğru olacak şekilde şöyledir:

Tablo 1. Milbrath'ın Siyasal Katılım Düzeyi Hiyerarşisi

Gladyatör Eylemler (Gladiatorial Activities) *Siyasal mücadeleye yönelik faaliyetler	- Siyasal mevki sahibi olmak - Siyasal mevki için aday olmak - Siyasal fon toplama girişiminde bulunmak - Strateji belirleme toplantılarına - Siyasal parti içinde görev sahibi olmak - Siyasal bir partide aktif bir üye olmak.
Geçiş Eylemleri (Transitional Activities) *Aracı faaliyetler	- Siyasal mitinglere ya da toplantılara katılmak - Siyasal bir kampanya için zaman ve çaba sarf etmek - Parti veya adaylar için parasal yardım yapmak - Siyasal parti liderleri ile temasta bulunmak - Aday belirleme toplantılarına katılmak
İzleyici Eylemler (Spectator Activities) *Gözlemci faaliyetler	- Bir parti ya da aday rozeti taşımak - Bireyleri belirli bir yönde oy kullanmaya ikna etmek için çabalamak - Siyasal konularda tartışmaya girmek - Oy vermek - Siyasal dürtülere (uyarılara) karşı açık olmak

Kaynak: Milbrath (1981) ve Çam (1999: 169)

Verba ve Nie'nin ortaya koyduğu sınıflandırmaya bakıldığında Milbrath'inkine benzer yanları olduğu görülmektedir. Her ikisinde de siyasal faaliyetlerin en kolaydan en zora ve Milbrath'ın farklı olarak bir de kapsam bakımından geniş olana doğru sıraladığı görülmektedir. Turan (1986: 74) bu iki sınıflandırmaya ilişkin olarak ABD için anlamlı olmakla birlikte bunların evrensel geçerliliğinin olmayabileceğini de belirtmiştir.

Dahl (1991) ise siyasal katılım düzeylerine ilişkin olarak yaptığı sınıflamada dört tür siyasal katılım düzeyi olduğunu belirtmektedir:

1. İlgi: Siyasal olayları takip etme isteğidir.
2. Önemseme: Siyasal katılıma atfedilen önemin derecesini ifade eder.
3. Bilgi: Siyasal katılım ve siyasal olaylarla ilgili sahip olunan malumatlardır.

4. Eylem: Siyasal katılım için gösterilen çabalaradır.

Ayrıca Dahl (1991), siyasal katılımlarına yönelik farklılıklar barındırması açısından toplumu oluşturan vatandaşları dört gruba ayırmıştır:

1. Siyasal Olmayan Tabaka,
2. Siyasal Tabaka,
3. İktidar Peşinde Koşanlar,
4. İktidar Sahipleri'dir.

Kapani; Dahl (1991) tarafından ortaya konulan ve siyasal katılım açısından toplumu 4 gruba ayırmış olduğu söz konusu sınıflandırmada yer alan, siyasal anlamda ilgisizler olarak nitelendirilebilecek “siyasal olmayan tabaka” ile siyasal tabakalar ayrımının oldukça önemli olduğunu ve bunlar arasında kesin bir sınır çizmenin ise imkânsız olduğunu vurgulamaktadır. Çünkü siyasete karşı genellikle kayıtsız olan bir kimsenin bile zaman zaman, geçici ve sınırlı olsa dahi bazı konularda siyasal ilgi gösterdiği veya en azından seçimlerde oy kullanıldığı görülebilmektedir.

2.4. SİYASAL KATILIMA ETKİ EDEN UNSURLAR

Siyasal katılım, sosyo-demografik ve psiko-sosyal unsurlardan etkilenmektedir. Ancak alanyazın sınırlı olduğu için, bu ayrımları her zaman net bir şekilde sınıflamak mümkün değildir. Örneğin, psikolojik etkenler açısından; Dilber'e (2013) göre bireyleri, “siyasal sisteme dâhil olma ve sisteme etki edebilme fırsatı” olarak tanımladığı siyasal katılıma yönelten etkenler, en temelinde sosyo-ekonomik ve psikolojik faktörlerdir. Siyasal katılımı şekillendiren sosyo-ekonomik ve psikolojik etkenler birbirinden bağımsız değildir ve siyasal davranışa etki eden psikolojik değişkenlerin de en az sosyo-ekonomik değişkenlere atfedilen önem oranınca incelenmesi gerekmektedir. Bu anlamda tüm değişkenler bütünlüyci bir biçimde göz önüne alınmalıdır.

2.4.1. Sosyo-Demografik Etkenler

2.4.1.1. Cinsiyet

Her toplumda cinsiyete dair kadına ve erkeğe ait olduğu düşünülen rol, davranış ve yargı kalıpları mevcuttur. Erkeğe düşen rol aile ve ev çevresi/dışındaki faaliyetler iken, kadına düşen rol ev ve akrabalara yönelik faaliyetler yani dış dünyadan erkeklere göre daha uzak faaliyetlerdir. Siyasal katılıma yönelik bireylerin sahip olduğu cinsiyetin

önemi, onların aile ve ev dışında kalan alanda da gerçekleştireceği faaliyetlerde kadın-erkek ayrımının belirleyici bir etkisinin olmasından dolayı büyüktür. Genel kanı, kadınların siyasal katılımın her türünde erkeklere göre daha az faaliyet gösterdikleri şeklindedir. Gelişmiş ülkelerde bile kadınların siyasal hayata katılımı yakın zamanda meydana gelen bir olgudur. Uzunca bir süre, pek çok toplumda siyasetin bir erkek işi olduğu düşüncesi hâkim olmuştur.

Kadınların siyasal katılım oranlarının erkeklere göre daha az ve pasif olması durumunun evrensel olduğu bilinmektedir (Yüceel, 2019: 40). Birçok Avrupa ülkesinde dahi kadınların siyasal katılıma ilişkin hakları elde etmesi oldukça yakın bir geçmişe dayanmaktadır. Siyasetin ve siyasal katılımın yalnızca erkeklere özgü olduğuna dair toplumda yerleşik bulunan toplumsal cinsiyet rolleri zamanla kadınlar lehine olacak şekilde değişmeye başlamıştır. Avrupa’da kadınların, en temel siyasal haklardan olan eşit oy¹ hakkına kavuşması, uzun süre devam eden uğraşların sonucu olarak 19. yüzyılın sonu, 20. yüzyılın başlarında gerçekleşmiştir (Dinç, 2002: 38). Kendilerini insan hakları anlamında çağdaş olarak gören Fransa’da dahi oy kullanma konusundaki cinsiyet eşitliği 1945 yılında hayata geçirilebilmiştir. Türkiye’de ise kadınlar, yerel seçimlerde seçme ve seçilme hakkını 1930’da ve milletvekili seçme ve seçilme hakkını 1934’te elde etmişlerdir. Genel oy² esası ise 1924 Anayasasında yapılan 5 Ocak 1934 değişiklikleri kapsamında anayasaya girmiş ve anayasal bir hak haline gelmiştir.

Günümüzde dünya genelinde kadınların pek çoğu siyasal temsil hakkı elde etmesine rağmen, ülke meclislerinde ve yerel yönetimlerde, kadın temsil düzeyinin çeşitli sebeplerle yeterli olmadığını görmekteyiz (Dinç, 2002: 43; Kulaç, 2021: 226). Kadınlardaki yetersiz eğitim seviyeleri, yetersiz siyasi ilgi, yetersiz ekonomik özgürlük, negatif toplumsal cinsiyet algı ve yargıları, aile ve çevre baskısı gibi sebepler, kadınların siyasal katılım mekanizmalarına dahil olmasını güçleştiren ve hatta engelleyen durumlardır. Modern toplumlarda siyasi otoriteye sağlam bir meşruiyet zemini sağlayabilmek için siyasal katılım seviyelerinin artırılması ve dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınların karar alma süreçlerine aktif olarak katılım göstermesi gerekmektedir. Kadınların siyasal katılım düzeylerini arttırmayı hedefleyen bazı ülkeler seçimlerde

¹ Eşit Oy: Her seçmenin tek oya sahip olmasıdır.

² Genel Oy: Mülkiyet, cinsiyet, eğitim, vergi ödeme gibi herhangi bir koşul ya da kısıtlama olmaksızın tüm vatandaşların oy kullanma hakkına sahip olmasıdır.

“Kadın Kotası” uygulaması, artırılmış hazine yardımı teşvikleri gibi çeşitli düzenlemeleri hayata geçirmişlerdir.

Araştırmalarında Batı demokrasilerinde oy verme davranışlarını da inceleyen Lipset (1964: 231), cinsiyet konusunda kadın ve erkek farklılıklarına ilişkin olarak, geleneksel toplum kadınlarının erkeklere göre daha muhafazakâr oldukları yönünde açıklamalar yapmıştır.

Seçmenler hakkında, Kızıldere (2002: 85-86, 101)’nin Isparta’da, Tatar (2003: 342)’ın Malatya’da, Duran (2005: 150)’ın Kütahya’da yaptığı araştırmalarda; kadınların oy kullanma davranışına ilişkin katılım oranları diğer siyasal katılım biçimlerine göre yüksek olduğu ancak partilerin seçim faaliyetlerine katılma, siyasal partiye üye olma ve kitle iletişim araçları yoluyla siyasal olayları takip etme gibi yoğun siyasal faaliyetlere erkeklere göre daha sınırlı düzeyde katılım sağladıkları ortaya koyulmuştur.

Coffe ve Bolzendahl (2010: 330)’ın siyasal katılım ve cinsiyete ilişkin yaptıkları araştırmada; imza toplama, boykot etme gibi kişisel aktivizm hareketlerinde kadınların erkeklere göre daha istekli olduğu, parti üyeliği, kolektif aktivizm ve siyasal iletişim gibi konularda ise erkeklerin kadınlara oranla daha etkin olduğu ifade edilmiştir.

Genel kanı, kadınların siyasal ilgi ve bilgi düzeyinin erkeklerden daha düşük olduğu yönünde olsa da bu kanının aksini iddia eden bazı araştırmacılar da olmuştur. Kadının siyasetteki yerine ilişkin olarak Tunceli’de yapmış olduğu araştırmasında Menteşe (2014: 107-108), kadınların siyasal karar alırken erkeklerden bağımsız davrandıklarını ve siyasal konularda bilgi sahibi oldukları yönünde düşüncelere sahip olduklarını tespit etmiştir. Ayrıca kendilerini alevi olarak tanımlayan kadınların, muhafazakâr olarak tanımlayan kadınlara göre siyasete girme konusunda cinsiyete dayalı ayırım yaşamadıkları, daha özgür hissettikleri gibi çıkarımlarda bulunmuş ve siyasete ilgi ile inanç arasında bir ilişki olduğu öne sürmüştür. Menteşe (2014: 107-108)’ye göre; “muhafazakâr ve milliyetçi toplumlarda kadının siyasetteki yeri ve önemi geri planda iken, liberal ve demokratik ülkelerde kadın siyasete çok daha yakındır. Yine bazı din ve inançlar kadının toplumsal ve siyasal olaylar içinde yer almasına kapalıdır”.

2.4.1.2. Yaş

Gençler sahip oldukları enerjileri ve zamanları sayesinde siyasal faaliyetlere katılmak konusunda daha elverişlidirler. Sahip oldukları yükümlülüklerin de az olmasından dolayı bol zaman ve bol enerji gerektiren seçim kampanyaları, mitingler,

gösteriler gibi aktif katılım ile mümkün olan siyasal faaliyetleri gerçekleştirmeleri yaşlılara göre daha kolaydır. Örneğin bazı yaşlıların sandık başına gitmeleri ya da diğer katılma türlerini gerçekleştirmeleri sağlık durumları nedeniyle mümkün olmayabilir. Toplumun siyasete ilgisinin üst düzeylerde olması durumunda, gençlerin siyasal katılımının yaşlılara oranla daha fazla yoğunluk göstermesi genel bir beklentidir.

Kişinin siyasal hayata katılabilmesi için belli bir yaşa gelmesi gerekmektedir. Kişiler doğduğu günden başlayarak içinde yaşadığı toplumun düşünceleri, inançları, değerleri, tutumları ve davranışlarını öğrenerek, onlardan etkilenecek ve onları hayatında uygulayarak büyüyüp gelişir. Kişinin siyasal yaşama katılımı, büyüme ve gelişme çağı boyunca meydana gelen öğrenme ve etkileşim süreciyle birlikte gerçekleşir.

Dünya genelinde en yaygın görülen seçme yaşı 18 iken, en yaygın görülen seçilme yaşı 21'dir. TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı tarafından 190 ülkenin incelendiği araştırma raporunun sonuçlarına göre, birinci meclislere üye seçilebilmek için gerekli olan asgari yaş koşulu; 58 ülkede 25 yaş, 62 ülkede 21 yaş, 51 ülkede 18 yaş, iki ülkede ise 17 yaş olarak belirlendiği görülmektedir³.

En genç seçilme yaşı 17 yaş ile Kuzey Kore ve Doğu Timor'da görülmekteyken; en yaşlı seçilme yaşı ise 35 yaş ile Angola'da görülmektedir. Oransal olarak bakıldığında ise Avrupa Birliği ülkelerinin yüzde 73'ünde milletvekili seçilme yaşının 18 olduğu görülmektedir. Bazı ülkeler çift meclisli yapıya sahip olduğu için bu ülkelerde birden çok seçme yaşının belirlendiği durumlar da mevcuttur. Ayrıca milletvekili seçimine yönelik yaş sınırları yalnızca taban yaşın belirlenmesi ile kalmayıp seçilebilmek için tavan yaş sınırının getirildiği bazı ülkeler de mevcuttur: Tavan yaş sınırı Bhutan'da 65, İran ve Somali'de ise 75 yaş olarak belirlenmiştir. Bu yaş sınırını geçenlerin seçimlere katılmasına izin verilmemektedir⁴.

Seçim yaşının 18 olarak belirlendiği ülkelerdeki bakış açısının genelde, insanların reşit olduktan sonra herkesle eşit hakka sahip olması gerektiği ve gençlerin de mecliste yer almasının doğru olacağı yönündeyken; seçim yaşını 18'den daha yüksek bir yaş olarak belirleyen diğer ülkelerdeki bakış açısının ise milletvekilliğinin tecrübe

³ <https://www.aa.com.tr/tr/politika/51-ulkede-milletvekili-secilme-yasi-18/742913>, (Erişim Tarihi: 20.05.2020) ve <https://www.cnnturk.com/turkiye/milletvekili-secilme-yasi-18-olan-ulkeler>, (Erişim Tarihi: 20.05.2020).

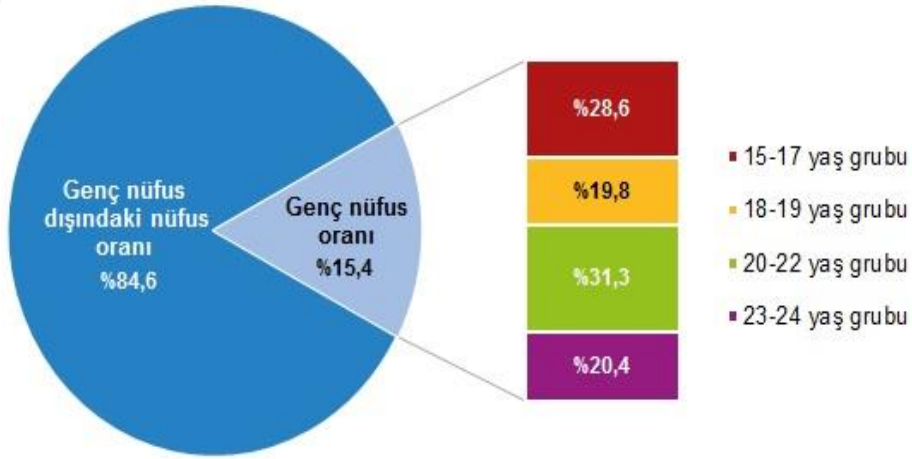
⁴ <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-38632965>, (Erişim Tarihi: 20.05.2020).

gerektirdiği, bu nedenle 18 yaşını doldurmuş birinin vekil olmasının doğru olmayacağı yönündeki düşüncelerin hâkim olduğu düşünülmektedir.

Türkiye’de Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçişi ve beraberinde pek çok köklü değişikliği de içeren 2017 Anayasa Değişiklikleri ile, milletvekili seçilme yaşı 25’ten 18’e indirilmiştir. Yani Türkiye’de 2017 yılı itibariyle genel ve yerel seçimlerde seçme ve seçilme yaşı 18’dir.

2020 yılında Türkiye nüfusunun %15,4’ü genç nüfustan oluşmaktadır. 2020 yılında Türkiye’deki genç nüfus, yaş gruplarına göre incelendiğinde ise; genç nüfusun %28,6’sının 15-17 yaş grubunda, %19,8’inin 18-19 yaş grubunda, %31,3’ünün 20-22 ve %20,4’ünün ise 23-24 yaş grubunda yer aldığı görülmektedir.

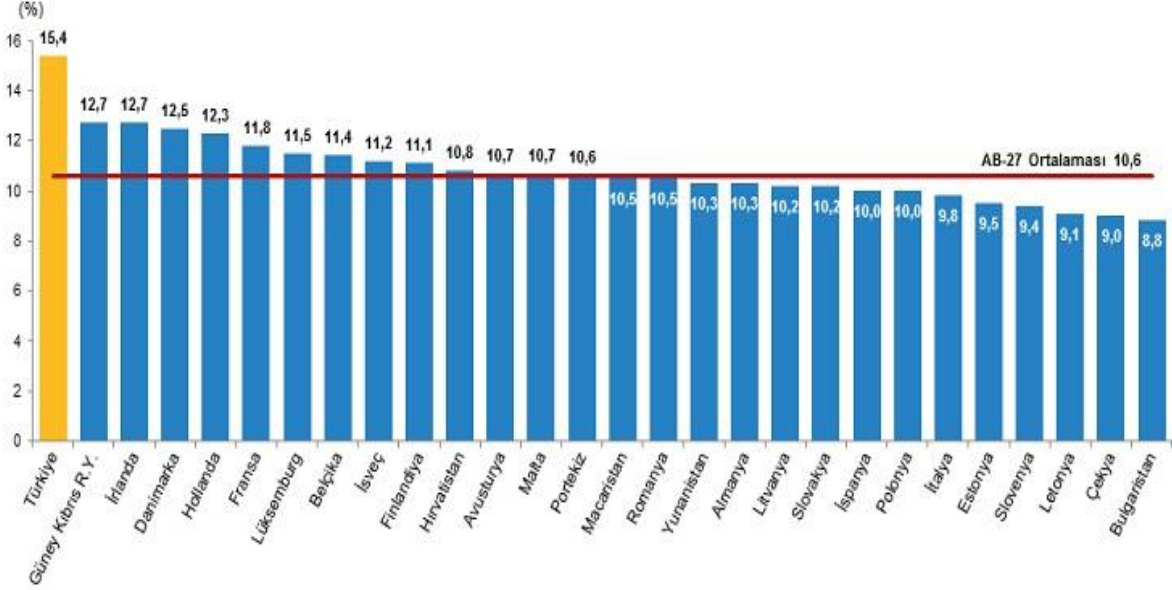
Şekil 1. 2020 Yılı Genç Nüfus Oranı ve Yaş Grupları

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2020

Türkiye’deki genç nüfus oranı, Avrupa Birliği üyesi olan 27 ülkenin genç nüfus oranına göre daha yüksektir. 2020 yılında Türkiye’nin genç nüfus oranı %15,4 iken, Avrupa Birliği’ne üye ülkelerin genç nüfus oranı %10,6’dır. Avrupa Birliği üyesi olan 27 ülkedeki 2020 yılı genç nüfus oranının en yüksek olduğu ülkeler %12,7 ile Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve İrlanda, %12,5 ile Danimarka ve %12,3 ile Hollanda’dır; en düşük genç nüfus oranına sahip olan ülkeler ise sırasıyla %8,8 ile Bulgaristan, %9,0 ile Çekya ve %9,1 ile Letonyadır.

Şekil 2. Genç Nüfus Oranının Avrupa Birliği Üye Ülkeleri ile Karşılaştırması (2020)

Kaynak: Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (Eurostat) Veritabanı, 2020; TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2020

Türkiye’deki her yıl azalarak da olsa artan ve artması yönündeki seyrin devam edeceği öngörülen Genç Nüfus, siyasal katılım başta olmak üzere pek çok konuda önem arz ettiği için çalışılması ve üzerinde titizlikle durulması gereken bir araştırma alanı olmaya devam edecektir. Genç bireylerin geleceğin mimarı ve emanetçisi olarak görülüyor olması, onların siyaset ve siyasal katılıma ilişkin görüş, düşünce ve aktif katılımlarını da önemli kılmaktadır.

Gençlerin siyasete katılımı toplumdaki diğer yaş gruplarına oranla daha azdır ve gençler, normlara ve örgütlere karşı pek çok sebepten dolayı diğerlerinden daha ilgisizdirler. En etkili sebep 18-24 yaş aralığındaki genç bireylerin hayatlarını yeni yeni kuruyor olmalarıdır. Genellikle bekar olduğu görülen bu yaşlardaki gençlerin yerleşik bir düzeninin olmadığı, eğitim, askerlik, iş arama, mülkiyetsizlik gibi çeşitli sebeplerden dolayı siyasal katılımlarının düşük olduğu düşünülmektedir (Yücekök, 1987: 28).

Yaş ilerledikçe siyasal katılımındaki çeşitlilik ve etkinlik de artmaktadır. Bunun sebebinin ilerleyen yaşla beraber bireylerin siyasal düşünce ve tercihlerinin belirginleşmesi ve çevresel değişimlerden etkilenebilirliğinin azalmasıdır (Çukurçayır, 2012: 80). Siyasal katılımın yoğun olarak görüldüğü yaş grubu ise genellikle 25-45 yaş grubu olmaktadır. Orta yaş grubu olarak niteleyebileceğimiz bu grupta yer alan bireyler, genellikle yerleşik bir düzen kurmuş, toplumsal bir rol ve bir meslek edinmişlerdir (Kışlalı, 2006: 186).

2.4.1.3. Eğitim

Eğitim, bireylere çevresindeki toplumsal kurum ve yapıları kullanmak ve değiştirmek konularında beceri kazandırmaktadır. Siyasal katılımı, eğitime sahip olanlar olmayanlara göre daha fazla bir görev duygusuna sahiptirler. Eğitim, bireylerin siyasal olaylarla ilgili bilgi edinmelerini ve bunları yorumlamalarını, toplumsal durum ve sorunlarıyla bağlantı kurmalarını kolaylaştırdığı ölçüde siyasal katılım eğilimlerini arttırmaktadır. Toplumsallaşma hem bilgi hem de değer yargılarının aktarılmasıyla ilgili olduğundan, eğitilmiş bir birey siyasal katılmanın istenilen bir davranış olduğuna inanabilir, siyasal faaliyette bulunmak için kendini daha yetenekli ya da hazırlıklı hissedebilir.

Yaptıkları çalışmada Almond ve Verba (1965), eğitimin siyasal katılımın en önemli belirleyicilerinden biri olduğunu göstermişlerdir. Kişilerin eğitim düzeyi arttıkça siyasal güven düzeyleri ve siyasete katılımları artmaktadır. Ayrıca alınan eğitim derecesi arttıkça, bireylerin siyaset üzerinde etki sahibi olabileceği algılarının da arttığı ve bu algıdaki artışın siyasal katılımı teşvik ettiği düşünülmektedir.

Eğitim, bireylerin aileden çıktığı çocuk yaştan itibaren kendisini sosyal, psikolojik, siyasal olarak yetiştirip, hayatı boyunca her eğitim dönemiyle birlikte biraz daha geliştirdiği, etkileşime, değişime ve öğrenmeye açık olduğu bir süreçtir. Eğitim ile birlikte toplumsallaşma sürecine dahil olan bireyler, her adımda daha çeşitli fikirler üretip, daha farklı tecrübeler edinmektedirler. Zaman ilerledikçe meslek seçimi, dünya görüşü, siyasal görüş gibi pek çok fikri evreyi tamamlamakta ve siyasal sosyalleşme sürecini de hayat tecrübelerine katmaktadırlar.

Kişilerin eğitim seviyesinin yükselmesi ile siyasal katılımı da artıracağı görüşü genel kabul görmektedir. Çünkü eğitim, kişilerde siyasal bilincin oluşması ve gelişmesi bakımından önemli bir role sahiptir (Eser ve Şahin, 2016: 43). Kişi bilgi edinme yollarını öğrenerek, eğitim vasıtası ile çeşitli çevreler edinerek bu bilinci gerçekleştirmektedir. Ayrıca eğitim, siyasal değerlerin geleceğe aktarılmasında da önemli bir araçtır.

Eğitimin her bir aşamasında edinilecek bilgi ve tecrübe birbirinden farklı olacağı için, kişilerin eğitim seviyelerine göre siyasal katılım düzeylerinin farklılaşacağı da açıktır (Altan, 2011: 328). Lipset (1964: 37-39), demokrasi ve siyasal katılım için iyi bir eğitim düzeyinin zorunlu bir şart olduğunu düşünmektedir.

Bireylerin siyasal katılımı daha çok bulunma istekleri, eğitim seviyesinin artmasıyla paralel bir gelişme gösterir. Toplumun eğitim seviyesinin yüksek olması, aynı oranda bilinçli bir toplum ortaya çıkaracağı için demokrasinin ve araçlarının kullanım düzeyini de o kadar artıracaktır. Yapılan araştırmalarda eğitim düzeyi yüksek bireylerin; farklılıklara olan saygılarının daha yüksek olduğu, muhalefete ve muhalif düşüncelere daha hoşgörölü yaklaştıkları ve çok partili sistemi desteklemeye daha yatkın oldukları sonuçları elde edilmiştir (Eser ve Şahin, 2016: 43).

Almond ve Verba (1989: 315-318)'ya göre, diğer değişkenlerle kıyaslandığında eğitim, siyasal davranışların belirlenmesindeki en önemli faktördür. Hiç eğitim almamış veya sınırlı düzeyde eğitim almış kişiler ile yükseköğrenim görmüş kişilerin siyasal hayattaki rollerinin farklı olacağını belirten Almond ve Verba, eğitimin siyasal davranışlar üzerindeki etkilerini ortaya koyabilmek için beş farklı ülkedeki eğitimli ve eğitimsiz insanların siyasal davranışlarını inceleyerek karşılaştırmalı sonuçlara dayalı bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırma ile eğitim seviyesi yüksek olan insanların, eğitimsiz / az eğitimlilere göre;

- 1.Siyasal konulara karşı daha geniş ve çeşitli ilgilerinin bulunduğu,
- 2.Siyasal konularda daha çok bilgi sahibi oldukları,
- 3.Politika ve seçim kampanyalarından daha çok haberdar oldukları,
- 4.Politik konuları daha çok konuştukları ve bu konuları özgürce konuşabilecekleri bir çevreye sahip oldukları,
- 5.Kendilerinde siyasal organları/hükümetleri etkileme yeterliliğini haiz gördükleri,
- 6.Organizasyon ve örgütlerde daha aktif şekillerde yer aldıkları sonuçlarına ulaşmışlardır.

Kalaycıoğlu (1984: 26-30) ise eğitim düzeyindeki gelişmişliğin, siyasal katılımın daha zor ve karmaşık türlerini kullanabilir olmaları sebebiyle bireylerin siyasal katılımını artırmasının yanı sıra; yurttaşlık bilincine sahip olmaları, siyasal katılmayı kendilerine görev addetmeleri, iyi bir gelire ve gelişmiş bilişsel yeteneklere sahip olmaları, gözlemci ve öğrenmeye açık olmaları gibi pek çok sebepten ötürü siyasal etkinliği de arttırdığını belirtmiştir.

2.4.1.4. Meslek ve Gelir

Bireyin almış olduğu eğitim, yaşadığı çevre vb. değişkenler, sahip olacağı mesleği belirlemede etkili olmaktadır. Sahip olunan meslek, bireyin toplumdaki statüsünü göstermektedir. Toplumdaki statüsünün yüksek olması da bireyin siyasal konulara yönelik ilgisini artırır ve bürokrasi ile ilişki kurmasını kolaylaştırır. Yüksek statülü meslek gruplarında yer alan bireyler, düşük statülü meslek gruplarına göre siyasal katılım faaliyetlerinden bazılarını –oy verme, çevresiyle siyasal konularda konuşma veya tartışma gibi- daha sık ve rahat yaparlar. Sahip olunan mesleklerin çeşitli nitelikleri de bireyin siyasal katılımını etkilemektedir. Meslek gruplarının, kendileri ile ilgili konularda siyasal kararlar alınması söz konusu olduğunda, daha yoğun bir şekilde siyasal katılma biçimlerine yönelmeleri beklenmektedir.

Genel olarak gelir yükseldikçe bireylerin yaşam standartlarının arttığı ve hayatında yer alan sosyal, siyasal aktivitelerin de çeşitlendiğinden söz edilebilir. Bireylerin yaşam kalitesini belirleyen maddi bir ölçüt olan gelir ile siyasal katılım arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair çeşitli araştırmalar mevcuttur.

Demokratik düzeyi ile gelir arasında bir ilişki olduğu görüşünü savunan Sosyolog Lipset (1964: 36), az demokratik olan/demokratik olmayan ülkelerde kişi başına düşen milli gelirin, doktor ve motorlu araç sayısının, demokratik ülkelere kıyasla daha düşük olduğunu ileri sürmektedir. Birçok siyaset bilimci de gelir ile siyasal katılım arasında doğru yönlü bir ilişkinin var olduğunu ifade etmişlerdir. Dolayısıyla genel kanı, gelir durumu iyi ve yüksek statülü kimselerin, siyasal hayatta daha faal oldukları ve bu kimselerin, gelir durumu düşük kimselere göre daha yüksek katılım gösterdikleri yönündedir. Ancak bu gelirle doğru yönlü artan katılım farklılığının, kendini daha çok siyasal parti ve gönüllü kuruluşlarda faal olma, propaganda faaliyetlerine faal olarak katılma gibi üst düzey katılım türlerinde kendini hissettirdiği belirtilmektedir (Kalaycıoğlu, 1984: 32; Nie vd., 1989: 52; Tatar, 1997: 136; Çukurçayır, 2012: 74; Duran, 2005: 150; Kışlalı, 2006: 224; Dursun, 2012: 242).

İyi bir eğitim almış olmak dolaylı olarak geliri yükseltirken, eğitim alabilmek için de belirli bir gelir sahibi olmak gereklidir. Yani eğitim ve gelir birbirlerini olumlu yönde etkilemektedir. Gelirde meydana gelen artış, bireylerin toplumsal statülerini iyileştirir, kişileri sosyal çevrelerinde ikna edici ve yönlendirici güç olmalarını sağlar. Her alanda olduğu gibi siyasal alanda da gelir düzeyi yüksek bireylerin gelir düzeyi düşük olanlara

göre daha aktif, özgüveni yüksek ve kendinden emin bireyler olmaları muhtemeldir (Çadır, 2011: 13). Gelir düzeyi yüksek kişiler düşünsel ve faal katılımın ötesinde ‘siyasal parti kampanyalarına mali destek sağlamak’ gibi çeşitli ekonomik durumlara mali açıdan katılım sağlayabilirler. Bu kişilerin kitle iletişim araçlarından daha rahat faydalanabilecek olmaları, siyasal ilgi, siyasal etkinlik ve siyasal bilgi düzeylerinin yüksek olması da geliri yüksek olanların katılımını artıran diğer dolaylı faktörlerdir. Ayrıca bu kişiler yaptıkları mesleklerle ilgili gelişmeleri yakından takip etmek, yasal ve idari süreçlerde daha etkin olmak gibi sebeplerle gelir seviyesi düşük kimselere göre siyasal karar alma süreçlerinde daha aktif olmak isteyebilirler (Kalaycıoğlu, 1984: 32- 33). Yani gelir siyasal katılım için zorunlu olarak var olması gereken bir araç değildir, ancak bireylerin gelir düzeyleri siyasal katılımın biçimini belirlemektedir.

Tatar, doğru yönlü olarak birbirini etkileyen gelir ve siyasal katılım ilişkisinin her şartta var olmadığını savunur. Malatya seçmeni üzerinde yaptığı araştırmasında oy verme gibi basit düzeydeki siyasal katılım davranışı ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir bağlantı olmadığını tespit etmiş ve buna rağmen yüksek katılım faaliyetleri için kişilerin bir miktar gelire ihtiyaç duyabileceğini belirtmiştir (Tatar, 1997: 136-137; Tatar, 2003: 345).

Sadece seçimlere katılarak oy kullanma en alt düzeyde ve etkin olmayan bir katılımdır. Bireylerin gelir düzeyi yükseldikçe, siyasal katılım oran ve türleri de artmaktadır. Bireyleri, özellikle daha nadir olarak katılım gösterilen siyasal katılım biçimlerinden olan kitle gösterileri, protesto yürüyüşleri, grevler ve işgaller konusunda teşvik eden faktörlerin başında bireylerin ve ailelerinin gelir düzeyleri yer almaktadır.

2.4.2. Psiko- Sosyal Etkenler

2.4.2.1. Ailenin Yapısı

Bireylerin doğduğu andan itibaren içinde bulunduğu en temel sosyal yapı olan aile, siyasal olmayan otoritenin ilk kez oluştuğu ortam olarak karşımıza çıkar. Ailenin bir ferdi olarak dünyaya gelen çocuk, uyulması gereken kuralların ve bu kurallara uyulmadığı zaman ortaya çıkacak birtakım yaptırımların olduğuyla yani otoritenin varlığı ile ilk kez ailede tanışmaktadır. Dolayısıyla otoriteye ve zamanla siyasal sisteme ilişkin izlenimleri, fikirleri ve duyguları ilk kez aile ortamında gelişmektedir. Küçük yaşta öğrenilen/dayatılan bazı hallerin kolayca benimsenmesi ve kalıcı hale gelmesinde çocuk ve aile arasındaki duygusal bağların da etkisi olduğu söylenebilir.

Ailesine yoğun ve şiddetli duygusal bağlarla bağlı olan çocuklar, aile fertlerinin sosyal, dini ve siyasal tutum ve davranışlarından doğrudan doğruya etkilenmektedir. Ailenin temel siyasal değerleri de bu sayede çocuğa aktarılmaktadır. Bu sebeple aile için, siyasal toplumsallaşma konusunda en büyük etkiye sahip olan toplumsal bir kurum olduğunu söylemek mümkündür.

Kalaycıoğlu (1984), baskıcı ve otoriter ailelerde yetişen çocukların çoğunlukla itaatkâr ve boyun eğici bir tutuma sahip olduklarını ve tam aksine ifade özgürlüğüne sahip, fikirlerine önem verilen ve düşüncelerini açıklama fırsatı tanınan ailelerde yetişen çocukların ise siyasal olarak demokratik bir yönelim benimsediklerini, toplumsal ve siyasal alanlarda daha katılımcı olduklarını ifade etmiştir (Kalaycıoğlu, 1984: 150-155).

Siyasal katılım bağlamında ailede sadece çocuk etki altında kalmamaktadır, eşler de birbirinden etkilenmektedir. Bu nedenle eşlerin ve çocukların oy verme davranışları gibi siyasal katılım düzey ve tercihleri birbiri ile benzeşme özelliği göstermektedir (Lazarsfeld vd., 1948: 139).

Ozankaya (1971: 39)'nın Artvin ve Ankara'ya bağlı olan ikişer köyde yapmış olduğu ve karşılaştırmalı değerlendirmeler içeren araştırmasında, pek çoğu okur yazar olmayan kadınların, siyasal hayatın tamamen dışında bulundukları, siyasi konularda bilgi sahibi olmadıkları, siyasal katılımlarının oldukça sınırlı olduğu ve basit düzey bir siyasal katılım yolu olan oy verme işleminde dahi eşlerinin isteklerine riayet ettikleri sonuçlarını ortaya koymuştur.

Ailenin seçmen davranışlarına etkisi konusunda Aydın ve Özbek (2004) tarafından yapılan araştırmada, Ozankaya (1971: 151,162)'nin araştırma sonuçları ile paralellik gösterecek şekilde, anketlere katılım konusunda kadın seçmenlerin siyaset bilmedikleri için çekimser kaldıkları, siyaset bağlamında eşleriyle ya da oğullarıyla konuşulması gerektiği, konuya ilgisiz davrandıkları tespit edilmiştir. Bu araştırmada, oy vereceği partiyi belirlerken, siyasetle daha az ilgilenmeleri ve siyaseti erkek işi olarak görmeleri gibi olası sebeplerden ötürü, kadınların erkeklere göre ailelerinden daha çok etkilendikleri sonucu ortaya konulmuştur.

2.4.2.2. Kitle İletişim Araçları

İletişim alanında meydana gelen büyük değişim ve gelişmelerle birlikte, kitle iletişim araçları, insanlık tarihinin hiçbir döneminde görülmediği kadar yaşamımızın etkin ve belirgin bir parçası haline gelmiştir.

Kitle iletişim araçları vasıtasıyla gündeme gelen kültürel, ekonomik, sosyal yenilikler, değişiklikler ve olaylar aynı şekilde yine kitle iletişim araçları tarafından gündemden düşürülmektedir.

Kitle iletişim araçları ve siyasal katılım arasındaki ilişkinin incelenmesi konusunda genellikle iletişim bilimciler yoğun çaba sarf etmişlerdir.

Tutum ve davranışlar üzerinde, çocukları ailesine yabancılaştırabilecek derecede büyük etkiye sahip olabilen kitle iletişim araçları, yetişkin bireyler üzerinde de onları toplumsal rollerinden soyutlayıp yalnızlaştırarak tutum ve davranış değişikliklerine neden olabilmektedir (Akdoğan, 1995; 16).

Bilgiye ulaşmayı ve bilgi edinmeyi kolaylaştıran kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması demokratik gelişmeyi hızlandırmakta ve dolayısıyla siyasal katılımı da arttırmaktadır (Avcı, 1990; 213-214).

Kitle iletişim araçlarının seçmen tercihleri üzerindeki etkilerini araştıran Kalender (2005: 121)'e göre, bu etkileşimde 4 ana unsur önem arz etmektedir: 1) Partilere olan bağlılık zayıfladığında kitle iletişim araçları çok daha fazla önem kazanmaktadır. 2) Yeni konulara ilişkin olarak, kitle iletişim araçlarının arz ettiği önem artmaktadır. 3) Kitle iletişim araçlarının güvenilir bulunması oldukça önemlidir. 4) İnsanlar çeşitli politikaları tartıştığında kitle iletişim araçları daha önemli hale gelmektedir.

Kitle iletişim araçları; bilgiye ulaşım kolaylığı, ilgiyi diri tutma ve katılımı teşvik edici olması sebepleriyle siyasal katılımı olumlu yönde etkilemektedir. Siyasal yaşama ait gündemdeki konulardan bireyi haberdar edebileceği ve tercihlerini ya gündemdeki tercihler doğrultusunda yapma ya da pasifleşerek suskun kalma yönünde etkileyebileceği için önem arz etmektedir. Söz konusu etkinin derecesi ise, bireyin demokratik ve psikolojik özelliklerine, kitle iletişim araçlarının siyasal içerikli yayınlarının güvenilirlik derecesine, hangi kitle iletişim araçlarını hangi sıklıkta takip ettiklerine kısaca kime, nasıl ulaşılmaya çalışıldığına göre değişiklik gösterecektir (Akıncı, 2014: 319).

İletişim olanaklarındaki gelişmeler, sosyal alanlar içinde gerçekleştirilen siyasal katılımı da zamanla farklılaştırarak, siyasetin alanını genişletmiştir (Tilly, 2008: 151-156).

2.4.2.3. Kentleşme

Kentleşmeyi modernleşmenin bir boyutu olarak değerlendirenlere göre, kentler siyasal katılımı hızlandıran bir kültürel çerçeve oluşturmaktadır. Çünkü kentsel yaşam, sağladığı eğitim imkânı ve çeşitli grup faaliyetlerinden dolayı, siyasal gelişmeleri izleme ve siyasal kararlara katılma yönünden kırsala oranla daha geniş bir imkân tanımaktadır. Kentlerde görülen siyasal katılım daha bağımsız ve daha bilinçliyen, kırsal kesimdeki katılım daha çok çevresel faktörlere bağlıdır.

2.4.2.4. Psikolojik Etkenler

Dilber (2013) psikolojik değişkenleri daha iyi inceleyebilmek için onu kendi içinde olumlu ve olumsuz psikolojik değişkenler şeklinde iki kısma ayırmıştır. Bu kapsamda siyasal etkinlik, ilgi ve girişkenlik ile vatandaşlık bağı olumlu; siyasal yabancılaşma, siyaset dışılık, kural tanımazlık ve kural dışılık ise olumsuz psikolojik etmenler olarak sınıflandırılabilir. Bu bağlamda, Dilber (2013), Karaman İli seçmeninin siyasal katılımına etki eden psikolojik değişkenleri araştırmış ve çalışmasının temel amacını, siyasal katılım davranışı gerçekleştiren seçmenlerin siyasal tercihlerini etkileyen olumlu ve olumsuz psikolojik faktörleri ortaya koymak olarak belirlemiştir. Araştırma sonucuna göre, siyasal katılıma etki eden psikolojik faktörlerin etki düzeyi; seçmenlerin içinde bulunduğu toplumun sosyo-kültürel özellikleri ve yapısı, ekonomik kalkınmışlığı ve toplumdaki bireylerin eğitim düzeylerine göre farklılaşmaktadır. Siyasal katılımı etkileyen birçok psikolojik etmen bulunmakla birlikte, bu psikolojik etmenlerin etkilerini diğer etmenlerden kesin çizgilerle ayırmanın da zor olduğunu belirtir.

Benzer şekilde, bazı psikolojik etkenlerin, bireylerin tavır ve davranış yönelimleri üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Özellikle içinde bulunulan bağlam ile bütünleşmek, topluca harekete geçme isteği, öfke duymak ya da onu bastırabilmek, siyasal ve ekonomik misillemekten çekinmek gibi kişilik özellikleri siyasal katılmayı etkileyebilmektedir (Ergil ve Alkan, 1980: 240).

Psikolojik etkiler, bireylerin en yaygın kullandıkları ve çok yoğun bir siyasi ilgiye gerek duymayan bir siyasal katılım şekli olan oy verme davranışında bulunmasını etkilediği gibi parti tercihi, bürokratik yapıyı anlama ve onu değiştirmeye çalışma gibi yoğun bir siyasi ilgi gerektiren siyasal katılım şekillerini de etkilemektedir. Siyasete ilgi duymak, sosyal girişkenlik, siyasal etkinlik vatandaşlık duygusu gibi değişkenlerin etkisi ile siyasete yönelen bireyler, siyasal kuruluşlarla iş birliği yaparak, dernek ve parti

alışmalarına katılarak çeşitli siyasi konularda bilgi edinmekte ve siyasi katılımı bulunmanın bir yurttaşlık hakkı ve görevi olduğuna inanmaktadır.

İnglehart, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi ile siyasi katılım arasında bir ilişki kurmuştur. Maslow (1943)'un piramit şeklindeki İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nin en alt basamağında, nefes almak, karın doyurmak gibi temel birtakım fizyolojik ihtiyaçlar bulunmakta ve piramidin üst basamaklarında yer alan benlik saygısı, statü, prestij ve yaratıcılık, başarı gibi bireylerin kendilerini gerçekleştirmesine yönelik ihtiyaçları yer almaktadır. Maslow'a göre piramidin alt basamaklarındaki ihtiyaçlarını gideren bireyler zamanla daha üst basamaklara yönelmektedirler. İnglehart'ın yaptığı çalışmaların sonuçlarına göre, ihtiyaçlar hiyerarşisinde daha yüksek basamaklara erişebilen bireylerin, geleneksel siyasi katılım türünden daha öte, konvansiyonel olmayan siyasi katılım biçimlerine yöneldikleri tespit edilmiştir (İnglehart, 1971; İnglehart, 1977).

3. KUşAKLAR VE Y-Z KUşAğI GENÇLERİNİN SİYASAL KATILIMI

3.1. KUşAKLAR

3.1.1. Kuşak Kavramı

“Kuşak” kavramı, Türk Dil Kurumu tarafından içerdiği sosyolojik ve felsefi anlamın ortaya konulabilmesi amacıyla, “Yaklaşık 25-30 yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler öbeği, nesil, jenerasyon” ve “Yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu” şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2021).

Kuşak, çeşitli bilim dallarında genel olarak “aynı yıllarda doğmuş insanlar toplulukları” olarak tanımlanmıştır. Yapılan bir diğer tanıma göre ise kuşaklar; “belirli dönemde doğmuş ve büyümüş, aynı deneyimleri yaşamış ya da benzer deneyimlerle hayatlarını şekillendirmiş kişilerden oluşmuş gruplar” olarak nitelendirilmiştir (Berkup, 2014: 219).

Kuşaklara ilişkin ilk bilimsel çalışmaların, 1830-1840 yılları arasında sosyolojinin babası olarak bilinen Auguste Comte tarafından ortaya konulduğu bilinmektedir (Demirkaya vd, 2015: 187; Latif ve Serbest, 2014: 136). Comte (1974), kuşakların tarihsel süreçler boyunca ortaya çıktığını, zamanla değişim ve dönüşüme uğrayarak sosyal ilerlemeyi sağlayan bir hareket alanı olduğunu söylemiştir.

Sosyolojik açıdan kuşak, ebeveyn ile çocuğun doğumu arasında geçen ve yaklaşık 20-25 yıllık zaman dilimi olarak nitelendirilebilecek bir dönem olarak tanımlanmaktadır. Bu durum geçmişte sosyologlar için faydalı olmuşsa da günümüzde değişen çalışma koşulları ve meydana gelen teknolojik gelişmelerle birlikte toplumsal değişimlerin artık 20 yıldan daha uzun sürmesi sebebiyle bu tanımlamanın tekrar ele alınması gerekmektedir. Kadınların da artık iş hayatının bir parçası olmaları, uzun zamana yayılan kariyer planlamaları ve toplumsal yapıda meydana gelen değişimler (Örneğin erken yaştaki evliliklerin toplumda hoş karşılanmaması, geç yaşta yapılan evliliklerin artması vb.) kuşaklar arasındaki yaş farkını arttırmıştır (Lower, 2008: 81). Dolayısıyla kuşak kavramına sadece belirli bir yaş dönemi ile sınırlamak mümkün değildir. Kuşaklar belirlenirken toplumsal olarak yaşanan değişim ve dönüşümler izlenmeli ve buna göre belirlenen kriterler ile bir kuşak belirlemesi yapılmalıdır.

Kuşak kavramı ulusal sınırlar içinde sosyolojik açıdan değerlendirildiğinde, aynı ulusa mensup toplumların değer yargılarının içinde bulundukları ulusların kültürlerinden etkilenerek meydana geldiği gerçeğini bir kez daha vurgulamaktadır. Ayrıca gelişen teknoloji ile birlikte giderek küreselleşen dünya düzeninde toplumların ve özellikle değişime daha açık ve daha çabuk adapte olan genç bireylerin küresel etkileşimlerle birlikte birbirlerine daha fazla benzedikleri ve dünyanın “küresel kuşak” olarak adlandırılabilen yeni bir döneme doğru yol aldığı görülmektedir (Lower, 2008: 82).

Kuşak kavramına ilişkin ilk bilimsel çalışmaları ortaya koyan kişiler Auguste Comte, Karl Mannheim ve Stuart Mill olsa da; konunun önemi Inglehart, Howe ve Strauss’un bu alandaki çalışmaları ile ortaya konulmuş ve ön plana çıkarılmıştır (Erdoğan, 2019: 7).

Kuşak kavramına ilişkin olarak yapılan çalışmalarda pek çok tanımlamanın yapıldığı görülmektedir. En kapsamlı hali ile kuşak kavramı, ekonomik ve sosyal dönüşümlerle birlikte oluşmuş, belirli bir yaş aralığını kapsayan, ortak bir takım ideoloji, değer, tutum ve davranış kalıpları geliştirmiş, ortak kimlik aidiyeti ile birbirine bağlı bireylerden oluşan topluluklara ait zaman aralığı olarak tanımlanabilir.

Bu tanımlamalardan yola çıkarak belirli bir zaman aralığının “kuşak” olarak adlandırılabilmesi için sağlanması gereken kriterler:

- Belirli bir yaş aralığında yer alma
- Tarihsel ve sosyolojik olarak meydana gelen olaylara birlikte şahitlik etme

- Yaşanılan dönemin olgu ve olayları karşısında ortak bir fikir, ideoloji, değer yargıları, tecrübe, tutum ve davranış kalıplarının meydana gelmesi
- Yaşanılan döneme ait tecrübeleri birlikte deneyimlemek ve ortak bir hafıza oluşturabilmek,
- Yaş grubu arasında ortak bir kimlik aidiyetinin meydana gelmesi şeklinde sıralanabilir.

3.1.2. Kuşakların Sınıflandırılması ve Özellikleri

Kuşakların sınıflandırılmasına ilişkin olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde, sınıflandırma konusunda bir netlik olmadığı görülmektedir. Bunun sebebi yaşanılan olayların ve bireylerde gözlemlenen etkilerinin “net” bir zamansal çerçeveye konulamamasından kaynaklanmaktadır. Toplumlar da ortaya çıkan ekonomik ve sosyal dönüşümlere sebebiyet veren olayların genel olarak meydana geldiği zamanı ve toplumu dönüştürmeye başladığı anı belirleyebilmek zor ve çoğu zaman mümkün değildir. Literatürde yer alan çalışmalarda ki kuşak sınıflandırmalarında da tarihsel olarak farklılıkların bulunduğu görülmektedir.

Kuşakların yıllara göre tasnifinde aşağıda yer alan Tablo 2’ de görüldüğü üzere literatürde görüş farklılıkları vardır. Bugün varlığını sürdüren kuşaklara ilişkin olarak her ne kadar pek çok kaynakta pek çok sınıflandırma yer verilmiş olsa da kuşaklar genel olarak (tarih sırasıyla); Sessiz Kuşak (1925-1945), Bebek Patlaması Kuşağı (1946-1964), X Kuşağı (1965-1979), Y Kuşağı (1980-1999) ve Z Kuşağı (2000 ve sonrası) şeklinde adlandırılmış ve 5 zaman dönemine ayrılmıştır (Mücevher, 2015: 5; Demir, 2015: 75; Çakmak ve Çelik 2017:67; Erdoğan, 2019: 9).

Tablo 2. Literatürde Yer Alan Kuşaklara İlişkin Sınıflandırma Biçimleri

Kaynaklar	Sınıflandırma Biçimleri				
Tapscott (1998)	–	Bebek Patlama Kuşağı (Baby Boom Gen.) (1946-1964)	X Kuşağı (Gen. Xers) (1965-1975)	Dijital Kuşak (Digital Gen.) (1976-2000)	–
Zemke vd. (2000)	Gaziler (Veterans) (1922-1943)	Bebek Patlaması (Baby Boomers) (1943-1960)	X Kuşağı (Gen. Xers) (1960-1980)	Gelecektekiler (Nexters) (1980-1999)	–
Howe & Strauss (2000)	Sessiz Kuşak (Silent Generation) (1925-1943)	Patlama Kuşağı (Boom Gen.) (1943-1960)	13. Kuşak (13th Gen.) (1961-1981)	Milenyum Kuşağı (Millennial Gen.) (1982-2000)	–
Lancaster & Stillman (2002)	Gelenekselciler (Traditionalists) (1900-1945)	Bebek Patlaması (Baby Boomers) (1946-1964)	X Kuşağı (Gen. Xers) (1965-1980)	Milenyum Kuşağı (Millennial Gen.); Patlama Kopyası (Echo Boomer); Bebek Kırılması (Baby Busters); Y Kuşağı (GenY); Gelecek Kuşak (Gen. Next) (1981-1999)	–
Martin & Tulgan (2002)	Sessiz Kuşak (Silent Gen.) (1925-1942)	Bebek Patlaması (Baby Boomers) (1946-1960)	X Kuşağı (Gen. X) (1965-1977)	Milenyumlar (Millennials) (1978-2000)	–
Oblinger & Oblinger (2005)	Yetişkinler (Matures) (<1946)	Bebek Patlaması (Baby Boomers) (1947-1964)	X Kuşağı (Gen-Xers) (1965-1980)	Y Kuşağı (GenY); Net Kuşağı (NetGen); Milenyumlar (Millennials) (1981-1995)	Milenyum Sonrası (Post-Millennials) (1995-Present)

Kaynak: Reeves & Oh, 2008: 296

Yaygın olarak kullanılan 5’li tasnife göre yapılan kuşaklara ilişkin dönemsel ayırım ve 2021 yılı itibariyle bu dönemlere karşılık gelen kuşakların yaş aralıkları ise aşağıda bulunan Tablo 3’te yer almaktadır. Buna göre üniversite çağındaki gençlerden oluşan 18-21 yaş grubundaki gençler Z Kuşağında yer alırken; 21 yaş üzerindeki gençlerin ise Y Kuşağında yer aldığını görmekteyiz. Üniversite öğrencilerinin araştırma örneklemimiz olması sebebiyle yaş grubu olarak değerlendirildiğinde özellikle “Y ve Z kuşağındaki” farklılıkların ortaya konulması önem arz etmektedir.

Tablo 3. Kuşak Dönemleri ve Günümüzdeki Yaş Aralığı Karşılıkları

Kuşak Dönemi	Kuşak Adı	2021 Yılındaki Yaş Aralığı
1925-1945	Sessiz Kuşak	96-76
1946-1964	Bebek Patlaması Kuşağı	75-57
1965-1979	X Kuşağı	56-42
1980-1999	Y Kuşağı	41-22
2000-...	Z Kuşağı	≤ 21

3.1.2.1. Sessiz Kuşak (1925-1945)

Bu kuşak, Dünya’da yaşanan pek çok savaş, ekonomik kriz, işsizlik yoksulluk gibi büyük travmaları yaşamış, bu çalkantılı yıllara tanıklık etmiş ve olumsuzluklarından çokça etkilenmiş olan kuşaktır. Bu yıllar tüm ülkeleri olumsuz etkileyen 2. Dünya Savaşı ve Büyük Buhran gibi olaylar yaşanmıştır. Ülkemizde ise bu kuşak, henüz Cumhuriyetin kuruluş yılları olması sebebiyle savaştan yeni çıkmış yorgun bir devletin, siyasal, toplumsal ve ekonomik birçok değişim ve dönüşümüne şahitlik eden kuşaktır.

Bazı araştırmacılar tarafından “Gelenekselciler” olarak da adlandırılan bu kuşağın insanları, otoriteye saygılı, düzen ve denge ilişkisine bağlı, istikrar ve güven duygularına önem ve öncelik veren bireyler olmakla birlikte ayrıca günümüzün değişen yaşam koşullarına ve teknolojik gelişmelerine uyum sağlamakta da zorluklar yaşamakta oldukları görülmektedir (Erdoğan, 2019: 10).

3.1.2.2. Bebek Patlaması Kuşağı (1946-1964)

2. Dünya Savaşı sonrasına rastlayan bu dönemde bebek doğum oranlarının önemli ölçüde artmış olması nedeniyle yapılan çalışmalarda bu dönem için “Bebek Patlaması” veya “Patlama Kuşağı” gibi adlar verildiği görülmektedir.

Çalkantılı ve travmatik zamanlardan kurtulmaya çalışılan bu dönemde refah politikaları uygulanmıştır. Bu kuşağın bireyleri toplumsal, siyasal, ekonomik, kültürel ve teknolojik pek çok ilerlemeye tanık olmuşlardır.

Bu dönemde dünyada insan hakları çalışmaları yürütülüyorken, ülkemizde de tek partili dönem sona ermiş ve çok partili hayata geçiş sağlanmıştı. Ayrıca önemli teknolojik gelişmelerden biri olan televizyon, iletişimde etkin bir araç olarak ilk kez bu kuşak bireyleri tarafından kullanılmıştır.

Yoksulluğun geride kaldığı ve ekonomik durumların görece daha iyiye gittiği bu kuşağın bireyleri, daha fazla bilgi ve deneyim sahibi olduklarını düşündükleri için genç nesiller üzerinde baskıcı ve otoriter bir tutum takınmışlardır. Bu nedenle genç kuşaklar tarafından yeniliklere uyum sağlayamayan, teknolojiye dair bilgisi kısıtlı ve tutucu olarak nitelendirilmektedirler (Öztürk, 2020: 24).

3.1.2.3. X Kuşağı (1965-1979)

Dünyada ve Türkiye’de meydana gelen önemli değişiklikler ve dönüşümler sebebiyle “Geçiş Kuşağı” olarak da adlandırılmaktadır. Siyah beyaz televizyonlardan renkli televizyona geçilmesi gibi önemli teknolojik gelişmeler, 1980 Darbesine uzanan siyasal olarak çalkantılı zamanlar, sağ-sol çatışmaları ile dünya çapında etki eden Berlin Duvarı’nın yıkılışı, petrol krizleri, ekonomik açıdan serbestleşme kararlarının alınması ve liberal ekonomiye geçilmesi gibi pek çok değişim bu kuşak döneminde yaşanan radikal değişim ve dönüşümlerden önemli bazılarıdır. 1980 askeri darbesi öncesinde yaşanan siyasal kutuplaşmalarla büyüyen ve gençlik çağlarında 1980 askeri darbesini yaşayan bu kuşağın bireyleri otoriteye karşı temkinli ve çekingen bir tavır almışlardır. İyi bir yaşam koşuluna sahip olmayı hedeflemiş bunun için yaptıkları işlere ve para kazanmaya daha fazla odaklanmışlardır. İş odaklı bu yaşam hedefleri ve kadınların da iş hayatında yer almaya başlamalarından dolayı kendilerinden önceki nesile kıyasla daha az çocuk sahibi olmuşlardır (Keleş, 2011: 131; Öztürk, 2020: 24-25).

Kendilerinden önceki kuşağın çok sayıda çocuk sahibi olmalarından ötürü aileleri tarafından en çok ihmal edilenler X kuşağı bireyleridir. Bunun yanı sıra büyüdükleri kalabalık aile ortamı bu bireylere, topluluklarda öne çıkabilme ve bireysel olarak kendisini ifade edebilme yetisini kazandırmıştır. X kuşağı da her ne kadar teknoloji ile sonradan tanışsa da kendisinden önceki kuşaklara kıyasla bu teknolojik gelişimlere uyum sağlamayı başarabilmiştir.

3.1.2.4. Y Kuşağı (1980-1999)

Bu kuşağın en önemli özelliği, bu yıllarda önemli düzeyde artan teknolojik gelişmeler ile birlikte bilişim çağının aktif bir biçimde yaşanıyor olmasıdır (Göktaş, 2016: 34). Bu nedenle yapılan çeşitli çalışmalarda “www Kuşağı (Generation www), Dijital Kuşak (The Digital Generation), Net Kuşağı (Net Gen.), E Kuşağı (E Gen.)” gibi farklı adlandırmalar yapıldığı görülmektedir.

Başta internet olmak üzere, cep telefonu, sosyal medya gibi teknolojik gelişmeler evrensel iletişimi mümkün ve erişilebilir kılmış olup küresel etkileşim ve dönüşümün de artmasına neden olmuştur. Hızlı değişim ve dönüşümler sonucunda bu kuşağın bireyleri hızlı tüketme eğilimindedir. Artan teknolojik gelişmeler sayesinde bilgiye erişim geçmiş yıllara göre kolaylaştığı için bu kuşağın bireyleri bilgiye kısa yoldan ulaşabilmekte ve önceki kuşaklara göre kendilerine avantaj sağlayan bilgiye erişim kolaylığı Y kuşağına bir özgüven sağlamaktadır. Y kuşağı için bilgi önemli bir güçtür ve bireylere güven vermektedir. Bilgiye erişimin kolaylaştığı bu dönemin bireyleri için sorgulamak ve yeni bilgilere ulaşmak bir özgürlük alanıdır.

Kendilerinden önceki kuşakların yaşadığı ekonomik ve siyasi zorlukları da yaşamayan Y kuşağına mensup bireylerin anında tüketen, bedel ödemeyi bilmeyen ve herşeyi anında isteyen bireyler olması sebebiyle sabretmeyi bilmedikleri ve beklemekten hoşnut olmadıkları ancak açık fikirli, başarılı, iddialı, iyi eğitilmiş, iyimser bireyler oldukları söylenebilir (Tatarhan, 2016: 34).

3.1.2.5. Z Kuşağı (2000-...)

Z kuşağının hangi tarih ile başladığına yönelik olarak literatürde farklı görüşler yer alıyor olsa da yaygın kanı 2000 yılı ve sonrasında doğan bireylerin bu kuşakta yer aldığı yönündedir (Latif ve Serbest, 2004: 136; Altuntuğ, 2012: 200-201; Erdoğan, 2019: 12; Öztürk, 2020: 27)

İnternet çağında dünyaya gelen bu kuşağın bireyleri, çocuk yaşlardan itibaren gündelik yaşamlarında teknolojik cihazları, interneti, sosyal ağları kullanmakta ve bu bakımdan diğer kuşaklardan farklılaşmaktadır.

Z kuşağına mensup bireylerin henüz siyasal ve çalışma alanlarında aktif bir rolleri olmamasından dolayı bu kuşakla ilgili yapılmış çalışma sayısı azdır.

Z kuşağı bireylerinin; teknoloji alanında başarılı ve yetkin becerilere sahip olduğu, bireysellik algılarının ön planda çıktığı, düşünce, fikir ve tepkilerini teknolojik araçlar vasıtasıyla ortaya koydukları, sanal ortamlarda fazlaca vakit geçirip yine bu sanal ortamlarda daha fazla ilişki kurdukları ve yalnızlık hissi yaşadıkları gözlemlenen başlıca özellikleri arasında yer almaktadır.

Bu kuşak bireylerinin sahip olduğu özellikler arasında yer alan bir diğer özellik ise yeniliklere çabucak adapte olmaları ve hızlı değişimlere gösterdikleri mükemmel uyumdur. Ayrıca herşeye tek tıkla ulaşmaya alışık olan bu bireyler için beklemek ve sabır

göstermek de bir hayli zor gelmektedir. Ayrıca teknolojinin getirdiği kolaylıklar bu kişilerde üşengeçliklere sebebiyet vermektedir (Arar ve Yüksel, 2015: 195-202).

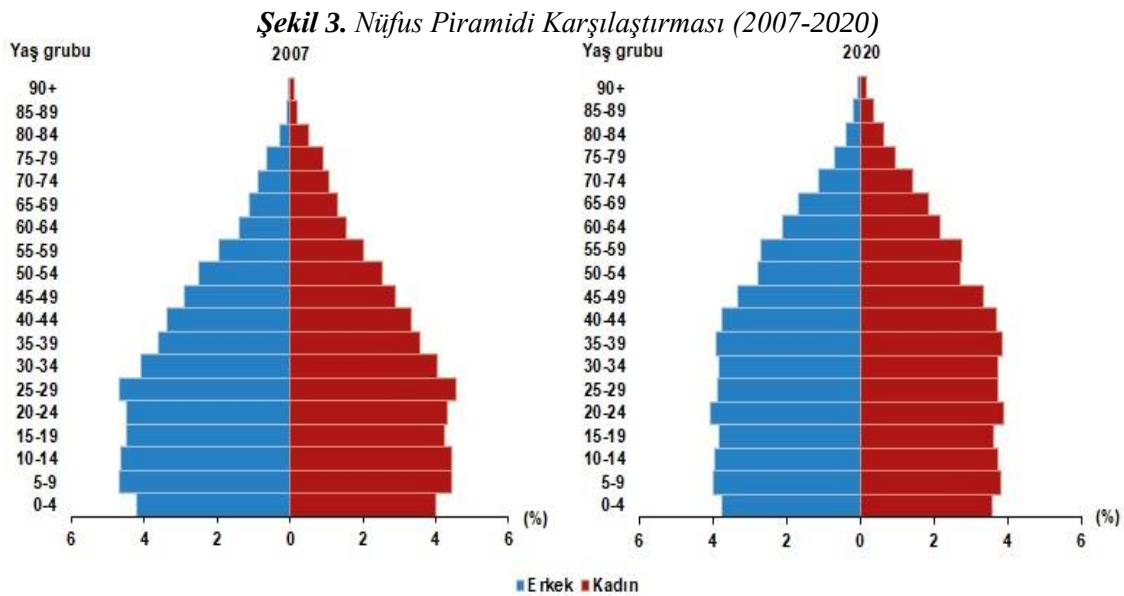
3.2. Y ve Z KUŞAĞI GENÇLERİNİN SİYASAL KATILIMI

Çalışmamızın önemli bir kısmını oluşturan siyasal katılım (özellikle de seçimler) için nüfusun demografik yapısının bilinmesi ve ortaya konulması şüphesiz büyük bir önem arz etmektedir. Bu sebeple öncelikle ülkemizdeki nüfusun demografik yapısı ortaya konulmaya çalışılacak ve sonra kuşaklar bağlamında üniversite çağındaki gençlerin siyasal katılım oranları incelenecektir.

3.2.1. 2020 TÜİK Verilerine Göre Türkiye’deki Genç Nüfusun Demografik Yapısı

Ülkemiz, 2019 yılında “Nüfusun en yüksek olduğu ilk 20 ülke” sıralamasında 19. sırada yer almıştır. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre 2020 yılı sonu itibarıyla Türkiye'nin toplam nüfusu 83.614.362 kişi olarak belirlenmiştir.

Şekil 1’de yer alan Türkiye’deki yaş grupları ve genç nüfus oranına ilişkin TÜİK verilerine göre toplam nüfusun %15,4’ünün 15-24 yaş aralığındaki genç nüfustan meydana geldiği bilinmektedir. Avrupa Birliği üyesi olan 27 ülkenin genç nüfus oranları (AB-27 Genç Nüfus Ortalaması: 10,6) ile Türkiye'nin genç nüfus oranı (15,4) kıyaslandığında, Türkiye’nin genç nüfus oranının daha yüksek olduğu görülmüştür. Nüfus projeksiyonlarına göre ise genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranının; 2025 yılında %14,3, 2030 yılında %14,0, 2040 yılında %13,4, 2060 yılında %11,8 ve 2080 yılında %11,1’e düşeceği öngörülmüştür.

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2020

2001 yılında doğum yapan annelerin ortalama yaşı 26,7 iken 2020 yılında doğum yapanların yaş ortalaması 29,0 oldu. Diğer yandan ilk doğumunu 2020 yılında gerçekleştiren annelerin ortalama yaşı ise 26,5 oldu. Yani Şekil 3’te de görüldüğü gibi doğum ve ölüm oranlarındaki azalışlarla orantılı olarak yaşlı nüfus oranının artacağı ve genç nüfus oranının da azalmaya devam edeceği öngörülmektedir.

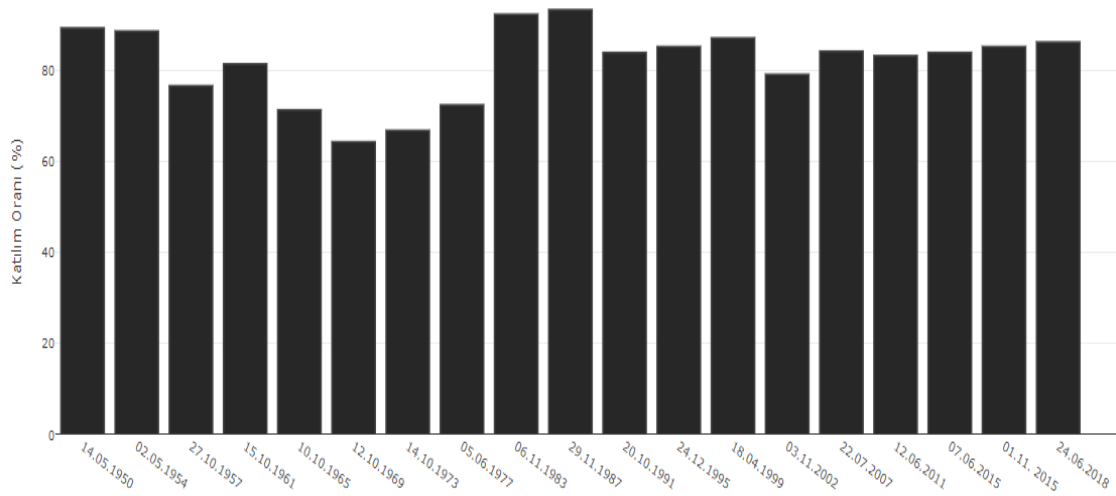
Ayrıca Şekil 1’de genç nüfus içindeki yaş gruplarına göre yapılan sınıflamaya göre; genç nüfusun %28,6’sını 15-17 yaş grubu, %19,8’ini 18-19 yaş grubu, %31,3’ünü 20-22 yaş grubu ve %20,4’ünü ise 23-24 yaş grubundan oluştuğu görülmektedir. 2000 sonrası doğan bireyler Z kuşağı ve 1980-1999 döneminde doğanların ise Y kuşağını oluşturduğu göz önüne alındığında; 2020 yılı itibariyle genç nüfusun yaklaşık %48,4’ü Z Kuşağı, %51,7’si ise Y Kuşağı içinde yer almaktadır.

3.2.2. Y ve Z Kuşağı Gençlerinin Siyasal Katılımlarına İlişkin Değerlendirmeler

Seçimler, siyasal parti ve dernek üyelikleri gibi siyasal katılım biçimlerinde ,18 yaşın doldurulması ön şart olarak aranmakta ve katılımcı olabilmek için bu ön şartın sağlanması gerekmektedir. Her geçen yıl bu şartı sağlayan birey sayısında yaşanan artış nedeniyle ilk kez siyasal katılımında bulunabilecek kişi sayısı da giderek artmaktadır.

Türkiye’de ve dünyada siyasal katılım türleri arasında en önem verilen ve pek çok çalışmaya konu olan şüphesiz ki seçimlerdir. Seçimlere katılım oranının yüksek olması demokrasinin önemli unsurlarından biri olan siyasal katılımın da yüksek olması anlamına gelmekte ve demokratik rejimler için bir nevi “güven tazeleme” işlevi görmektedir.

Şekil 4. Türkiye’de Yapılan Genel Seçimlerdeki Katılım Oranları (1950-2018)

Kaynak: <https://www.verikaynagi.com/grafik/secimlere-katilim-orani/>, (Erişim Tarihi: 06.08.2021)

Son 10 yılda yapılan tüm genel seçimler için seçimlere katılım oranlarında artış meydana geldiği tespit edilmiş ve Şekil 4'te ise genel seçimlerdeki katılım oranlarına ilişkin verilere yer verilmiştir. Son yapılan genel seçim olan 24 Haziran 2018 seçiminde, seçime katılım oranı %86,2 olarak gerçekleşmiştir. 2018 seçiminde kadın seçmenlerin sayısı 28.589.477 kişi ile toplam seçmenlerin %50,76'sını oluştururken, erkek seçmenlerin sayısının 27.733.155 kişi ile toplam seçmenin %49,24'üne karşılık gelmektedir. Ayrıca Y ve Z kuşağı mensubu bireylerin toplam seçmenlerin %46,8'ini oluşturduğu bilinmektedir.

Yapılan son yerel seçim olan 2019 Yerel Seçiminde, seçime katılım oranı %84,67 olarak gerçekleşmiştir. 2019 seçiminde kadın seçmenlerin sayısı 28.929.732 kişi ile toplam seçmenlerin %50,7'sini kapsarken, erkek seçmenlerin sayısının 28.128.904 kişi ile toplam seçmenin %49,3'üne karşılık gelmektedir⁵. Her ne kadar 2007- 2020 yılları arasında süreklilik arz edecek şekilde erkek nüfusu kadın nüfusundan fazla da olsa, seçmen yaşında olan kadınların erkeklere kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir.

Vatandaşların devlet yönetimine iradesini yansıtabilmesinin bir aracı olan ve demokrasilerin olmazsa olmazı olarak görülen seçimlere ilişkin olarak, seçmenlerin yarısının bile sandığa gitmediği çok sayıda ülke olduğu tespit edilmiştir. Dünyaya demokrasi ihraç eden ülke olarak nitelendirilen ABD'de seçimlere katılım oranlarının genel olarak %65 seviyesini aşmadığı görülmektedir. ABD'de yapılan seçimlere katılım oranları incelendiğinde katılım oranının 2004 Başkanlık Seçiminde %60,1, 2008'de %61,6, 2012'de %58,2, 2016'da ise %60,1 olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Demokrasinin beşiği olarak bilinen Avrupa'da ise son 10 yılda yapılan seçimlere ilişkin katılım oranları incelendiğinde ise katılım oranının genel olarak %65-75 aralığında değiştiği görülmektedir. Yaklaşık 400 milyon AB vatandaşının seçmen olarak yer aldığı Avrupa Parlamentosu'nun 2014 yılı seçimlerinde katılım oranını yüzde 42,6 oranında gerçekleştirmişken, 2019 yılı seçimlerinde ise bu oranın %51'e yükseldiği tespit edilmiştir⁶.

⁵ <https://www.ysk.gov.tr/tr/istatistik/5644>, (Erişim Tarihi: 06.08.2021).

⁶ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/dunyada-secimlere-katilim-dusuk-seyrediyor/1462264>, (Erişim Tarihi: 06.08.2021).

Şekil 5. Seçim Yıllarına Göre 18 Yaş Üstü Z Kuşağının Toplam Nüfusu

Kaynak: <https://www.dogrulukpayi.com/bulten/z-kusaginin-oy-potansiyeli>, (Erişim Tarihi: 05.08.2021).

Kuşaklar belirlenirken seçilen dönem aralıklarının kaynaktan kaynağa farklılık gösterdiğini belirtmiştik. Şekil 5'te görüldüğü üzere, Doğruluk Payı tarafından yapılan çalışmada Z kuşağının 1997 ve sonrası doğumlular olarak belirlendiğini hatırlatmak doğru bir değerlendirme yapılabilmesi açısından önem arz etmektedir. Buna göre Z kuşağının katıldığı ilk seçim 2015 Genel Seçimleri olmuştur. 2018 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı Seçimi ve Genel Seçimlerinde 1997, 1998 ve 1999 yılında doğmuş ve 18 yaşını doldurmuş yaklaşık 4 milyon kişi ve 2000 Haziran ayına kadar doğan, oy kullanma belgesine sahip kişiler oy kullanmıştır. 31 Mart 2019 Yerel Seçimlerinde ise Z kuşağında yer alan (1997, 1998, 1999 ve 2000 doğumlu) yaklaşık 5,4 milyon kişi ve 2001 Mart ayına kadar doğmuş ve oy kullanma belgesine sahip olan vatandaşlar oy kullandı. Ancak 23 Haziran 2019 tarihinde yenilenen İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Seçimleri'nde 31 Mart 2019'dan sonra doğan vatandaşlara, yaş itibarıyla her ne kadar seçme hakkına sahip olsalar da yenilenen seçime olumsuz etki oluşturmaması için (Örn: seçim pusulalarında yenilemeye gidilmemesi ve başka illerden oy devşirme olmaması için) oy kullanma hakkı tanınmamıştır.

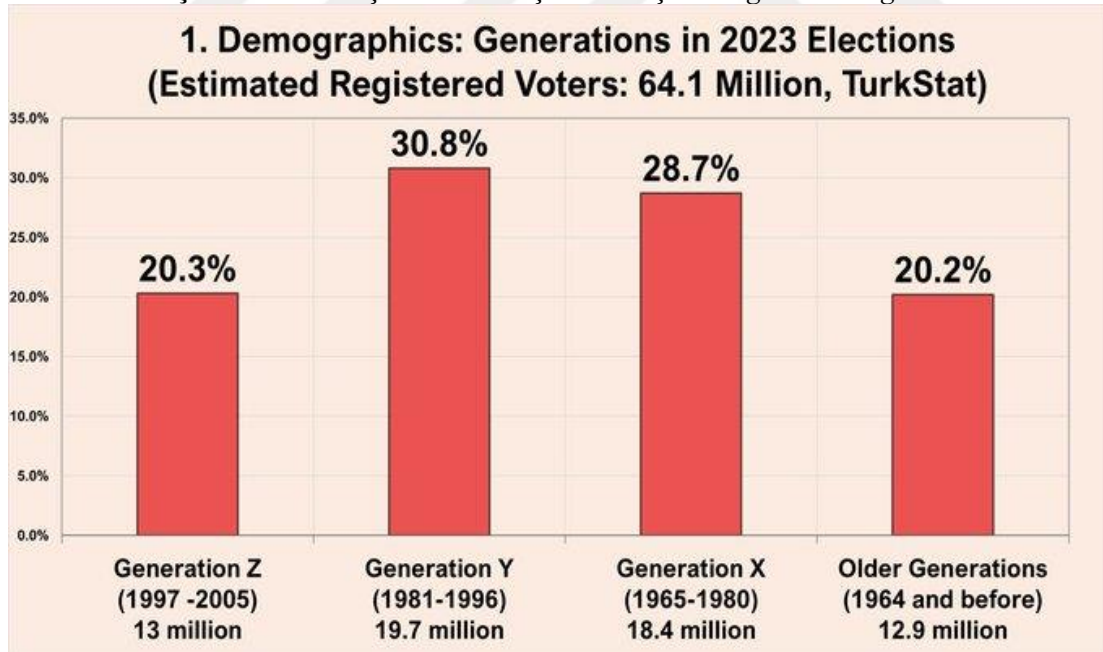
Ayrıca Doğruluk Payı tarafından yapılan bir diğer araştırmada, 2023'te yapılması planlanan Genel Seçimlerde oy kullanacak Z Kuşağı seçmen oranı, 2018'deki genel seçime göre iki katına çıkacağı vurgusu yer almaktadır. 2018 Seçimlerinde Z kuşağı

toplam seçmenlerin %7'sini oluştururken, 2023'te yapılacak seçimlerde Z kuşağının toplam seçmenin yaklaşık %16'sını oluşturacağı tahmin edilmektedir⁷.

Bu çalışmada ise Z kuşağının 2000 ve sonrası doğumlular olduğu kabul edildiğinden, bize göre Z kuşağının katıldığı ilk seçim 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanı Seçimi ve Genel Seçimler olmuştur. TÜİK verilerine göre⁸ 2018 yılında Z kuşağında yer alan (18 yaşında olan) bireylerin sayısı 1.337.844'tür. 2019 yılına gelindiğinde Z kuşağında yer alan (18 ve 19 yaşındaki) bireylerin sayısının 2.667.141 olduğunu görüyoruz. 2020 yılında bir seçim yapılacak olsaydı Z kuşağında yer alan 3.885.443 kişinin katılımcı olarak seçimlere etkisinin yadsınamaz önemde olduğunu ve her geçen yıl artan katılımcı ile birlikte öneminin daha da artacağını bir kez daha belirtmek gerekir.

Z kuşağı için 2000 yılını başlangıç kabul eden başka bir araştırmaya göre ise 2023 yılında yapılması planlanan seçimde Z kuşağında yer alan yaklaşık 5.940.916 bireyin seçmen olarak oy kullanacağı tahmin edilmektedir⁹. Toplam seçmenin yaklaşık %11,8'ini oluşturacağı tahmin edilen Z Kuşağının tercihleri, şüphesiz ki seçimlerin yönünü belirleyecektir.

Şekil 6. 2023 Seçimlerinde Kuşaklara İlişkin Öngörülen Dağılım

Kaynak: <https://twitter.com/Nonurkuru> (17.08.2020 tarihli paylaşım)

⁷ <https://t24.com.tr/haber/arastirma-2023-teki-secimde-z-kusagi-secmen-orani-yuzde-16,929864>, (Erişim Tarihi: 05.08.2021)

⁸ TÜİK tarafından 2020'de açıklanan son verilere göre güncellenen nüfus sayımlarından yararlanılmıştır. Yılın herhangi bir zamanında yapılabilecek seçimler olmasına rağmen, katılımcı nüfus yıl başı verileri esas alınarak belirtildiğinden yaklaşık (normalden daha düşük) olarak ve katılımcı Z kuşağının önemini vurgulayabilmek için beyan edilmiştir.

⁹ https://www.sabah.com.tr/yazarlar/gunaydin/sb-mevlut_tezel/2021/05/25/z-kusagi-uzerinden-yapilan-algi, (Erişim Tarihi: 05.08.2021)

Ortaya koyulan ve Şekil 6’da yer alan başka bir istatistiki çalışmada ise 2023'te oy kullanmak için yaklaşık 64 milyon kişinin sandık başına gitmesi beklendiği belirtilmiştir. Bu çalışmada, 64 milyon seçmenin yaklaşık %51,1'inin Y kuşağı ve Z kuşağı bireylerinden oluşacağı yönünde verilere ulaşılmıştır. Seçimlere katılması beklenen seçmenlerin 13 milyon kadarının yani toplam seçmenin %20,3'ünün Z kuşağında (1997-2005 doğumlular) yer alacağı; 20 milyon kadarının yani %30,8'inin ise Y kuşağında (1981-1996 doğumlular) yer alacağı tahmin edilmektedir.

Yapılan çalışmalardan anlaşıldığı üzere, seçimlere katılacak Z kuşağının her geçen gün artması sebebiyle önemi mutlak derecede ortaya konulmuştur. Ancak henüz bilinmeyen bir dinamizme sahip olması ve kuşağın özelliklerini net bir şekilde ortaya koyan çalışmaların az olması nedeniyle sonuçları tam olarak bilinmeyen bir etkiye haizdir. 2023 Seçimlerinin bu bilinmezliği aydınlatma konusunda oldukça önemli bir dönüm noktası olacağı aşîkardır.

Siyasi partilerin Z Kuşağına yönelik araştırma ve kamuoyu yoklamalarını arttırıp çeşitlendirmeleri geleceğe yönelik olarak seçimlerin seyrinin belirlenebilmesi, politikaların oluşturulabilmesi, parti tabanlarının güçlendirilmesi gibi süreçlerde önemli bir rol oynayacaktır. Siyaset bilimciler ise, bu alanda yapacakları çalışmalar ile geleceğe ışık tutmak ve Z Kuşağının siyasal katılım konusunda bilgilendirilip, tercih noktasında bilinçli ve söz sahibi bireyler haline gelmeleri konusunda sorumluluk sahibi konumundadırlar.

İKİNCİ BÖLÜM

DEĞERLER, ANLAMLI YAŞAM ALGISI VE İYİMSERLİK KAVRAMLARI İLE KURAMSAL ÇERÇEVE

Sosyal bilimcilerin insan davranışlarını açıklayabilmek için temel bir öneme sahip olduğunu ifade ettikleri değerler; kişilerin duygu, düşünce ve davranış boyutlarıyla yakından ilgilidir (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000). Ayrıca toplumların sosyal kuralları, ahlak anlayışları, inançları, kültürleri ve hedefleriyle doğrudan ilişkili olduğu gözlenen değerler, bu yönüyle kalbi sarıp onu besleyen damarlara benzemektedir. Kalbi besleyen damarlarda yaşanan bir tıkanıklık nasıl kalp krizine neden oluyorsa, aynı şekilde değerlerde meydana gelen bir bozulma da kültür, kimlik ve kişilik üzerinde kriz ortaya çıkabilir (Yapıcı, 2009).

Sosyal bilimlerin temel sorunlarından biri olması sebebiyle çokça araştırılan ve önem verilen değerler konusunun çeşitli bilim alanlarında çalışan pek çok bilim insanı tarafından araştırma konusu olarak seçildiği görülmektedir. Özellikle sosyologlar, sosyal psikologlar, antropologlar ve psikologlar bu alanda pek çok çalışmaya imza atmışlardır. Değerlerin genel olarak sosyolojik anlamda kültürle, sosyal psikolojik anlamda kimlikle, psikolojik anlamda ise kişilikle yakından ilişkili olduğu söylenebilir.

Yapılan çalışmalarda, üzerinde uzlaşılan ortak bir değer tanımı ne yazık ki mevcut değildir. Psikolojik bir bakış açısı ile değerlerin öz kimlikle ilişkili olduğunu söyleyen Allport (1968)'a göre değerler; bir şeyi değerli görerek onu seçmek, ona bağlanıp, ulaşmak ve onu muhafaza etmek için çaba sarf etmek demektir.

Rokeach (1973)'a göre değerler, belli bir davranış şekli ve yaşam amacına yönelik kişisel ve toplumsal olarak geliştirilen kalıcı inançlardır. Schwartz (1992)'a göre ise değerler bireylerin kendilerini, toplumdaki diğer insanları ve çeşitli eylemleri nitelemek ve onları seçmek ve seçimlerini meşru kılmak için kullandıkları ölçütler olup kültürel, toplumsal etkileşim ve bireysel tercihlerin etkileriyle meydana gelen bu ölçütleri değerler olarak adlandırmıştır. Bu açıdan bakıldığında değerler hem içten içe yani bireyden bireye, hem de içten dışa yani bireyden topluma doğru bir yönelim göstermektedir. Çünkü içselleştirilen değerler kişinin hem kendisini hem de başkalarını değerlendirebilmesini mümkün kılmaktadır.

1. DEĞERLER

İnsanların bebeklikten yetişkinliğe kadar geçirdiği dönüşümler sadece fiziksel ve biyolojik değildir. Her birey aynı zamanda psikolojik ve sosyal anlamda da gelişir ve dönüşüm geçirir. Bu aşamalı (progresif) değişimlerden bir bölümü olgunlaşma olarak adlandırılırken, bir bölümü ise gelişme olarak adlandırılır. Olgunlaşma, öğrenmeye bağlı olmadan bireylerdeki biyolojik dönüşüm ile ortaya çıkan değişimlerdir. Olgunlaşmaya örnek olarak yürüme ve konuşma verilebilir. Gelişme ise, bireylerin hayat tecrübeleri ve ona etki eden çevresel faktörler vasıtasıyla meydana gelen ilerleme ve değişimlerdir. Gelişmeyi ortaya çıkaran bu mekanizmaya ise öğrenme adı verilir (Güngör, 2000: 23-24).

Bireylerin belirli düşünce ve davranış kalıplarını benimsemeleri daha çok öğrenme yani gelişme ile ilgili olmakla beraber, olgunlaşma olmaksızın gelişme olamayacağı için bireyler belirli bir olgunlaşma seviyesine erişemedikçe gelişme ve dolayısıyla öğrenme aşamasına ulaşamayacaktır. Psikolojik gelişim ve dönüşüm de buna imkân verecek bir olgunlaşma seviyesi olmaksızın meydana gelemeyeceği için, olgunlaşma ile gelişme birbirinden ayrı düşünülemez.

Birey hangi toplumda doğup büyüdüyse, o toplumun şartlarına entegre olur ve içinde olgunlaşıp geliştiği topluma uygun bir kişilik kazanır. Ancak bütün bu toplumsallaşma aracılığıyla kural ve değerleri öğrenme sürecine rağmen bir toplumun bütün bireyleri birbirinin aynı değildir. Onlar, bir ya da birden çok yönü ile birbirine benzeyen, fakat bazı yönleri ile de birbirinden çok farklı kişilikler kazanan toplum bireyleridir.

Bireylerin gelişimi yaşamları boyunca devam edecek bir süreçtir. Gelişimde hiçbir yaş döneminin bir diğerine üstünlüğünden bahsedilemez. Her yaş dönemi bireyin gelişimi adına; bir merdivenin basamakları gibi hep bir adım öteye gidebilmek için aynı derecede öneme sahiptir. Ayrıca tüm gelişimler bir bağlam veya ortam içerisinde gerçekleşir. Örnek olarak aile, okul, akran grupları, şehir, mahalle ve üniversiteler verilebilir ve bunların her biri gelişimi etkileyen birer bağlamdır. Bağlamlar da aynı bireyler gibi değişim gösterirler. Bu nedenle bireyler, değişen dünyadaki değişen varlıklardır.

İnsan yalnızca biyolojik bir organizma değildir, bunun ötesinde içinde bulunduğu bağlamlarda değişip gelişen bir toplum ürünüdür. Belirli bir grubun içinde doğup büyüyen bireyler toplumsal niteliklerini de yine ait oldukları bu gruplarda kazanırlar.

Aynı şekilde, ait oldukları toplum ile olan iletişimleri vasıtasıyla toplumda geçerli olan kural, norm, tutum, alışkanlık ve becerileri öğrenirler. Toplumda geçerli olan bilgiler yani ‘değerler’ de ait oldukları gruplar ve toplum aracılığıyla bireye aktarılır.

Kültür, başkalarıyla paylaşılan ve başkalarına aktarılan öğrenilmiş davranışlar ve bu davranışların sonuçlarıdır (Linton, 1945: 32). Bireyler kültürlerini toplumsallaşma süreci içinde öğrenme yoluyla elde ederler (İçli, 2005: 117,118). Değerlerin, toplumların kolektif hafızası olarak nitelendirilebilecek kültür ile yakından ilişkili olması ve hatta Hofstede (1980; 1991) ile Smith ve Schwartz (1997)’a göre kültürün en can alıcı noktasını değerlerin oluşturduğu şeklindeki ifadeleri göz önüne alındığında, değerlerin de en az kültür kadar önem arz etmesi ve onun kadar çok araştırılmış olması tesadüf değildir.

Bütün toplumlar varlıklarını sağlamak ve korumak için değerlere gereksinim duyar. Değerler toplumsal kültürü özgün hale getirerek diğer kültürlerden ayırır ve toplumun özümsemesini sağlayarak ona süreklilik kazandırır. Aynı şekilde bireyler de yaşadığı toplumun değerlerini öz kişilik yapıları ile harmanlayıp benimseyerek, toplumun diğer bireylerinden farklılaştırır ve kendine özgü kılar. Yani değerler hem gruplar arası hem de aynı grup içinde bireyler arası farklılaşabilir (Erden, 2008).

Güngör (1993)’e göre değer, bireylerin herhangi bir şeyi arzu etme veya etmeme konusundaki inançlarıdır. Mischel’e göre (1990) değerler, toplumsallaşmayı vurgulayan görece daha kalıcı bireysel tercihlerdir. Bu açıdan bakıldığında değerler, bireysel davranışı açıklamak ve tanımlamak için kullanışlı bir argüman olarak karşımıza çıkmaktadır. Çağlar (2005) değerleri, kişilerin düşünce, tutum ve eylemleri esnasında kalıp olarak ortaya koydukları bir takım kültürel öğeler olarak tanımlamaktadır. Değerler bireylerin gelişiminde ya da bir toplumun varoluşunda onlara yol gösteren ilkelere hizmet eden, tercih edilen davranış ve varoluş biçimleri hakkındaki öğrenilmiş inançlar şeklinde de tanımlanmıştır (Schwartz, 1994: 21; Rokeach, 1973). Erdem (2003) değerleri, belli bir durumu ötekine tercih etme yönelimi olarak tanımlıyor iken; Başaran (1992) ise değeri, bir nesnenin, işlemin, fikrin ve/veya eylemin bağlam içerisindeki önemini belirleyen nitelik ve nicelik olarak tanımlamıştır. Converse (1964: 211) ise değerleri, pek çok tutum ve inancı birbirine tutkal gibi yapıştıran bir yapıştırıcı olarak nitelendirmiştir.

Değerlerin genel özellikleri şu şekilde kategorize edilebilir (Gökçe, 1994):

a) Karar verme süreci: Değerler bireylerin arzu ve isteklerini belirlemede ve onları gerçekleştirme aşamasında kişilere referans noktası olma görevini yerine

getirirler. Yani değerler amaca yönelik bilinçle hareket etme noktasında genel birer kriterdir.

b) Kültür içinde şekillenen ve aynı zamanda kültür üzerinde yönlendirici etkisi olan değerler, toplumsal boyutta kültürlerin ve bireysel boyutta kişiliğin gelişme sürecinde ortaya çıkmaktadır.

c) Değerler bireyler tarafından sosyalleşme sürecinde içinde bulundukları bağlam yoluyla öğrenilmiş ve zamanla içselleştirilmekte olduğundan değerler bireylerle özdeşleşmiştir. Yani değerler zamanla bireylerin şahsiyetinin bir parçası olmaktadır.

d) Değerler bireylerin zihinsel ve duygusal yönlerini yansıtan kültürel öğelerdir.

Gökçe (1994)'ye göre, değerlerin değişen sosyal ve kültürel biçimleri bireyleri farklı şekillerde etkilemektedir. Yani sosyal değerler bir takım sosyal sonuçlara yol açarlar. Bu sosyal sonuçlar literatürde 'değerlerin işlevleri' olarak adlandırılırlar.

Fichter (1990) değerlerin işlevlerini 6'ya ayırmış ve şu şekilde ifade etmiştir:

1. Değerler, kişilerin ve onlar arasındaki ilişkilerin ölçülmesi ve yargılanmasında hazır işlevsel araçlar olarak kullanılmaktadırlar.
2. Değerler, bireylerin odak noktası olarak önem ve yarar arz etmesi sebebiyle kültür nesnelerini ön plana çıkarır.
3. Değerler, toplumlar için ideal bakış açısı, düşünme ve davranma yolları meydana getirir ve bu açıdan yol göstericidir.
4. Değerler, toplum bireylerinin sosyal roller seçmesi ve seçtiği bu rolleri gerçekleştirmesinde onlara rehberlik ederler.
5. Değerler, aynı zamanda kalıplaşmış bir toplum düzeni ve kültürü oluşturma yetisinden dolayı sosyal kontrol ve baskı araçlarıdır.
6. Değerler, dayanışma aracı olarak da işlev görürler.

Dünyada sürekli değişim, gelişim ve dönüşüm içindedir. Bu sürekli meydana gelen değişimlere paralel olarak toplumların değerler hafızası da değişim ve gelişim göstermek zorundadır. Değerler değişen koşulların beraberinde meydana getirdiği yeni yaşam biçimi koşullarına adapte olmak zorundadır. Bu adaptasyon süreci boyunca toplum benliğinde değer bunalımları ortaya çıkar ve yeni şartlara uymak için bazı değerlerin

hafızadan silinirken bazen de yeni değer yargılarının ortaya çıkması kaçınılmazdır. Bu değişim dönemlerindeki yeni olay ve olgular karşısında yeni değerler oluşturamayan veya var olan değerlerini değişen dünya şartlarına göre düzenleyemeyen toplumların yıkılışı kaçınılmazdır (Poyraz, 2006; Sevinç, 2006).

1.1. DEĞERLERİN SINIFLANDIRILMASI

Değer kavramı ve değerlere ilişkin sınıflandırmaların ilk olarak Allport (1937) tarafından ortaya atıldığı görülmektedir. Daha sonraları Rokeach'ın (1973) ortaya attığı değerler teorisi ve bunun bir parçası olarak geliştirilen Rokeach Değerler Ölçeği (Rokeach, 1973) ile Schwartz'ın ortaya attığı değer kuramının bir parçası olan Schwartz Değer Ölçeği (Schwartz, 1992) sayesinde değerler yıllar içinde daha geniş bir bakış açısı ile ele alınmış ve değerlere ilişkin olarak alanyazında büyük aşama kaydedilmiştir. Özellikle adı geçen bu çalışmalar değerlere ilişkin çeşitli araştırmalar için ayrı ve oldukça büyük bir önem taşımaktadır (Schwartz, 1992)

Değerler konusundaki çalışmalar incelendiğinde Allport vd. (1960; 1970)'nin değerleri Rokeach (1973) ve Schwartz (1994) tarafından ortaya konulan çalışmalardan daha farklı biçimde ele aldıkları görülmektedir. Değerler konusunda Allport ve arkadaşlarının (1970) ortaya koyduğu 'Study of Values (Değerler Çalışması)' isimli araştırması, kişisel değerlere ilişkin tanımlamalar ve ölçüme yönelik ilk girişim olması bakımından oldukça önemlidir. Allport vd. (1970)'i ortaya koydukları bu çalışmada değerleri, altı temel kategoride incelemişlerdir. Bu kategoriler; estetik, bilimsel, ekonomik, siyasi, sosyal ve dini değerler şeklindedir (Topçuoğlu, 1999).

Allport vd. (1970) geliştirdikleri 45 maddelik ölçme aracı ile insanların değer yönelimlerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Değerler Çalışması Kuramı olarak adlandırılan bu çalışma, daha çok uygulamalı psikoloji alanında ve bireylerin kariyer seçimleriyle ilgili veriler elde etmek amacıyla yaygın olarak kullanılmıştır. Bu ölçme aracı birtakım sorular ile bireylerin gelecekte örnek olarak bankacı olmaya mı yoksa politikacı olmaya mı yatkın olduklarına ya da şiir öğretmeyi mi yoksa kimya öğretmeyi mi tercih edeceklerine yönelik değer eğilimlerine ulaşmayı sağlamaktadır (Maio, 2017).

Tablo 4. Allport vd. Değerler Çalışması ve Değerlere Atfettikleri Anlamlar

	DEĞERLER	ANLAMLARI
1.	Bilimsel	Gerçeğin keşfi
2.	Ekonomik	En yararlı olan
3.	Estetik	Biçim, güzellik ve uyum
4.	Sosyal	İnsanları sevmek
5.	Politik	Güç
6.	Dini	Birlik

Kaynak: https://tr.qaz.wiki/wiki/Values_scale#Allport-Vernon-Lindzey, (Erişim Tarihi: 11.11.2020)

Rokeach, kendisinden önce çok az ilgi gören ve hakkında çok az çalışma bulunan değerler konusunda pek çok araştırma yapmış ve bu yüzden çalışmaları değerler alanında ayrı bir öneme sahip olmuştur. Rokeach' in araştırmalarıyla değerler konusu psikolojide büyük ilgi görmeye başlamış ve Schwartz' ın yaptığı çeşitli araştırmalarla değerler, psikoloji alanında geniş bir yer edinmiştir (Roccas & Sagiv, 2013).

Rokeach (1973), yazında en çok kullanılan ölçeklerden biri olan 'Rokeach Değer Ölçeği' isimli değerler sınıflaması ölçeğini geliştirmiştir. Daha önce yapılan kalabalık değer sınıflandırmalarının aksine değerleri iki ana ölçek grubuna ayırmıştır: ilki amaçsal değerler, diğeri de araçsal değerler olarak adlandırılmıştır. Sınıflandırmasında asıl değerleri oluşturan amaçsal değerler (terminal values) varoluşla ilgili iken; amaç değerlere ulaşılmasını sağlayan araçsal değerler (instrumental values) ise davranış biçimlerini belirler. Rokeach tarafından geliştirilen bu sınıflamada 18 adet amaç ve 18 adet araç değer vardır.

Tablo 5. Rokeach' in Araçsal ve Amaçsal Değerler Sınıflaması

Amaçsal (Terminal) Değerler		Araçsal (Instrumental) Değerler	
Rahat Bir Yaşam	İç Huzuru	Hırslı	Hayal Gücü Geniş
Heyecanlı Bir Yaşam	Olgun Sevgi	Geniş Görüşlü	Bağımsız
Başarı Duygusu	Ulusal Güvenlik	Güçlü	Entelektüel
Barış İçinde Bir Dünya	Zevk	Neşeli	Mantıklı
Güzellikler Dünyası	Ahret Selameti	Temiz/Düzenli	Sevecen
Eşitlik	Kendine Saygı	Cesaretli	Boyun Eğici
Aile Güvenliği	Toplumsal Onay	Bağışlayıcı	Kıbar/İnce
Özgürlük	Gerçek Dostluk	Yardımsaver	Sorumluluk Sahibi
Mutluluk	Bilgelik	Dürüst	Kendini Kontrol Eden

Kaynak: Gümüş (2009: 14)

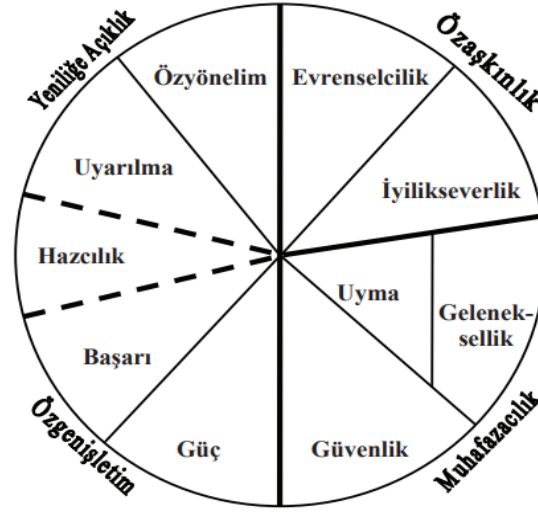
Bu ölçeğin uygulanması sırasında, katılımcılardan Tablo 5’te yer alan değerleri kendilerine göre verdikleri önem derecesine göre sıralamaları istenir. Rokeach tarafından geliştirilen bu değer listeleme yönteminin, bazı değer alanlarını yeterince temsil edememesi ve sıralama yönteminin sınırlılıklar (örn: iki değeri aynı sıraya yazamıyor olmak) taşıması gibi sebeplerden ötürü zamanla pek kullanışlı olmadığı görülmüş ve Rokeach’ ten sonraki kuramcılar (Shalom H. Schwartz gibi) uygulanması daha kolay ve maddeleri daha anlaşılır kabul edilen ölçekler geliştirmeye çabalamışlardır (Gümüş, 2009: 14).

Değerlere ilişkin çalışmalar yapan bir diğer araştırmacı ise Shalom H. Schwartz’dır. Schwartz (1992), değerlerin bütün bireylerde doğuştan var olan 3 evrensel gereksinimden kaynaklandığını ileri sürmektedir. Bu gereksinimler ise şunlardır (Schwartz, 1992; Roccas vd., 2002: 790):

1. Bireylerin organizmalarının temel biyolojik ihtiyaçları (uyarılma vb.),
2. Kişiler arasındaki düzenli ve başarılı etkileşim için gereken ihtiyaçlar (iyilikseverlik vb.)
3. Grupların ve toplumların hayatta kalması ve refahı için gereken sosyal ihtiyaçlar (uyuma vb.).

Schwartz, temellerini bu üç ana gereksinimden alan ve bütün toplum/kültürlere uyarlanabilir olduğu sonucuna vardığı, dairesel bir düzlem üzerine yerleştirilecek 10 adet değer belirlemiş ve bu 10 değer arasındaki ilişkileri de çalışmalarında ayrıntılı bir biçimde açıklamaya çalışmıştır. Schwartz (1992)’ın elde ettiği dairesel şekilde sıralanmış 10 temel değer ise şunlardır: güç, başarı, hazcılık, uyarılım, özyönelim, iyilikseverlik, geleneksellik, uyuma/itaat, evrensellik ve güvenlik.

Şekil 7. Schwartz'ın Çembersel Değer Modeli

Kaynak: Demirutku ve Sümer (2010: 19)

Bu 10 temel değer tipi, iki temel çatışma eksenini üzerinde yer almakta ve çembersel değer modellemesi üzerinde 'X şekli' meydana getirmektedir. Sol üstten sağ alta doğru uzanan ve Yeniliğe Açıklık-Muhafazacılık boyutu olarak adlandırılabilen birinci eksenin bir kutbunda kişisel yenilik arayışı, bağımsız davranma ve düşünme yönelimini içeren Uyarılma ve Özyönelim değer tipleri yer alırken, karşı kutupta ise kişisel dileklerin toplumsal normlara ve geleneklere göre sınırlandırılması, bireysel ve toplumsal istikrarın sağlanması yönelimini içeren Uyma, Geleneksellik ve Güvenlik değerleri bulunmaktadır.

Sağ üstten sol alta uzanan ve Özgenişletim-Özaşkınlık boyutu olarak adlandırılabilen ikinci eksen ise, bireysel başarı ve hakimiyet güdüsü yönelimini ifade eden Güç ve Başarı değerleri ile yakınındaki kişiler, dış gruptaki kişilerle doğanın esenliği yönelimini ifade eden Evrenselcilik ve İyilikseverlik değerlerinin çatışması üzerine kuruludur.

Hazcılık değerlerinin ise hem Yeniliğe Açıklık hem de Özgenişletim kutuplarındaki değer tipleri ile ortak güdülerini temsil ettiği ve her iki değer tipi ile de ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Pek çok kültürde yapılan araştırmalardan elde edilen veriler ile çembersel modeli büyük ölçüde destekleyen sonuçlar elde edilmiştir (örn., Schwartz, 1992; Schwartz vd., 2001). Özet olarak, Uyarılma, Hazcılık ve Özyönelim, Yeniliğe Açıklık eksenini; Evrenselcilik ve İyilikseverlik, Özdeşlik eksenini; Başarı ve Güç, Özgenişletim eksenini; son olarak ise, Uyma, Geleneksellik ve Güvenlik ise Muhafazakarlık eksenini oluşturmaktadır.

Schwartz (1995; 2000), bu 10 değer grubunu esas amaçları ve ne ifade ettikleri yönünden aşağıdaki gibi tanımlamıştır:

Tablo 6. Schwartz'ın Değer Modelindeki Değer Tipleri, Tanımları ve Örnek Değer Maddeleri

Değer Tipleri	Tanımları	Örnek Değer Maddeleri
Hazcılık (Hedonism)	Zevk ve Mutluluk ile Hislere Ait Kişisel Doyum	Memnuniyet, Haz, Eğlenceli Hayat, Rahatına Düşkünlük
Uyarılma (Stimulation)	Heyecan, Yenilik ve Yaşamdaki Sorunlara Meydan Okuma	Cesur, Renkli ve Heyecan Verici Yaşam
Özyönelim (Self Direction)	Bağımsız Düşünen ve Kendi Davranışını Seçen, Açıklayan Kişi	Özgürlük, Bağımsız, Meraklı, Kendi Amaçlarını Belirleyen ve Özsaygısı Olan
Evrenselcilik (Universalism)	Bütün İnsanlara Karşı Anlayışlı ve Hoşgörülü Olmak, İnsanları ve Doğayı Korumak	Açık Fikirli, Bilgelik, Sosyal Adalet, Eşitlik, Dünya Barışı, Dünya Güzelliği, Doğa İle Bütünleşme, Çevreyi Koruma
İyilikseverlik (Benevolence)	Yakın Olunan İnsanların Refahının Arttırılması ve Korunması	Yardımsever, Dürüst, Merhametli, Vefalı ve Sorumlu
Geleneksellik (Tradition)	Geleneksel Kültür ya da Dini Uygulamalar ile Bireylere Sundukları Gelenek ve Düşüncelerin Kabul Edilmesi, Saygı Duyulması ve İtaat Edilmesi	Alçak Gönüllü, Dindar, Samimi, Geleneklerine Saygı, Kaderine Razı Olmak
Uyma (Conformity)	Başkalarına Zarar Verebilecek Davranış ve Etkiler ile Sosyal Beklenti ve Normların İhlal Edilmesinden Kaçınmak	Kibarlık, İtaatkâr, Kendi Kendini Disipline Eden, Yaşlılara ve Büyüklere Saygı
Güvenlik (Security)	Toplumun, İlişkilerin ve Kişiliğin Güvenliği, Uyumluluğu ve Kararlılığı	Aile Güvenliği, Ulusal Güvenlik, Sosyal Güven, Aidiyet Duygusu
Güç (Power)	Toplumsal Statü ve Prestij, İnsanlar ve Kaynaklar Üzerinde Hâkimiyet Kurma	Toplumsal Güç, Otorite, Refah, Toplumsal Kabul ve Farkındalık
Başarı (Achievement)	Toplumsal Standartlara Göre Yeterliliği Gösteren Bireysel Başarı ve Öz Saygısı Olan	Başarılı, Hırslı, Kabiliyetli, Etkili, Entelektüel

2. ANLAMLI YAŞAM ALGISI

Yaşam, sınırsız ve beşerî olmayan bir varoluş ile sınırlı ve beşerî olarak var edilmiş olan varlıkların hayatlarını sürdürme mücadelesi olarak tanımlanabilir. Pek çok bilim adamı insanın bu yaşam mücadelesini anlamlandırmak için sorular sormuş ve pek çok bilim dalı da sorulan bu soruların cevaplarını vermek için var olmuştur. Özellikle felsefe genel anlama daha fazla odaklanmış ve “yaşamın anlamı nedir” diye sorarken, psikoloji bilimi ise “birey yaşamını nasıl anlamlı kılar” ya da “anamlı yaşam nasıl elde edilir” diye sormaktadır (Steger & Kashdan, 2013; Debats vd., 1995). Geçen zaman içinde anlam soruları pozitif psikoloji kapsamında daha fazla araştırılmış ve kişinin yaşamdaki anlamına vurgu yapan çalışmalar ivme kazanmıştır. Felsefi çalışmaların dışında, yaşamın anlamı ya da yaşamda anlam kavramı psikoloji alanına ilk olarak 20. Yüzyılın başında Freud, Adler, Spranger ve Dilthey’in çalışmalarıyla girmiştir. Ardından, İkinci Dünya Savaşı sonrasında özellikle, varoluşçu psikiyatrist Frankl ve Leontiev’in kapsamlı bir şekilde yaptıkları çalışmalarla anlamlı yaşamın tanımı, değeri ve nasıl elde edilebileceğine dair kuramlar ortaya konulmuştur.

Victor E. Frankl (2020), yaşamın anlamının koşulsuz olduğunu ve bireylerin mecburi olarak acı çektikleri hallerde bile yaşamlarında bir anlam bulabileceklerini ifade etmektedir. Çünkü bireyler cesaretle acı çekmeyi kabullendikleri anda, ya da yaşamı acılarla kabul ettiklerinde, yaşamın kendisi onlara son ana kadar anlam sunmaya devam edecektir. Başka bir deyişle, yaşamın kendisi acı ve tatlı yönleriyle kişilere pek çok olanak tanır. Frankl’a göre, insanın en temel güdüsü anlam oluşturma ihtiyacıdır. Bu bağlamda, insan tüm deneyimlere açık olmalı ve gelen travmatik durumları da birer anlam aracı olarak görebilmelidir (Dursun & Alyağut, 2020). Çünkü, yaşam herkese derin ve bireysel anlamlar sunmaktadır, bireyin yapması gereken bu acılardan çıkan anlamı keşfedebilmesidir. Frankl, II. Dünya Savaşı’nda toplama kamplarında tüm ailesini kaybeden bir psikiyatrist olarak, hayatta kalmayı başarabilen kişilerin en belirgin özelliğinin, yaşamlarında bir anlama sahip olmaları olduğunu söylemektedir.

Frankl’a göre yaşam anlamını, acılardaki hikmeti anlayabilmek dışında, farklı arayışlarla da elde edebiliriz (Frankl, 2020: 125-129): 1. Eser ortaya koyma ya da bir iş yapma yoluyla (Başarı), 2. Bir şey yaşama ya da bir bireyle etkileşime girme yoluyla (iyilik, güzellik ya da sevgi), 3. Kaçınmadığı acıya yönelik bir tavır ortaya koyma (acıya tepkisellik) şeklinde sıralanabilir.

Benzer şekilde, ölümle öğrenme yolu veya deneyim ve tecrübeleri vasıtasıyla yüzleşen ya da yüzleşmek zorunda kalan insanların bu sınırlı yaşamları için bir anlam yaratma eğiliminde oldukları görülmektedir (Yalom, 2001). Bir bireyin ruhsal açıdan sağlıklı bir insan olarak değerlendirilebilmesi ve özyaşamı ile içinde yaşadığı topluma güzel bir gelecek armağan edebilmesi yaşamına anlam katacak amaçlar edinmesine bağlıdır. Ayrıca yaşam anlamına sahip kişiler için bu durum, olumlu bir kişilik özelliği olarak da değerlendirilmektedir (Ryff, 1989). Bu nedenle, yaşamı anlamlı hale getirebilmek ve olumsuzluklar karşısında yılmamak önemli bir beceridir.

Pozitif psikoloji bağlamında ise, Steger vd. (2009) kişinin yaşamı boyunca ona anlam yüklemesini sağlayan bir hedef, misyon ya da kapsayıcı yaşam amacına sahip olma derecesi olarak tanımlanmıştır. Yaşamda anlam, bireylerin hayatlarını yaşanabilir kılmaları için gerekli olan temel motivasyondur. Anlam çalışmaları, Yaşamda Anlam ölçeği geliştiren Steger, Frazier, Oishi ve Kaler (2006) tarafından “Anlam Oluşturma Modeli (Making-Meaning in Life)” (Steger, 2012) ile kavramsallaştırılmaya çalışılmaktadır. Steger vd. (2006) geliştirdikleri Yaşamda Anlam Anketi (Meaning in Life Questionnaire) ile Anlamın Varlığı (Presence of Meaning) ve Anlam Arayışı (Search for Meaning) boyutlarını bireylerden derecelendirmelerini isterler. Steger vd. (2006) yaşamda anlam sahibi olmak yani anlamın varlığını, kişinin yaşamında bir amacı, yönü ve kişiye deneyimlediklerinin anlamlı gelmesi olarak tanımlarken, anlam aranılması ya da anlam arayışını ise, bireyin anlam eksikliğinden kaynaklı aktif bir anlam araması durumu olduğunu ifade eder. Yani, Steger vd. (2006) göre, anlam arayışı, anlamsızlık duygusunun aynısı değildir. Ancak yine de alanyazında, anlamlı yaşam algısının tersine, anlam arayışı genelde olumsuz psikolojik belirteçlerle ilişkili bulunmuştur (Davis vd., 1998; Schulenberg vd., 2011; Steger vd., 2006; Steger vd., 2009).

Anlamın inşa edilmesi ya da oluşturulması çeşitli kaynaklara bağlıdır. Bunlar, en fazla aile ve yakın ilişkilerinden, dini duygular ve inanç sistemlerinden, kendini geliştirme ya da psikolojik büyüme fırsatlarından veya haz odaklı materyalist alışkanlıklardan elde edilir (Battista & Almond, 1973; O'Connor & Chamberlain, 1996; Steger, 2012). Bu bakımdan bireylerin siyasal etkinlikleri ya da siyasal katılım düzeyleri aslında bir anlam kaynağı olabilir. Bireyler, ideallerine veya amaçlarına ulaşmak, kendilerini geliştirmek ve kendilerini yakın hissettikleri bir sosyokültürel bağlamda yaşamak için siyasal katılım gerçekleştirebilirler. Öte yandan, kişinin yaşamında anlam olmaması ya da bulamaması durumunu ise “anlamsızlık” olarak isimlendirilmiştir.

Anlamsızlık, kişilerin kendilerini hedefsiz, plansız hissetmeleri ve hangi yöne gideceklerini bilmediği genelde anlık ortaya çıkan durumudur (Harlow & Newcomb, 1986). Bireylerin yaşamında anlamını ve yönünü ya da amacını arayıp bulamadığı umutsuzluk ya da çaresizlik anlarında ise artık anlam arayışından vazgeçme sebebiyle ortaya çıkan anlamsızlık hali görülür ki bunların birçoğunun öldürücü durumlarla sonuçlandığını söyleyebiliriz (Frankl, 2020). İntihar dahil olmak üzere, pek çok psikiyatrik bozukluk bu anlam eksikliğinden de kaynaklanabilmektedir. Kısaca, anlamsızlık duygusu; bazen insanların ellerinde yaşamlarını devam ettirmelerini sağlayacak pek çok araç bulunmasına rağmen uğruna yaşayıp, uğraş verecekleri bir anlam ya da önem bulamaları (araç var, amaç yok), bazen de bireylerin yaşam savaşı verebilecek fizyolojik araçlardan bile yoksun olmaları (araç bile yok) sebepleriyle ortaya çıkabilmektedir. Örnek verecek olursak, II. Dünya Savaşı'nın ardından yaşanan ekonomik ve toplumsal çöküşle birlikte 1970'li yılların başında ortaya çıkan Punk akımının ana mesajının “Gelecek Yok!” olduğunu görmekteyiz. Bu akımla birlikte kendini “Geleceksiz (No Future)” olarak tanımlayan yaşama dair anlam aramaktan vazgeçmiş, dünya düzenine tepki gösterdiğini zannederek aslında umutsuzluk çukuruna kendilerini iten ve tek sığınaklarının artık uyuşturucu ve alkol olduğu pek çok genç olmuş ve bu durumun ne yazık ki onların birçoğunun hayatına mâl olduğu görülmüştür. Bu çerçevede, toplumsal zorluklarla meydana gelen bireysel düzeydeki anlamsızlık duygusu, toplumsal düzeye de yayılabilmekte ve kitlesel dönüşümler yaşanabilmektedir. Tüm bu anlam duygusunun, siyasal katılım tercihlerini de etkileyeceğini düşünmekteyiz. Çünkü, sağlıklı bir birey, siyasal tercihlerde bulunabilen ve geleceğini yönlendirme arzusu içinde barındıran bir bireydir.

3. İYİMSERLİK

İnsan varoluşu iyi olan her şeyin yanı sıra Frankl (2020: 149) tarafından “Trajik Üçlü” olarak tanımlanan kötü yanı da içinde barındırır. Yaşamın trajik üçlüsü 1. Acı, 2. Suçluluk ve 3. Ölüm'dür. Yaşamın bu en acı verici ve başa çıkması güç duygusuna karşın bile bireylerin yaşamaya devam etmeleri bu olumsuzlukları olumlu veya yapıcı şeylere dönüştürebilme yetisine sahip olmaları yani iyimserlik ile mümkün olmaktadır (Frankl, 2020).

İyimserlik, bireylerin hayatlarında karşılaştıkları tüm zorluklara rağmen, hayatlarının iyi devam edeceğine yönelik olumlu beklentiler içerisinde olma eğilimidir (Goleman, 2000; Scheir & Carver, 1985). Bireylerin hayata bakış açılarının iyimser veya

kötümser olması genel anlamda tutarlı bulunduğu için, iyimserlik olgusu bir kişilik değişkeni olarak kabul edilmektedir (Carver & Connor-Smith, 2010). Zamana, mekâna ve şartlara göre değişim göstermeksizin iyimser bakış açısına sahip bireyler yaşamlarında hep iyi şeylerle karşılaşacaklarına dair inançlara sahipken, değişmeyen kötümser bakış açısına sahip bireyler ise işlerin hep yolunda gitmeyeceği şeklinde inançlara sahiptirler (Burger, 2006). Harris ve Middleton (1994) ise etrafımızdaki olumsuz durumları görmezden gelerek olumlu olaylara yönelme eğilimini iyimserlik olarak tanımlamışlardır.

Bir kişilik özelliği olarak iyimserliğe ilişkin ikili bir sınıflama yapılacak olunursa: Birinci görüş iyimserliğin doğuştan gelen biyolojik ve genetik bir durum olduğunu söylerken, ikinci görüş iyimserliğin sonradan öğrenildiğini savunmaktadır. Seligman (2000)'a göre iyimserlik zihinsel bir süreç olup genetik faktörlerin etkisi ile oluşabileceği gibi, aile ve çevre gibi etkenlerle sonradan da öğrenilebilir. Seligman bireylerin olumsuz düşünce yapılarını iyimser bir bakış açısı geliştirerek değiştirebileceklerini ve bu şekilde depresyonun ve bunun gibi çeşitli nevrozların önlenebileceğini ifade etmiştir. Seligman'ın literatüre kazandırdığı öğrenilmiş iyimserlik (learned optimism) yaklaşımına, gerçekte tam zıttı olan öğrenilmiş çaresizlik üzerine yapmakta olduğu deneyler sırasında ulaşılmıştır (Seligman, 2000).

Pozitif psikolojinin zaman içinde gelişmesiyle birlikte iyimserlik üzerine yapılan çalışmalar da artış göstermiştir. Scheier ve Carver'e (1985) göre iyimserlik geleceğe dair olumlu beklentileri içerir. Geleceğe yönelik iyimserlik aile, arkadaş, çevre gibi dış faktörlerden bağımsız ve kişiliğe özgü bir özelliktir. Bu eğilime sahip bireyler geleceğe dair pozitif beklentiler geliştirirken, kötümser eğilime sahip bireyler geleceğe dair negatif beklentiler geliştirirler. Peterson (2000) ise iyimserliği, bireylerin yaşadığı olumsuz olayların nedenlerini açıklarken kullandığı alışkanlıkları yansıtan bilişsel bir kişilik değişkeni olarak tanımlamaktadır.

İyimserlik, Pollyannacılık veya sürekli iyi şeyler düşünmek anlamına gelmez. Bu şekildeki bakış açısına ise 'gerçekçi olmayan iyimserlik' adını verebiliriz. Gerçekçi olmayan iyimserlik eğilimindeki bireyler, gelecekte umduğundan daha fazla olumlu ya da olumsuz olayla karşılaşabileceği farkındalığı olan bireylerdir (Türküm, 1999). Bu eğilim bir pozitif yanılsama olup, bireyler gelecekleri üzerinde hayali bir kontrol algısı taşıyabilir ve gelecekleri hakkında gerçekçi olmayan bir iyimserlik sergileyebilirler. (Markus & Wurf'tan akt. Ersoy, 2004).

Frankl (2020: 150)'a göre iyimserlik hayatın çeşitli trajedik boyutlarının karşısında durma eylemi olarak gerçekleştirilebilecek en iyi insan potansiyeli olarak tanımlanmıştır. Ayrıca her zaman bireylere hayatın trajik üçlüsüne (acı, suçluluk, ölüm) karşı 3 önemli gücü verdiği ifade edilmektedir:

- 1) acıyı bir insan başarısına dönüştürme gücü verir,
- 2) suçluluk hisseden kişiye kendisini daha iyi hale getirecek şekilde değiştirme fırsatı elde etmesine dair gücü verir ve
- 3) yaşamın geçici olması halinin getirdiği bıkkınlıktan kurtararak bireye sorumluluk almaya yönelik girişim gücü kazandırır.

4. SİYASET PSİKOLOJİSİ BAĞLAMINDA SİYASAL KATILIM İLE DEĞERLER, ANLAMLI YAŞAM ALGISI VE İYİMSERLİK ARASINDAKİ İLİŞKİYE DAİR KURAMSAL BULGULAR

Bu kısımda siyasal katılıma etki edebileceğini düşündüğümüz değerler, yaşam anlamı, iyimserlik gibi psikolojik etkenlerle ilişkili olarak alanyazında yer alan ve siyaset psikolojisi bağlamındaki çalışmalar ele alınmıştır. Ancak, siyasal katılım, insanın kendilik algısının ve tasarımının bir yansıması ya da uzantısı olmasına rağmen, alanyazında siyasal katılıma etki edebileceği düşünülen psikolojik unsurlar ile ilgili sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Ayrıca siyaset psikolojisi yaklaşımının Türkiye’de görece yeni bir yaklaşım olması alanyazındaki sınırlılığın sebeplerindendir. Yapılan araştırma sonucunda daha önce doğrudan değerler, yaşamda anlam, iyimserlik ile siyasal katılımın birlikte ele alındığı, etkileşim ve ilişki boyutunun ortaya konulduğu bir araştırmaya rastlanmamıştır.

4.1. SİYASAL KATILIM İLE DEĞERLER ARASINDAKİ İLİŞKİ VE KONUYA İLİŞKİN YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

Değerler ve siyasal ideoloji arasındaki ilişkiyi inceleyen Gümüş (2009), sağ siyasal ideolojiye (milliyetçi-muhafazakâr) sahip bireylerin güç, geleneksellik, uyma ve güvenliğe ilişkin değer düzeylerinin, sol siyasal ideolojiye (laik-solcu) sahip bireyler tarafından ortaya konulan düzeylerden daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Gümüş (2009)’e göre sağ görüş yanlısı bireyler güç, güvenlik ve başarı değerlerinin baskın olması durumuyla uyumlu olarak piyasa ekonomisine, güvenliğe, aile ve toplumsal değerlere özel bir önem atfetmektedirler. Bu durum aynı zamanda, değer

sıralamasına ilişkin olarak Schwartz tarafından ortaya atılan çembersel sınıflamadaki güç, güvenlik ve başarı değerlerinin karşısında yer alan iyilikseverlik ve evrenselcilik değerlerine ise daha az önem verdikleri anlamına da gelmektedir.

Bunlardan ilki, bireyin kaybetmesi pahasına (karşılığında) başkalarının refahını arttırmaya çalışması demektir. İkincisi ise, zayıf olanları ve ekonomi siyasetlerinden zarar görenleri düşünmek anlamına gelmektedir. Seçmen tercihlerini yordayan bir diğer iki karşıt değer grubu ise güvenlik ve uymaya karşı evrenselcilik ve özyönelim değerleridir (Caprara vd., 2006). Ayrıca genel olarak güvenlik ve uyma değerlerine öncelik veren bireylerin kendisini sağcı olarak tanımlayanlar olduğu bilinmektedir (Braithwaite, 1998).

Sol siyasal ideolojiye sahip olan bireyler, sağ siyasal ideolojiye sahip olan bireylerden daha yüksek evrenselcilik, iyilikseverlik, öz-yönelim ve uyarılma değeri ortaya koymaktadırlar (Gümüş vd., 2007).

Caprara vd. (2006) tarafından yapılan bir diğer araştırmaya göre solcu seçmenler, daha yüksek düzeyde evrenselcilik, iyilikseverlik ve özyönelim değeri ortaya koymakla birlikte daha düşük düzeyde güvenlik, güç, başarı uyma ve geleneksellik değeri belirtmektedirler. Ayrıca, solcu seçmenler, bireysel özgürlüğe vurgu yapan ve yoksullar için yardım programları hazırlayan, ancak milliyetçiliği, toplumsal kuralları ve düzeni korumaya çalışmayan partileri daha fazla desteklemekte ve oy vermektedirler.

Nelson ve Willey (2001), siyaset psikolojisi perspektifi ile ele aldıkları ve değer dengelerine ilişkin olarak ortaya koydukları çalışmada; değerlerin ideolojilerden farklı olarak siyasal içerikli olmadıklarını, daha ziyade bireylerin siyasi bakış açılarını şekillendirmeye yardımcı olan ve genel olarak herhangi bir duruma karşı olumlu bir “tutum” olarak gözlemlenebilen yargılar olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca değerlerin varoluşsal iddialardan uzak olması, temel inançlarla olan farkını ortaya çıkarmakta ve inançlar ile karıştırılmaması gerektiği vurgulanmaktadır.

Siyaset bilimciler ve sosyal psikologların (Bobo & Kluegel, 1993; Rokeach, 1973) birbirine benzer şekilde ortaya koydukları özgürlük, eşitlik ve bireycilik gibi temel değerlere sahip bir bireylerin, refah harcamaları ve pozitif ayrımcılık gibi sosyal politika alanına ilişkin destekleyici tutumları siyaset psikolojisi perspektifi ile bakıldığında kişilerin benimsediği değerlerin onların siyasi düşüncelerinde ne derece etkili olduğunu ve ayrıcalıklı bir yere sahip olduğunun kanıtıdır. Ayrıca Rokeach (1973)’in özgürlük ve eşitlik değerlerine sahip bireylerin genel olarak sosyalizm ve liberal kapitalizm gibi

siyasal ideolojileri benimsediklerine ilişkin olarak yaptığı açıklamalar da değerlerin ideolojiler üzerinde belirleyici bir etkisi olabileceği yönündeki kanıya ilişkin bir örnek teşkil etmektedir.

Rokeach, değerleri hiyerarşik olarak organize edilmiş bir sistem olarak betimlemiş ve bireylerden onları kendilerinin atfettikleri öneme göre bir sıraya koymalarını istedi. Böylece insanlar öncelik duygusu ile hareket ederek bildirimde bulundular. Ancak bu yaklaşım pek çok kısıtlılığı beraberinde getirmekte ve bireylerin değer yargılarındaki aslında eşit sırada olan değerlere sanki daha az önem veriyor gibi bir yanılsamaya sebep olmaktaydı. Schwartz'ın ortaya koyduğu değerler çalışması ise Rokeach'ın büyük bir alternatifi haline gelmiştir. Schwartz değerleri döngüsel bir düzlem üzerine yerleştirmiş ve oluşturduğu bu dairesel yapı ile değer çiftleri arasındaki benzerlik ve karşıtlıkları daha net bir şekilde ortaya koymuştur. Aynı güdüyü destekleyen değerler uyumluyken, karşıt güdülerini destekleyen değerler ise birbiri ile çatışır. Her ne kadar yaklaşımları farklı da olsa Schwartz ve Rokeach'ın değerlere ilişkin çalışmalarındaki ortak özellik değer yönelimlerine ilişkin olarak ortaya konulan istikrardır. Bireyler yaşamları süresince biyolojik ve psikolojik anlamda pek çok değişim ve dönüşüm geçirmelerine rağmen değer sistemlerinin erken yetişkin sosyalleşmesi döneminde kurulduğu ve bireyin başlıca sosyal ve politik inançları ile davranışsal eğilimlerini şekillendirdiği düşünülmektedir (Rokeach & Grube, 1979; Nelson & Willey, 2001).

4.2. SİYASAL KATILIM İLE YAŞAM ANLAMINI ARASINDAKİ İLİŞKİ VE KONUYA İLİŞKİN YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

Yaşamda anlam algısı yeni bir konu olduğu için siyasal katılım ve yaşamda anlamlılık duygusu arasındaki ilişkiyi amaçlayan nitel ya da nicel herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

Teorik düzeyde, insanın kendi hayatını yapılandırabilen ve yön verebilen bir varlık olduğunu düşünecek olursak, siyasal katılımın yaşamda anlam algısı ile pozitif yönde ilişkili olabileceğini düşünmekteyiz. Nitekim Frankl (2020), iş bulamayan ve bu nedenle işe yaramaz hissettiği için depresif eğilimler gösteren görece genç yaşlardaki danışanlarını topluma fayda sağlayan sivil toplum örgütleri, kütüphaneler, dernek ve vakıflar gibi gönüllülük esaslı ile çalışılan kurumlara yani toplumsal katılım yollarına yönlendirmiş ve bu bireylerin hayat standartlarında ve gelir düzeylerinde değişim olmadığı halde sadece kendilerini toplum nezdinde işe yarar hissetmeye başladıkları için

depresif eğilimlerinin azaldığını, stres ve kaygı düzeylerinin normale döndüğünü gözlemlediğini söylemiştir. Bu nedenle, hayatında karar alabilen, amaçlı davranışlarda bulunabilen bireylerin siyasal katılımlarının da yüksek olacağı varsayılmaktadır.

Siyasal katılım da aynı toplumsal katılım gibi bireylerin bir nevi ben buradayım demesi, hayata dair belirleyici olan siyasal süreçlere etki etme çabası ve hedefi olması sebepleriyle siyasal katılım gösteren bireylerin, psikolojik olarak daha iyiye ulaşabileceğini düşünmekteyiz.

Marcus ve MacKuen (2001) ortaya koydukları “Duygular ve Siyaset” isimli çalışmada, yapılmış olan üç başkanlık seçimine ilişkin olarak NES verileri, seçmen tercihleri, duygusal tepkiler ve yanıtlayanlar ile adaylar için sorun yerleşimi hakkındaki bilgiler ile siyaset psikolojisi yaklaşımına ilişkin bir bakış açısı sunmaktadır. Özellikle kaygı (anxiety) ve coşku (enthusiasm) gibi yoğun duyguların siyaset için önemi vurgulanmıştır (Marcus & MacKuen, 2001: 61). Bireylerde artan kaygı düzeyinin sabit kararlara olan güveni azalttığı, böyle durumlarda bireylerin dikkatinin kaygıyı ortaya çıkaran kaynaklara yöneldiğini, bu durumun ise siyasal öğrenmeyi arttırdığı gözlemlenmiştir. Yani artan kaygı durumu, bireylerin daha bilinçli hareket etmelerine sebep olmaktadır. Artan kaygının etkilerinin yokluğu durumunda siyasi kampanyaların önemli demokratik ve uyarıcı aracı olan müzakerelerin önemini yitirmesi ve artan coşkunun etkilerinin yokluğunda ise demokratik süreçlere aktif katılımın azalması gibi etkilerin ortaya çıkması beklenendir (Marcus & MacKuen, 2001: 61).

4.3. SİYASAL KATILIM İLE İYİMSERLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ VE KONUYA İLİŞKİN YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

Siyasal katılım ve iyimserlik ilişkisine dair literatürde doğrudan doğruya yapılmış herhangi bir çalışma olmamasına rağmen, Uslaner (1998)’in sivil katılım, iyimserlik ve güven arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışması mevcuttur.

Uslaner (1998), iyimser kişilerin güvenmeye daha yatkın olduklarını ve kendi kaderlerini kontrol edebileceklerine olan inançlarının var olması sebebiyle kötümser olan bireylere göre katılım konusunda daha istekli ve kolay kolay vazgeçmeyen yapıda olduklarını söylemiştir.

Güven, her ne kadar iyimser bir dünya görüşünü yansıtmakta olsa da bireyler için genel olarak, risk anlamına gelmektedir. Hakkında bilgi sahibi olunmayan bir konu ya da kişi karşısında ortaya konulan tutum ise genelde, bireylerin güveni kendisine

dayandırması yönünde olmaktadır. Güven, geleceğe dair iyimser olunduğu zamanlarda ortaya çıkmaktadır ve bu tutumun en mantıklısı olduğunu söylemek mümkündür.

İyimserlik genel anlamda kişilerarası güvenin temel belirleyicisi konumundadır. İyimser bakış açısına sahip bireyler, güvenilirmez insanlarla karşılıklı olarak yaşadıkları kötü deneyimleri istisnai durumlar olarak kabul etmekte ve çoğunlukla bu durumları tamamen görmezden gelmektedirler. Ara sıra yaşadıkları aksiliklerin, dünya görüşlerini belirlemesine de asla izin vermezler. İyimserler için en iyi yaşamı mümkün kılan tek yol, kendi kaderlerini kendilerinin kontrol edebileceklerine ve uzun vadede başkalarına güvenebileceklerine olan sağlam bir inanç ile mümkündür (Seligman, 1991: 3).

Geleceğe yönelik iyimserlik, güvenin en güçlü belirleyicilerinden biridir. Kişisel yaşamımızdan, gelir ve eğitim gibi yaşam koşullarımızdan ve daha genel olarak değer sistemimizden memnuniyetimizi ortaya koyan bir dünya görüşüdür. Dünyayı kötü gören insanlar, kendileriyle yetinmezler.

İyimserler, başkalarının kendilerini sömüreceğinden endişe duymazlar. Bir risk alıp kaybederlerse, iyimser dünya görüşleri onları tekrar denemeye yönlendirir. Gerilemeler onlar için sadece geçicidir; bir sonraki karşılaşma onlara karşı hep daha yardımsever/işbirlikçi olacaktır (Seligman, 1991: 4-5).

İyimserler için başkalarına güvenme kararı, anlık deneyimlerinin ötesindedir. Karşılarına aksi yönde kanıtlar konulmuş olsa bile, başkalarının güvenilir olduğu riskini almaya daima isteklidirler. Kötümserler ise geleceği daima karanlık ve tehlikeli olarak görürler. Bireyler gelecek parlak görüldüğünde, başkalarına karşı cömert olmayı ve risk almayı göze alabilirler ancak gelecek kasvetli ve karanlık görüldüğünde, sahip olduklarını korumak için savaşır ve diğer bireyleri rakip olarak görürler.

İyimserlik ve karamsarlık, şu anda ne kadar başarılı olduğunuzun yansımaları değildir. Özellikle gelecek nesiller için hayatın daha iyi olup olmayacağı konusunda uzun vadede beklentilerinizi yansıtır. İyimserlik, değerlerimizi en az deneyimlerimiz kadar yansıtır. İyimserler, umutlarının temelini oluşturan dünyayı şekillendirme kapasitelerine güvenirlir (Lane, 1959: 163–166; Rosenberg, 1956).

İyimserlik ve güven güçlü bir şekilde ilişkilidir, ancak aynı şey değildir. Karamsarsanız, başkalarına güvenmek pek mantıklı değildir. Ancak, kendi kaderinizi kontrol ettiğiniz için yarının sizin için bugünden daha iyi olabileceğine inanan iyimser bir güvensiz olabilirsiniz. İşbirlikçi davranışlarda bulunmak için başkalarına güvenmeseniz

bile, yine de iyimser olabilirsiniz. İyimserlik ve güven aynı şey olmasa da olumlu bir dünya görüşü güvenin temelini oluşturur.

Uslaner (1998)'e göre, karamsarlığın insanları katılımdan uzaklaştırmak için yeterli olacağını beklemek için hiçbir neden yoktur. İyimserlik ise güven yoluyla çalışmaktadır. Temel bir değer olan güven, iyimserlikle başlayıp güvenden geçen ve katılımı sonuçlanan bir nedensel zincirde, sivil katılımdan önce gelmelidir. Levi (1996)'ye göre ise, katılabileceğimiz grupların ya da dahil olduğumuz faaliyetlerin çoğunun, temel değerlerimiz veya daha geniş bir toplumda iş birliği yapma isteğimiz üzerinde herhangi bir etkisi olması gerektiğini varsaymamalıyız.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Çalışmanın dördüncü bölümü olan metodoloji bölümünde, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve deseni ile gerçekleştirilen alan araştırmasına ilişkin bilgilendirici nitelikteki konular olan evren ve örneklem grubu, veri toplama araçları ve teknikler, hipotezler, araştırma verileri üzerinde uygulanacak olan istatistiksel tekniklere ilişkin bilgiler yer almaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, bu çalışmada sosyal bilimlerdeki saha çalışmalarında genel kabul görmekte olan metodolojik ilkeler ile veri analiz tekniklerine riayet edilmiştir.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Siyaset, kamusal alanda yani herkesi ilgilendiren meseleler hakkında kararların alınması ve yürütülmesi anlamına gelmektedir. Toplumu oluşturan bireyler ise çeşitli araçlar vasıtasıyla siyasete katılmakta ve bir anlamda devlet üzerinde bu vasıta ile bir nevi söz sahibi olmaktadır. Yani siyasal katılım, kişileri hem devlet nezdinde var ederken hem de onların kişisel amaç ve hedeflerini gerçekleştirebilecekleri bir alan sağlamaktadır.

İnsanlar sosyal birer varlık olarak bir toplumun parçası olarak dünyaya gelmektedir. Ancak bu toplum içerisinde doğup büyüye dahi insanlar birey olma özelliklerini daima korumaktadır ve onların kendine has zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal özgürlük alanı daima vardır. Bireyler kişisel özellikleri, değerleri ve ruh hali ile içinde bulunduğu topluluğun etkisi altında kalmaktadır. Siyasal katılım süreci ile bireyler hem kişisel tercihleri ile toplumu etkilemekte hem de etkileşime açık hale gelmektedir.

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin yaşamlarına ilişkin anlam algılarının, iyimserlik özelliklerinin ve benimsedikleri kişisel değerlerin, siyasal katılım düzeyleri ile ilişkili olup olmadığı ve bu değişkenlerin siyasal katılımı ne derece yordadığı araştırılacaktır.

Bu çerçevede, ilk amacımız, anlamlı bir yaşam algısının, iyimserlik düzeyi ve değerler ile siyasal katılım ve altboyutlarının arasında bir ilişki olup olmadığını araştırmak, ikincil amacımız ise bazı sosyo-demografik etkenlerin, anlamlı bir yaşam algısının, iyimserlik düzeyi ve değerlerin siyasal katılım üzerindeki rollerini belirlemektir. Siyasal katılım ile kişinin yaşam anlamı algısı, değerleri ve iyimserlik haliyle olan ilişkisini anlamak ve ortaya koymak amacıyla literatür taraması yapılacak ve

bir anket çalışması gerçekleştirilecektir. Anket çalışması sonucunda siyasal katılım ve bireyin kişisel amaç, hedef, değer ve ruh hali ile ilgili anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı ortaya konmuş olacaktır.

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Siyaset psikolojisi, disiplinler arası bir alan olup, siyasal davranışı açıklamak için psikoloji alanından yararlanmaktadır. Sosyal bilimler içerisinde geleneksel bir alan değildir ve konuyla ilgili yapılmış çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. Siyaset psikolojisi yaklaşımı, siyasal davranışların psikolojik nedenlerini kavramak ve ortaya çıkarmak, özellikle insanlık için zararlı olan davranış kalıplarını değiştirmek ve iyi olanları teşvik etmek bakımından önem arz etmektedir. Kısacası insanlık halinin iyileştirilmesi için siyaset psikolojisinin önemi ve haliyle bu çalışmanın literatüre katkısı yadsınamaz.

Siyasal bir eylem gerçekleştiren insanların psikolojilerinin yani düşünce süreçlerinin, kişiliklerinin, duygularının ve motivasyonlarının araştırılması söz konusu eylemi ve sonuçlarını anlamak için benzersiz ve gerekli bir temel sağlar. Bu çalışma, tam da bununla alakalı olarak, siyasal katılıma etki eden psikolojik bazı unsurların ortaya konulması ve bunlar arasındaki ilişki düzeyinin belirlenmesi açısından önemlidir.

Siyaset psikolojisi ile ilgili bugüne kadar daha çok liderlik, ırkçılık, milliyetçilik, etnik çatışmalar, terörizm gibi daha büyük boyutlu yani toplumsal diyebileceğimiz olgular çalışılmıştır. Bu çalışma ise siyaset psikolojisinin bireysel boyutuna vurgu yapmaktadır. Kişilerin siyasal varlıklarını oluşturan değerler ve tutumları ile bunların siyaset biliminin önemli konularından olan siyasal katılıma etkisinin incelendiği bu çalışma, bugüne kadar yapılmış çalışmalardan bu yönüyle farklılık göstermektedir.

3. ARAŞTIRMANIN DESENİ VE SINIRLILIKLARI

Bu çalışma korelasyonel/bağıntısal bir araştırma desenine sahip olup, siyasal katılımın arka planını oluşturan psikolojik dinamikleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Yaşamda anlam algısı, iyimserlik ve değer çeşitlerinin siyasal katılım davranışına ne derece etkisi olduğu ilgili anket çalışması ile araştırılacaktır. Rastgele/Tesadüfi örneklem yoluyla yalnızca Afyon Kocatepe Üniversitesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirilecek olup, örneklem genellemesi (dış geçerlilik) bakımından kısıtlılık taşımaktadır.

4. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Bu çalışmada, Afyon Kocatepe Üniversitesi merkez kampüsünde yer alan dört yıllık fakülte öğrencileri araştırma evreni olarak belirlenmiştir. Evren sayısı Afyon Kocatepe Üniversitesi için 25.685 olarak saptanmıştır. Örneklem hesaplama formülasyonu kullanılarak, %95 güvenirlik aralığı ve %5 hata payı ile 379 öğrencinin araştırmaya alınması planlanmış olmasına rağmen Dünya'yı etkisi altına alan Covid-19 Salgını sebebiyle okulların eğitime ara vermesi nedeniyle istenen sayıya ulaşılamamıştır.

Araştırmaya, 2 Şubat-30 Mart 2020 tarihleri arasında Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi SBKY, Maliye, İktisat ve İşletme bölümleri, Mühendislik Fakültesi Gıda, Elektrik ve İnşaat Mühendisliği bölümleri, Hukuk Fakültesi ile Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji, Felsefe ve Sosyoloji bölümlerinde öğrenim gören, toplam 355 (248 kadın, 107 erkek) öğrenci dahil edilmiştir. Bu katılımcıların yaş ortalamaları 21.07 (SS = 1.48) olup, yaş aralıkları 18 ile 25 arasında değişmektedir. Toplanan anketlerin veri girişi sağlandıktan sonra, veri kontrolü ve veri temizliği yapılmış, aykırı değer tespit edilmemiştir. İstatistiksel analiz toplam 355 (248 kadın, 107 erkek) katılımcı ile gerçekleştirilmiştir.

5. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE TEKNİKLERİ

Çalışmada, veri toplama aracı olarak Anket çalışması yürütülmüş olup, Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan gerekli tüm izinler alınmıştır. Anketler, kişisel verilerin gizliliğine riayet edilerek ve gönüllülük esasıyla, öğrencilerin okul günlerinde uygulanmıştır.

Afyon Kocatepe Üniversitesi öğrencilerine rastgele örnekleme (random sampling) yoluyla, Sosyo-demografik Bilgi Formu, Siyasal Katılım Ölçeği (Keçe ve Dinç, 2015), Yaşamda Anlam Anketi (Steger vd., 2006), Yaşam Yönelimi Testi (Scheier ve Carver, 1985) ve Portre Değerler Ölçeği (Schwartz vd., 2001) uygulanmıştır. Anket uygulamasının yaklaşık 25-30 dakika aralığında sürdüğü görülmüştür. Anket uygulama sürecinden sonra elde edilen veriler, istatistik veri programı olan SPSS ile Korelasyonel, Standart Çoklu Regresyon ve Varyans Analizleri ile değerlendirmeye alınmış ve sonuçlar raporlanmıştır.

5.1. ANKET FORMUNUN ÖZELLİKLERİ

Bu araştırmadaki anket soruları, 5 kısımdan oluşmaktadır. Yazar tarafından oluşturulmuş Sosyo-demografik Bilgi Formu ve Siyasal Katılım Ölçeği, Yaşam Yönelimi Testi, Yaşamda Anlam Anketi ve Portre Değerler Anketi kullanılmıştır.

5.1.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Anketin birinci kısmı olan sosyo-demografik bilgilere ilişkin yazar tarafından oluşturulmuş soru formunda; öğrencinin cinsiyeti, yaşı, medeni hali, fakültesi, bölümü, sınıfı, kendisinin ve ailesinin gelir düzeyleri ile meslekleri gibi sosyo-demografik ve çeşitli ekonomik değişkenlere ilişkin soruların yanı sıra, bilgi edinme yollarına, siyasal ilgiye, son seçimlerde oy kullanıp kullanılmadığına, siyasal ideolojik düşünce yapılarına ilişkin sorular da yöneltilmiştir (Bkz. EK- ANKET). Siyasal ideolojik düşünce biçimleri, temel olarak 9 kategoriye (1.Liberalizm, 2.Muhafazakarlık, 3.Sosyalizm, 4.Milliyetçilik, 5.Anarşizm, 6.Faşizm, 7.Feminizm, 8.Ekolojik Düşünce, 9.Dini Fundamentalizm) ayrılmakla birlikte detaylı veri toplayabilmek için alt başlıklar dahil edilerek toplam 13 kategorik başlığa ayrılmış ve yorum katılması şansa bırakılmayıp kısa ve öz tanımlarına da ankette yer verilmiştir. Siyasal ideolojiler ve tanımlamaları yapılırken Heywood (2013)'dan yararlanılmıştır.

5.1.2. Siyasal Katılım Ölçeği

Demokratik katılım ölçeği aslında hem siyasi hem de sosyal katılımı ölçmek için geliştirilmiş bir öz bildirim ölçeğidir (Dinç ve Keçe, 2015). Bu araştırmada kullanılan siyasi katılım ölçeği, 28 maddeden oluşmakta ve katılımcılardan “1 (hiçbir zaman)” ile “3(her zaman)” arasında tercih yapmasını isteyen, 7 faktörlü bir ölçektir. Bu alt faktör ya da boyutlar, siyasi tartışmalar, görsel ve yazılı basına görüş bildirme, seçimlere duyarlılık, gösteri ve yürüyüşler, seçim mitingleri, hizmet ve politika takibi, propaganda, boykot ve eylemler olarak belirtilmiştir. Ancak, bu çalışmada örneklem sayısı kısıtlı olduğu için, yalnızca alt boyutlar değil aynı zamanda toplam skor dahil edilerek de analizler gerçekleştirilmiştir. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı tüm ölçek için 0,91 olarak saptanmıştır (Dinç ve Keçe, 2015). Bu araştırmada ise, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,92 olarak hesaplanmıştır. Altboyutlar için ise sırasıyla, siyasi tartışmalar için 0,86, görsel ve yazılı basına görüş bildirme için 0,75, seçimlere duyarlılık için 0,86, gösteri ve yürüyüşler için 0,77, seçim mitingleri için 0,79, hizmet ve politika takibi için 0,86 ve en son propaganda, boykot ve eylemler için 0,88 olarak bulunmuştur.

5.1.3. Yaşamda Anlam Anketi

Yaşamda Anlam Anketi, Steger vd. (2006) tarafından geliştirilmiş, algılanan yaşam anlamı düzeyi ve anlam arayışı sürecini ölçmeyi amaçlayan 10 maddelik bir öz bildirim anketidir. Verilen yanıtlar “1 (kesinlikle doğru değil)” ile “7 (kesinlikle doğru)” arasında değişmekte olup, anket iki alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar Anlamın Varlığı (Presence of Meaning), Anlam Arayışı (Search for Meaning) olup her bir alt boyut 5 maddeden oluşmaktadır. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı Anlamın Varlığı alt boyutu için 0,82-0,87, Anlam Arayışı alt boyutu için 0,86- 0,87 arasında değişmektedir (Steger ve ark., 2006). Türkçe uyarlama çalışması, Dursun (2012) tarafından gerçekleştirilmiştir. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı Anlamın Varlığı alt boyutu için 0,83, Anlam Arayışı alt boyutu için 0,87 olarak saptanmıştır (Dursun, 2012). Bu araştırmada, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları Anlamın Varlığı alt boyutu için 0,82, Anlam Arayışı alt boyutu için ise 0,87’dir.

5.1.4. Yaşam Yönelimi Testi

Yaşam Yönelimi Testi, Scheier ve Carver (1985) tarafından bireyin iyimserlik düzeyini ölçmeyi amaçlayan 12 maddelik bir öz bildirim ölçeğidir. “1 (kesinlikle katılmıyorum)” ile “5 (kesinlikle katılıyorum)” arasında yanıtlar değişmekle birlikte yüksek skorlar yüksek iyimserlik düzeyi anlamına gelmektedir. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,84 olarak bulunmuştur. Türkçe uyarlama çalışmaları Aydın ve Tezer (1991) tarafından gerçekleştirilmiştir ve Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,72 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada ise, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,75 olarak saptanmıştır.

5.1.5. Portre Değerler Anketi

Portre Değerler Anketi, Schwartz (1996) değer kuramı temel alınarak 2001 yılında gözden geçirilen 10 değer yönelimlerini ölçmeye yarayan 40 maddelik bir öz bildirim ölçeğidir. Katılımcılardan “6 (Bana Çok Benziyor)” ile “1 (Bana Hiç Benzemiyor)” arasında karar vermeleri ile birlikte yüksek skorlar, o alt boyuttaki değerleri göstermektedir. Bu değerler; Güç, Başarı, Hazcılık, Uyarılım, Özyönelim, Evrensellik, İyilikseverlik, Geleneksellik, Uyma ve Güvenlik’tir. Bu 10 alt boyut çembersel bir dizilimde komşuluk ilişkilerine göre ise, 4 üst eksen üzerinden değerlendirilir. Uyarılma, Hazcılık ve Özyönelim, Yeniliğe Açıklık eksenini; Evrenselcilik ve İyilikseverlik, Özdeşleşme eksenini; Başarı ve Güç, Özgenişletim eksenini; son olarak ise, Uyma,

Geleneksellik ve Güvenlik ise Muhazafakarlık eksenini oluşturmaktadır. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları 0,45 (Özyönelim); 0,76 (Başarı) arasında değişmektedir (Schwartz vd., 2001). Türkçe uyarlama çalışmaları Demirutku (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir ve orijinal çalışmadan farklı şekilde, 10 yerine 9 alt boyut saptanmıştır, uyma ve güvenlik altboyutları içiçe geçmiştir. Orijinal çalışmaya benzer şekilde, en düşük iç tutarlılık katsayısı 0,56 ile Özyönelim; 0,82 ile de Başarı için hesaplanmıştır. Bu araştırmada da tutarlılık katsayıları 0,52 (Güç) 0,85 (Evrenselcilik) arasında değişmektedir.

6. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

6.1. TEMEL HİPOTEZ

Çalışmamızın ana araştırma konusu yani ana hipotezi: “H_A: Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeyleri ile yaşamlarındaki anlam algısı, iyimserlik ve değer yargıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.” şeklinde belirlenmiştir. Bununla birlikte, anlam yaşam algısı, iyimserlik ve değer yargılarının, toplam siyasal katılım düzeyine ne yönde bir katkı sağladığı saptanmak istenmektedir. Ek olarak, bu çalışmadaki amacımızdan biri de öğrencilerin bazı sosyodemografik özelliklerinin siyasal katılım açısından farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmektir.

6.2. ALT HİPOTEZLER

Çalışmamızın alt hipotezleri ise bazı sosyodemografik özelliklerin toplam siyasal katılım düzeyine olan grup etkisini saptamak için oluşturulmuştur. İkinci alt hipotezler ise, anlamlı yaşam algısının, iyimserliğin ve değer yargılarının, siyasal katılımın spesifik olarak 7 alt boyutu üzerine olan etkisini incelemek üzerine temellenmiştir.

H₁: Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeyleri demografik özelliklerine göre farklılık göstermektedir.

H₂: Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeyleri siyasal ideolojilerine göre farklılık göstermektedir.

H₃: Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeyleri siyasal ilgi düzeylerine göre farklılık göstermektedir.

H₄: Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeyleri ailelerin siyasal ilgi düzeylerine göre farklılık göstermektedir.

H₅: Üniversite öğrencilerinin yaşamlarındaki anlam algısı, iyimserlik ve değer yargıları, siyasi tartışmalar altboyutunu anlamlı olarak yordamaktadır.

H₆: Üniversite öğrencilerinin yaşamlarındaki anlam algısı, iyimserlik ve değer yargıları, görsel ve yazılı basına görüş bildirme altboyutunu anlamlı olarak yordamaktadır.

H₇: Üniversite öğrencilerinin yaşamlarındaki anlam algısı, iyimserlik ve değer yargıları, seçimlere duyarlılık altboyutunu anlamlı olarak yordamaktadır.

H₈: Üniversite öğrencilerinin yaşamlarındaki anlam algısı, iyimserlik ve değer yargıları, gösteri ve yürüyüşler alt boyutunu anlamlı olarak yordamaktadır.

H₉: Üniversite öğrencilerinin yaşamlarındaki anlam algısı, iyimserlik ve değer yargıları, seçim mitingleri altboyutunu anlamlı olarak yordamaktadır.

H₁₀: Üniversite öğrencilerinin yaşamlarındaki anlam algısı, iyimserlik ve değer yargıları, hizmet ve politika takibi altboyutunu anlamlı olarak yordamaktadır.

H₁₁: Üniversite öğrencilerinin yaşamlarındaki anlam algısı, iyimserlik ve değer yargıları, propaganda, boykot ve eylemler altboyutunu anlamlı olarak yordamaktadır.

7. ARAŞTIRMA SONUCU ELDE EDİLEN VERİLERE YÖNELİK ANALİZ TEKNİKLERİ

Yapılacak olan analizlerden önce, veri tarama ve temizleme işlemleri uygulanmış ve bu işlemler sonucunda (Skewness/çarpıklık ve kurtosis/yığılma testleri) normal dağılım gösterdiği ortaya çıkmıştır. Standart Çoklu Regresyon analizi için ise normalite, doğrusallık, varyans homojenliği gibi sayıltılar desteklenmiştir. Bu araştırmada değişkenlerin birbiriyle ilişkileri için Pearson korelasyon katsayısı ile Standart Çoklu Regresyon analizleri SPSS Programı yardımı ile gerçekleştirilmiştir.

8. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu kısımda, hazırlanan anket sorularına öğrencilerin verdiği yanıtlara ilişkin istatistiksel analiz sonuçları ve bu sonuçlar üzerine yapılan çeşitli yorumlamalar yer almaktadır.

8.1. KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE DAİR BULGULAR

Bu kısımda örnekleme oluşturan öğrencilerin çeşitli demografik özellikleri ve diğer çeşitli değişkenlere ilişkin bilgiler, frekans tabloları ile gösterilmiştir. Değişkenler

için yapılmış olan analizlerin sonuçları ve onlara ilişkin yorumlar da tabloların altında verilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kadın	248	69,9
Erkek	107	30,1
Toplam	355	100

Örnekleme oluşturan öğrencilerin cinsiyetlerine ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 7’de gösterilmiştir. Analiz, 248 kadın ve 107 erkek olmak üzere toplam 355 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Bağımsız bir değişken olan cinsiyet değişkeni, sosyal bilimlerde yapılan pek çok uygulamalı çalışmada önemli ve merkezi bir konumdadır.

Cinsiyet, siyasal katılım açısından da çok önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü bilinmektedir ki toplumdan topluma değişiklik arz eden cinsiyet rolleri ve tutumları bu çalışmanın konusu olan siyasal katılımın şekillenmesi açısından etkili bir araçtır. Kadınların siyasetteki yeri, ne derece katılımcı oldukları siyaset bilimcilerin üzerinde çalıştıkları ve oldukça önem attıkları konulardan birisidir.

Tablo 8. Katılımcıların Yaş Dağılımları

Yaş	N	%
18	18	5,1
19	33	9,3
20	73	20,6
21	89	25,1
22	81	22,8
23	45	12,7
24	14	3,9
25	2	0,6
Toplam	355	100

Örnekleme oluşturan öğrencilerin yaşlarına ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 8’de gösterilmiştir. Yaşları 18 ile 25 yaş arasında değişiklik gösteren katılımcıların yaş ortalamaları ise 21.07 (Standart Sapma = 1.48)’dir. Ayrıca katılımcıların çoğunluğunun %68,5 oranında 20-22 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Katılımcıların Medeni Durumları

Medeni Durum	N	%
Bekar	353	99,4
Evli	2	0,6
Toplam	355	100

Örnekleme oluşturan öğrencilerin medeni durumlarına ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 9’da gösterilmiştir. Yaş aralıkları 18 ile 25 arasında değişmekte olan katılımcıların %99,4’ünün bekar, %0,6’sının ise evli olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Katılımcıların Eğitim Görmekte Oldukları Fakültelere Göre Dağılımları

Fakülte	N	%
Fen Edebiyat F.	211	59,4
İkt. İdr. Bil. F.	88	24,8
Mühendislik F.	34	9,6
Hukuk F.	22	6,2
Toplam	355	100

Örnekleme oluşturan öğrencilerin eğitim gördükleri fakültelere ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 10’da gösterilmiştir. Katılımcıların %59,4’ü Fen-Edebiyat Fakültesi, %24,8’i İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, %9,6’sı Mühendislik Fakültesi ve %6,2’si ise Hukuk Fakültesinde eğitim görmektedir.

Tablo 11. Katılımcıların Sınıflarına Göre Dağılımları

Sınıf	N	%
1. Sınıf	100	28,2
2. Sınıf	23	6,5
3. Sınıf	118	33,2
4. Sınıf	114	32,1
Toplam	355	100

Örnekleme oluşturan öğrencilerin sınıflarına ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 11’de gösterilmiştir. Katılımcıların %28,2’sinin 1. Sınıfta, %6,5’inin 2. Sınıfta, %33,2’sinin 3. Sınıfta ve %32,1’inin 4. Sınıfta eğitim gördüğü tespit edilmiştir.

Tablo 12. Katılımcıların Genel Not Ortalaması Dağılımı

Not Ortalaması	N	%
2.00 ve Altı	33	9,3
2.01- 2.50	121	34,1
2.51- 3.50	188	53,0
3.51 ve Üzeri	13	3,7
Toplam	355	100

Örnekleme oluşturan öğrencilerin genel not ortalamalarına ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 12’de gösterilmiştir. Katılımcıların %9,3’ünün genel not ortalamasının 2,00 ve altında, %34,1’inin genel not ortalamasının 2,01-2,50 arasında, %53’ünün genel not ortalamasının 2,51-3,50 arasında ve %3,7’sinin 3,51 ve üzerinde olduğu görülmüştür. Buna göre örnekleme yer alan katılımcıların çoğunluğu (%56,7’si) 2,50 üzerinde bir not ortalamasına sahiptir.

Tablo 13. Katılımcıların En Uzun Yaşadıkları Yerlere Göre Dağılımları

Yerleşim Yeri	N	%
Büyükşehir	90	25,4
İl	100	28,2
İlçe	107	30,1
Köy	58	16,3
Toplam	355	100

Örnekleme oluşturan katılımcıların en çok ikamet ettikleri yerleşim yerine ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 13’te gösterilmiştir. Katılımcıların %25,4’ü büyükşehirde, %28,2’si il merkezinde, %30,1’i ilçede, %16,3’ü ise köyde yaşamaktadır. Buna göre katılımcıların en çok ilçe ve daha büyük yerleşim yerlerinde yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 14. Katılımcıların Çalışma Durumları

Çalışma Durumu	N	%
Tam Zamanlı	3	0,8
Yarı Zamanlı	25	7,0
Çalışmıyor	327	92,2
Toplam	355	100

Örnekleme oluşturan katılımcıların çalışma durumlarına ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 14’te gösterilmiştir. Katılımcıların %0,8’i tam zamanlı, %7’si yarı zamanlı çalışmakta olup %92,2’si ise hiçbir işte çalışmadıklarını beyan etmişlerdir.

Tablo 15. Katılımcıların Bireysel Aylık Gelirlerine İlişkin Dağılım

Aylık Gelir	N	%
500 TL Altı	117	33,3
500 – 1000 TL	195	54,9
1001 – 1500 TL	27	7,6
1500 TL Üzeri	16	4,5
Toplam	355	100

Örnekleme oluşturan katılımcıların bireysel gelirlerine ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 15’te gösterilmiştir. Buna göre bireylerin %33,3’ü kişisel gelirlerinin 500 TL ve altı olduğunu, %54,9’unu oluşturan çoğunluğu kişisel gelirlerinin

500-1000 TL arasında olduğunu, %7,6'sı kişisel gelirlerinin 1001-1500 TL arasında olduğunu ve %4,5'i kişisel gelirlerinin 1500 TL üstünde olduğunu belirtmiştir.

Tablo 16. Katılımcıların Ailelerinin Aylık Gelirlerine İlişkin Dağılım

Aylık Gelir	N	%
2000 TL Altı	41	11,5
2000 – 4000 TL	174	49,0
4001 – 7000 TL	101	28,5
7000 TL Üzeri	39	11,0
Toplam	355	100

Örnekleme oluşturan katılımcıların ailelerinin aylık gelirlerine ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 16'da gösterilmiştir. Katılımcıların ailelerine ait aylık toplam gelirlerin %11,5'inde 2000 TL'nin altında, %49'unda 2000- 4000 TL arasında, %28,5'inde 4001-7000 TL arasında ve %11'inde 7000 TL'nin üzerinde olduğu görülmüştür.

Tablo 17. Katılımcıların Ebeveynlerin Eğitim Durumu Dağılımı

		N	%
Anne Eğitim Durumu	Okur Yazar Değil	23	6,5
	Okur Yazar	13	3,7
	İlkokul	171	48,2
	Ortaokul	53	14,9
	Lise	74	20,8
	Yüksekokul	8	2,3
	Üniversite	13	3,7
Baba Eğitim Durumu	Okur Yazar Değil	4	1,1
	Okur Yazar	4	1,1
	İlkokul	116	32,7
	Ortaokul	76	21,4
	Lise	85	23,9
	Yüksekokul	20	5,6
	Üniversite	50	14,1

Örnekleme oluşturan katılımcıların ailelerinin eğitim durumlarına ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 17'de gösterilmiştir. Katılımcıların annelerinin %48,2'sini oluşturan çoğunluğunun ilkokul mezunu, %14,9'unun ortaokul, %20,8'inin lise mezunu olduğu ve %6'sının lise üstü bir eğitim seviyesine sahip olduğu görülmüştür. Katılımcıların babalarının ise %32,7'sinin ilkokul, %21,4'ünün ortaokul, %23,9'unun lise ve %19,7'sinin lise üstü bir eğitim seviyesine sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 18. Katılımcıların Ebeveyn Mesleklerine İlişkin Dağılım

		N	%
Anne Mesleği	Ev Hanımı	290	81,7
	Beyaz Yakalı	25	7,1
	Mavi Yakalı	36	10,1
	Vefat	4	1,1
		N	%
Baba Mesleği	Emekli	53	14,9
	Beyaz Yakalı	73	20,6
	Mavi Yakalı	218	61,4
	Vefat	11	3,1

Örnekleme oluşturan katılımcıların ailelerinin eğitim durumlarına ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 18’de gösterilmiştir. Katılımcıların annelerinin çoğunluğunu oluşturan %81,7’sinin ev hanımı olduğu, %7,1’inin beyaz yakalı (memur) olarak çalıştıkları ve %10,1’inin mavi yakalı (işçi) olarak çalıştıkları görülmüştür. Ayrıca katılımcıların babalarının ise %14,9’unun emekli olduğu, %20,6’sının beyaz yakalı (memur) olarak çalıştıkları ve %61,4’ünü oluşturan çoğunluğunun mavi yakalı (işçi) olarak çalıştıkları görülmüştür.

Genel olarak bakıldığında, bu çalışmadaki katılımcıların yaş ortalamaları 21,07 (SS=1,48) olup, yaş aralıkları 18 ile 25 arasında değişmektedir. Katılımcıların %59,4’ü Fen-Edebiyat Fakültesinde ve %34,2’si 3. sınıfta öğrenim görmekte, %99,4’ü bekar, %53’ünün genel not ortalaması 2.51-3.50 arasında değişmekte, %92,1’i herhangi bir işte çalışmamakta, %30,1’i ilçeden gelmekte, %54,9’unun bireysel aylık geliri 500-1000 TL arasında ve %49’unun ailelerinin aylık geliri ise 2000-4000 TL arasında değişmektedir. Katılımcıların %81,7’sinin annesi ev hanımı olup, %61,4’ünün babası mavi yakalı olarak çalışmakta ve %48,2’sinin annesi, %32,7’sinin ise babası ilkokul mezunudur.

8.2. KATILIMCILARIN SİYASETLE İLİŞKİLİ SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE DAİR BULGULAR

Bu kısımda örnekleme oluşturan öğrencilerin siyasete ilişkin demografik özellikleri frekans tabloları ile gösterilmiştir. Değişkenler için yapılmış olan analizlerin sonuçları ve onlara ilişkin yorumlar da tabloların altında verilmiştir.

Tablo 19. Katılımcıların Siyasete Olan İlgilerine Göre Dağılımları

Siyasal İlgi	N	%
Hiç İlgi Yok	77	21,7
Biraz	173	48,7
Oldukça	70	19,7
Her Zaman	35	9,9
Toplam	355	100

Örnekleme oluşturan katılımcıların siyasete olan ilgilerine ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 19’da gösterilmiştir. Katılımcıların %21,7’si siyasete hiç ilgisi olmadığını, %48,7’si biraz ilgisi olduğunu, %19,7’si oldukça ilgili olduğunu ve %9,9’u ise her zaman ilgilendiğini belirtmiştir.

Tablo 20. Katılımcıların Ailelerinin Siyasete Olan İlgilerine Göre Dağılımları

Siyasal İlgi	N	%
Hiç İlgi Yok	45	12,7
Biraz	186	52,4
Oldukça	82	23,1
Her Zaman	42	11,8
Toplam	355	100

Örnekleme oluşturan katılımcıların ailelerinin siyasete olan ilgilerine ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 20’de gösterilmiştir. Katılımcıların %12,7’si siyasete hiç ilgisi olmadığını, %52,4’ü biraz ilgisi olduğunu, %23,1’i oldukça ilgili olduğunu ve %11,8’i ise her zaman ilgilendiğini belirtmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, gençlerden siyasete hiç ilgisi olmadığını söyleyenlerin oranı ailelerine kıyasla %9,4 daha fazladır. Yani 18-25 yaş aralığındaki genç kuşağın siyasete olan ilgileri yaşça kendilerinden büyük olan ebeveynlerine göre daha azdır.

Tablo 21. Katılımcıların Bilgi Edinme Kaynaklarına İlişkin Dağılım

Bilgi Kaynağı	N	%
TV	159	44,8
Gazete	5	1,4
İnternet	172	48,5
Aile ve Çevre	11	3,1
Diğer	8	2,3
Toplam	355	100

Örnekleme oluşturan katılımcıların ailelerinin siyasete dair bilgi kaynaklarına ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 21’de gösterilmiştir. Katılımcıların

%44,8'i TV'den, %1,4'ü gazeteden, %48,5'ini oluşturan çoğunluğu internet vasıtasıyla ve %3,1'i ise aile ve yakın çevresinden siyasete dair güncel bilgileri edinmektedir.

Tablo 22. Katılımcıların Destekledikleri Partiye Karşı Gösterdikleri İlgi Düzeylerine Göre Dağılımları

Siyasal Partiye İlgi	N	%
Gençlik Kolları Üyesi	7	2
Faaliyetlere Aktif Katılım	14	3,9
Faaliyetleri Takip Etme	54	15,2
Sadece Seçmen	280	78,9
Toplam	355	100

Örnekleme oluşturan katılımcıların destekledikleri partilere olan ilgi düzeylerine ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 22'de gösterilmiştir. Katılımcıların %2'si gençlik kollarında aktif üye olarak yer aldıklarını, %3,9'u parti faaliyetlerine aktif olarak katıldığını, %15,2'si parti faaliyetlerini düzenli olarak takip ettiğini ve %78,9'u ise sadece seçmen düzeyinde olduklarını yani aktif olarak katılımı veya takipte bulunmadıklarını belirtmiştir.

Tablo 23. Katılımcıların Genel ve Yerel Seçimlerde Oy Kullanmalarına İlişkin Dağılımları

		N	%
Genel Seçimlerde Oy Kullanma	Evet	278	78,3
	Hayır	77	21,7
		N	%
Yerel Seçimlerde Oy Kullanma	Evet	293	82,5
	Hayır	62	17,5
	Toplam	355	100

Örnekleme oluşturan katılımcıların genel ve yerel seçimlerde oy kullanmalarına ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 23'te gösterilmiştir. Son yapılan genel seçimlerde katılımcıların %78,3'ü ve son yapılan yerel seçimlerde katılımcıların %82,5'i oy kullandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 24. Katılımcıların Geleceğe Yönelik Umutluluk Düzeylerine Göre Dağılımları

Umutluluk Hali	N	%
Umutlu	167	47,0
Umutsuz	188	53,0
Toplam	355	100

Örnekleme oluşturan katılımcıların geleceğe yönelik umutluluk düzeylerine ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 24'te gösterilmiştir. Buna göre katılımcıların %47'si geleceğe umutla bakabiliyorken, %53'ü geleceklerine yönelik umutsuzluk duymaktadır.

Tablo 25. Katılımcıların Siyasal İdeoloji Tercihlerine Göre Dağılımları

Siyasal İdeolojiler	N	%
Liberal Milliyetçilik	69	19,4
Milliyetçi Yurtsever	91	25,6
Muhafazakâr Milliyetçilik	55	15,5
Liberal Muhafazakâr	7	2,0
Geleneksel Muhafazakâr	25	7,0
Sosyal Demokrasi	63	17,7
Devrimci Sosyalizm	12	3,4
Marksizm/Komünizm	3	0,8
Anarşizm	3	0,8
Faşizm	1	0,3
Feminizm	11	3,1
Ekolojizm	12	3,4
Dini Fundamentalizm	1	0,3
Diğer	2	0,6
Toplam	355	100

Örnekleme oluşturan katılımcıların siyasal ideolojilerine ilişkin frekans analizi ile yüzde dağılımları Tablo 25'te gösterilmiştir. Buna göre katılımcıların en çok benimsedikleri siyasal ideolojilerin dağılımı şu şekildedir: Katılımcıların %25,6'sı milliyetçi yurtsever, %19,4'ü liberal milliyetçi, %17,9'si sosyal demokrat ve %15,5'i muhafazakâr milliyetçidir.

Siyasal katılım biçimlerine ilişkin olarak aşağıda bulunan Tablo 26'da yer alan bilgilere göre siyasal katılımın en çok seçmen düzeyinde ve sırasıyla Genel (md.1), Yerel (md.2) ve Referandum (md.3) seçimlerine katılmak olarak meydana getirildiği görülmektedir. Daha sonrasında ise siyasal katılım sırasıyla Hükümetin (md.9), Muhalefetin (md.10) ve Yerel Yönetimlerin (md.11) gündem, hizmet ve politikalarının takibi olarak karşımıza çıkmaktadır. Siyasal katılımın en az görüldüğü biçimler ise propaganda amaçlı afiş (md.25) ve bildiri, gazete, dergi vb dağıtmak (md.26) ile Başkalarına doğrudan (md.23) ve onların mal ve mülküne (md.22) zarar verme ihtimali olan eylemlere katılmaktır.

Bu açıdan bakıldığında olağan siyasal katılım biçimlerine olan siyasal katılımın, olağan olmayan ve çoğunlukla ülkelerde yasa dışı olabilen siyasal katılım biçimlerine göre daha fazla tercih edildiği tespit edilmiştir.

Tablo 26. Siyasal Katılım Biçimlerinin Ortalama, Standart Sapma ve Önem Sıralaması Bilgileri

Siyasal Katılım Türleri	X	SS	Önem Sırası
1.Genel seçimlerde oy kullanırım.	2,842	0,402	1
2. Yerel seçimlerde oy kullanırım.	2,831	0,457	2
3.Halkoylamalarında (referandum) oy kullanırım.	2,758	0,513	3
4. Güncel siyasi tartışmalara katılırım.	1,755	0,696	9
5. Yerel yönetimlerle ilgili siyasi tartışmalara katılırım.	1,685	0,730	10
6. Ebeveynlerimle siyasi konuları tartışırım.	1,930	0,712	8
7. Akran/arkadaşlarımla siyasi konuları tartışırım.	1,941	0,676	7
8. İnternet ortamında siyasi tartışma gruplarına katılırım.	1,228	0,554	17
9. Hükümetlerin politika ve hizmetlerini takip ederim.	2,166	0,662	4
10. Muhalefet partilerinin gündem ve politikalarını takip ederim.	2,070	0,687	5
11. Yerel yönetimlerin politika ve hizmetlerini takip ederim.	2,054	0,664	6
12. Gündemdeki siyasi konularla ilgili olarak siyasetçilere mektup/ e-posta gönderirim.	1,163	0,440	18
13. Yerel yönetimlerin politika ve hizmetleri ile ilgili görüşlerimi farklı mecralarda ifade ederim.	1,372	0,603	14
14. Süreli yayınların editörlerine siyasi içerikli mektup/eposta gönderirim.	1,090	0,341	23
15. Gazetelerde yer alan siyasi haber veya yorumlarla ilgili kişisel düşüncelerimi ilgili yayın kuruluşlarına ve yazarlara iletirim.	1,124	0,378	19
16. İnternet sitelerinde yapılan güncel siyaset ile ilgili anketlerde görüşlerimi belirtirim.	1,493	0,661	11
17. Siyasal faaliyetlerde kullanılmak üzere yardım toplarım.	1,124	0,420	19
18. Siyasal konularda imza kampanyalarına katılırım.	1,237	0,516	16
19. Yasal olarak izin verilmiş gösteri ve yürüyüşlere katılırım.	1,375	0,604	13
20. İzinsiz gösteri ve yürüyüşlere katılırım.	1,101	0,370	22
21. Bir sendika tarafından düzenlenen ve desteklenen grevlere katılırım.	1,113	0,374	20
22. Başkalarının mal ve mülküne zarar verme ihtimali olan eylemlere katılırım.	1,065	0,308	24
23. Başkalarına doğrudan zarar verme ihtimali olan eylemlere katılırım.	1,062	0,284	25
24. Boykotlara katılırım.	1,107	0,352	21
25. Propaganda amaçlı afiş yapıştırırım.	1,065	0,289	24
26. Propaganda amaçlı bildiri, gazete, dergi vb. dağıtırım.	1,062	0,294	25
27. Genel seçim sürecinde siyasi parti liderlerinin düzenlediği mitinglere katılırım.	1,378	0,595	12
28. Yerel seçim sürecinde belediye başkanlığına aday olanların mitinglerine katılırım.	1,358	0,614	15

8.3. ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİNE DAİR BULGULAR

8.3.1. Farklılık Analizleri ve İstatistikî Bulgular

Tablo 27. Katılımcıların Siyasal Katılım Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılaşması

Cinsiyet	N	X	SS	t	P
Kadın	248	42,552	7,863	-3,307	0,001
Erkek	107	45,850	8,931		

Tablo 27’den anlaşılacağı üzere, üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için bağımsız grup t-testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda, kadın ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmiştir ($t = -3,307$, $p < 0.005$). Ortalamaları dikkate alındığında erkek öğrencilerin siyasal katılım düzeylerinin, kadın öğrencilerden daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Daha önce yapılmış çalışmalarda da benzer şekilde erkeklerin kadınlardan daha çok katılımcı olduğu ortaya konulmuştur.

Tablo 28. Katılımcıların Siyasal Katılım Düzeylerinin Fakültelerine Göre Farklılaşması

Fakülte	N	X	SS	F	sd	p
Fen Edeb. F.	211	41,658	6,162	11,984	351	0,001
İkt. ve İd. Bil. F.	88	47,363	9,101			
Mühendislik F.	34	46,088	14,020			
Hukuk F.	22	42,546	5,307			

Tablo 28’den anlaşılacağı üzere, üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeylerinin eğitim almakta oldukları fakültelere göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) kullanılmıştır. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$F(3, 351) = 11,984$, $p < 0.001$]. Ayrıca ortalamaları göz önüne alındığında ise İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde eğitim görmekte olan öğrencilerin siyasal katılım düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu farklılığın ortaya konulabilmesi açısından Post Hoc Testlerinden birisi olan, gruplar arasındaki mümkün olan bütün doğrusal kombinasyonların karşılaştırmasını ortaya koymak üzere geliştirilen ve grup sayılarının eşit olması varsayımını dikkate almayan Scheffe Analiz yönteminden faydalanılmıştır. Yapılan bu analizin sonucuna göre, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Mühendislik Fakültesinde eğitim görmekte olan öğrencilerin, Fen Edebiyat Fakültesinde eğitim gören öğrencilere kıyasla siyasal katılıma daha yatkın oldukları görülmüştür.

Tablo 29. Katılımcıların Siyasal Katılım Düzeylerinin Siyasete Yönelik Olan İlgilerine Göre Farklılaşması

Siyasete İlgi	N	X	SS	F	sd	p
Hiç ilgim yok	77	38,714	6,943	66,691	352	0,001
Biraz	173	41,768	5,911			
Oldukça	105	50,019	8,837			

Tablo 29'dan anlaşılabileceği üzere, üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeylerinin siyasal ilgilerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir. Tek yönlü varyans analizi (one-way ANOVA) için birbirine yakın hücre değerleri olması nedeniyle “oldukça ilgililiyim” (N=70) ile “her zaman ilgililiyim” (N=35) seçenekleri birleştirilmiştir. Böylece, uygulanan tek yönlü varyans analiz sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$F(2, 352) = 66,691, p < 0.001$].

Anlamlı farklılığın ayrıntılı olarak ortaya konulabilmesi açısından ise Post Hoc testlerinden, hücre sayısının eşit olmadığı durumlarda kullanılan, Scheffe Analiz yönteminde faydalanılmıştır. Bu analizin sonucuna göre, siyasete oldukça ilgili olduğunu söyleyen öğrencilerin, biraz ilgili ve hiç ilgili olmayan öğrencilere kıyasla siyasal katılıma daha yatkın oldukları görülmüştür. Buradan hareketle bireylerin siyasete olan ilgileri arttıkça siyasal katılım oranlarının da arttığı sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 30. Katılımcıların Siyasal Katılım Düzeylerinin Ailelerinin Siyasal İlgilerine Göre Farklılaşması

Ailenin Siyasete Olan İlgisi	N	X	SS	F	sd	p
Hiç ilgim yok	45	41,311	7,751	13,647	352	0,001
Biraz	186	42,069	7,368			
Oldukça	124	46,572	9,055			

Tablo 30'da görüldüğü üzere, üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeylerinin ailelerinin siyasal ilgilerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Varyans analizi için birbirine yakın hücre değerleri olması nedeniyle “oldukça ilgililiyim” (N=82) ile “her zaman ilgililiyim” (N=42) seçenekleri birleştirilmiştir. Böylece, uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$F(2, 352) = 13,647, p < 0.001$]. Anlamlı farklılığın ayrıntılı olarak ortaya konulabilmesi açısından ise Post Hoc testlerinden, hücre sayısının eşit olmadığı durumlarda kullanılan, Scheffe Analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu analizin sonucuna göre, ailesinin siyasete oldukça ilgili olduğunu söyleyen öğrencilerin, hiç ilgisi olmayan ailelere göre siyasal katılıma daha yatkın oldukları görülmüştür. Yani ailenin siyasete olan ilgisi ebeveyn olarak çocuklarına da örnek teşkil etmektedir.

Tablo 31. Katılımcıların Siyasal Katılım Düzeylerinin Genel ve Yerel Seçimlere Katılma Durumlarına Göre Farklılaşması

Genel Seçim					
	N	X	SS	t	P
Evet	278	44,3129	8,69079	3,343	0,001
Hayır	77	40,7792	6,14008		
Yerel Seçim					
	N	X	SS	t	p
Evet	293	44,0751	8,52441	2,622	0,009
Hayır	62	41,0484	6,83872		

Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeylerinin genel ve yerel seçimlere katılma durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için bağımsız grup t-testi uygulanmış olup analiz sonuçları Tablo 31’de yer almaktadır. Analiz sonucunda hem genel seçimlere hem de yerel seçimlere katılan ve katılmayan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmiştir. Ortalamaları dikkate alındığında, genel ve yerel seçimlere katılım gösterenlerin siyasal katılım düzeylerinin, katılmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 32. Katılımcıların Siyasal Katılım Düzeylerinin Destekledikleri Partiye Olan İlgi Düzeylerine Göre Farklılaşması

Desteklenen Partiye İlgi Düzeyi	N	X	SS	F	sd	p
Gençlik kolları üyesiyim	7	51,428	11,659	56,128	351	0,001
Faaliyetlerine aktif katılım	14	61,857	9,788			
Faaliyetlerini takip ediyorum	54	48,889	8,497			
Sadece seçmen düzeydeyim	280	41,403	6,191			

Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeylerinin destekledikleri partilere olan ilgi düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) kullanılmıştır. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, Tablo 32’de görülmekte olduğu gibi gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$F(3, 351) = 56,128, p < 0,001$]. Ayrıca ortalamaları göz önüne alındığında ise parti faaliyetlerine aktif katılım gösteren öğrencilerin siyasal katılım düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anlamlı Farklılığın ortaya konulabilmesi açısından Post Hoc Testlerinden Scheffe Analiz yönteminden faydalanılmıştır. Yapılan bu analizin sonucuna göre, parti faaliyetlerine aktif katılım gösterenlerin diğerlerinden daha fazla siyasal katılımı bulundukları görülmüştür. Sadece seçmen düzeyinde olduklarını belirtenlerin ise diğerlerine göre siyasal katılım düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir.

Tablo 33. Katılımcıların Siyasal Katılım Düzeylerinin Umutluluk Düzeylerine Göre Farklılaşması

Umutluluk	N	X	SS	sd	p
Evet	167	43,898	8,037	353	0,454
Hayır	188	43,234	8,584		

Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeylerinin geleceğe yönelik umutluluk düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için bağımsız grup t-testi uygulanmış olup analiz sonuçları Tablo 33'te yer almaktadır. Analiz sonucunda umutluluk düzeyi ile öğrencilerin siyasal katılım düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilememiştir. Geleceğe yönelik umutlu olduğunu belirten katılımcılar ile umutsuz olduğunu belirten katılımcıların siyasal katılım düzeylerine ilişkin ortalamalarına bakıldığında ise yaklaşık değerde oldukları görülmüştür. Yapılan bu analize göre geleceğe yönelik umutluluk düzeyinin bireylerin siyasal katılım düzeyine etki etmediği söylenebilir.

Siyasal ideoloji biçimlerinin, siyasal katılım düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için, öğrencilerin en fazla kendilerine yakın gördükleri yani frekans oranları yüksek beş grup [liberal milliyetçilik (N = 69), milliyetçi yurtseverlik (N = 89), muhafazakâr milliyetçilik (N = 54), geleneksel muhafazakarlık (N = 25) ve sosyal demokrasi (N = 63) kendi aralarında tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Her ne kadar muhafazakar milliyetçiliğin siyasal katılım ortalama sayısı diğerlerine oranla yüksek çıksa da, bu farklılık istatistiksel anlamlılık düzeyine ulaşmamıştır [$F(4, 298) = 3,428, p > 0,005$].

8.3.2. Korelasyon Analizi Bulguları

Tüm katılımcıların ölçeklerden aldıkları ortalama puanlar Tablo 34'te görülmektedir. Çalışmada kullanılan ölçeklerin, geliştiren yazarlar tarafından belirlenmiş kesim noktaları olmadığı halde, bu araştırmada gerek değerler için gerekse iyimserlik ve anlamlı yaşam algısı için, katılımcı olan üniversite öğrencilerinin ortalama değerlere yakın skorlar elde ettikleri görülmektedir. Değişkenlerin arasındaki ilişki açısından ise, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizlerine göre, toplam siyasal katılım puanı, araştırmada kullanılan bağımsız değişkenler açısından sadece iyimserlik ($r = 0,11, p < 0,05$), yaşamda anlam ya da anlamlı yaşam algısı ($r = 0,16, p < 0,01$), muhafazakarlık ($r = 0,18, p < 0,01$) ve özdeşlik değerleriyle ($r = 0,12, p < 0,05$) anlamlı ve olumlu yönde bir ilişkiye sahiptir. Öte yandan, siyasal katılımın 7 alt boyutu arasında; siyasi tartışmalar ile anlamlı yaşam algısı ($r = 0,13, p < 0,05$), muhafazakarlık ($r = 0,17, p < 0,01$) ve özdeşlik

($r = 0,14$, $p < 0,01$) arasında; basına siyasi görüş bildirme ile muhafazakarlık değeri ($r = 0,21$, $p < 0,01$) arasında; seçimlere duyarlılık ile anlamlı yaşam algısı ($r = 0,23$, $p < 0,01$) ve yaşamda anlam arayışı ($r = 0,10$, $p < 0,05$) arasında; gösteri ve yürüyüşler ($r = 0,16$, $p < 0,01$) ile muhafazakarlık değeri arasında; seçim mitingleri ile anlamlı yaşam algısı ($r = 0,16$, $p < 0,01$) ve iyimserlik ($r = 0,17$, $p < 0,01$) arasında; hizmet ve politika takibi ile anlamlı yaşam algısı ($r = 0,31$, $p < 0,01$) ve iyimserlik ($r = 0,19$, $p < 0,01$) arasında, en son olarak da, propaganda, boykot ve eylemler ile muhafazakarlık değeri ($r = 0,19$, $p < 0,01$) ve özaşkınlık değeri ($r = 0,14$, $p < 0,01$) arasında olumlu yönde ilişkiler olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 34. Betimleyici İstatistik ve Siyasal Katılım Toplam Skor ve Altboyutları Dahil Korelasyon Matrisi

Veri Araçları		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.Siyasal Katılım (Toplam Puan)		1	0,864**	0,789**	0,307**	0,819**	0,777**	0,683**	0,543**	0,160**	0,018	0,109*	0,028	0,176**	0,119*	-0,025
Siyasal Katılımın 7 Alt Boyutu	2. Siyasi Tartışmalar		1	0,625**	0,198**	0,575**	0,569**	0,583**	0,263**	0,133*	-0,026	0,071	0,051	0,170**	0,142**	0,002
	3. Görüş Bildirme			1	0,072	0,681**	0,576**	0,364**	0,551**	-0,011	0,089	0,054	0,067	0,215**	0,090	-0,012
	4. Seçimlere Duyarlılık				1	0,061	0,108*	0,276**	-0,074	0,235**	0,105*	0,009	-0,037	-0,045	-0,017	0,045
	5. Gösteri ve Yürüyüşler					1	0,737**	0,389**	0,654**	-0,002	0,037	0,035	-0,043	0,165**	0,064	-0,053
	6. Seçim Mitingleri						1	0,414**	0,451**	0,168**	-0,056	0,172**	-0,012	0,067	0,072	-0,068
	7. Hizmet ve Politika Takibi							1	0,096	0,310**	-0,005	0,190**	-0,012	0,057	0,043	-0,030
	8. Propaganda, Boykot, Eylemler								1	-0,100	0,006	-0,017	0,103	0,199**	0,140**	-0,021
9. Anlamanın Varlığı										1	0,008	0,424**	0,010	-0,148**	0,014	0,052
10. Anlam Arayışı											1	0,036	-0,126*	-0,017	-0,116*	-0,090
11. İyimserlik												1	-0,129*	-0,233**	-0,173**	-0,104*
12. Yeniliğe Açıklık Değeri													1	0,589**	0,707**	0,578**
13. Muhafazakarlık Değeri														1	0,793**	0,398**
14. Özaşkınlık Değeri															1	0,370**
15. Özgenişletim Değeri																1
Ortalama		43,5465														
SS		8,32														
N		355	355	355	355	355	355	355	355	355	355	355	355	355	355	355

8.3.3. Standart Çoklu Regresyon Analizleri ve İstatistiki Bulgular

İyimserlik, yaşamda anlam ve anlam arayışının, yenilik arayışı, muhafazakarlık, özaşkınlık ve özgenişletim değerlerinin (bağımsız değişkenler), toplam siyasal katılım düzeyi (bağımlı değişken) üzerindeki bireysel katkılarını belirlemek için önce tek bir çoklu bir regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 35. *Siyasal Katılım Toplam Puanı ile Standart Çoklu Regresyon Modeli*

Değişkenler	Beta (β)	t	p	R	R ²	ΔR^2	F (7,348)
Anlamlı Varlığı (Yaşamda Anlam Algısı)	0,19	3,151	0,002**	0,31	0,09	0,08	5,130
Anlam Arayışı	-0,01	-0,109	0,913				
İyimserlik	0,08	1,438	0,151				
Yeniliğe Açıklık Değeri	-0,06	-0,777	0,438				
Muhafazakarlık Değeri	0,36	3,955	0,000***				
Özaşkınlık Değeri	-0,07	-0,668	0,504				
Özgenişletim Değeri	-0,11	-1,644	0,101				

***p < 0,001, ** p < 0,01; Δ : Düzeltilmiş R² değeri

Tablo 35'te görüldüğü üzere, regresyon analizi sonucunda, model anlamlı çıkmıştır [(R = 0,31, p < 0,001), F (7, 348) = 5,130, p < 0,001]. Tüm değişkenler toplam varyansın %9'unu açıklamaktadır (R²=0,09; düzeltilmiş R²=0,08). Ancak, tüm değişkenler arasında sadece anlamlı yaşam algısı ve muhafazakarlık değerinin, siyasal katılım üzerinde anlamlı katkısı bulunmaktadır. Yaşamda anlam düzeyi ya da anlamlı yaşam algısı ($\beta = 0,19$, t = 3,151, p < 0,01) ve muhafazakarlık değeri ($\beta = 0,36$, t = 3,955, p < 0,001) anlamlı ve olumlu olarak siyasal katılım düzeyini yordamaktadır. Yani, yaşamlarında anlam sahibi ve muhafazakarlık değerine sahip olan kişiler daha fazla siyasal katılım göstermektedirler. Beta değerleri incelendiğinde ise, muhafazakarlık değerinin katkı rolünün daha fazla olduğu görülmektedir.

Yukarıdaki analizlere ek olarak, bu çalışmadaki bağımsız değişkenlerin (iyimserlik, anlamlı yaşam algısı ve anlam arayışının, yenilik arayışı, muhafazakarlık, özaşkınlık ve özgenişletim değerleri), siyasal katılımın her bir alt boyutu (siyasi tartışmalar, görsel ve yazılı basına görüş bildirme, seçimlere duyarlılık, gösteri ve yürüyüşler, seçim mitingleri, hizmet ve politika takibi ile propaganda, boykot ve eylemler) üzerindeki bireysel rolleri saptanmak istenmiştir. Bu nedenle, sırasıyla her bir altboyut için 7 ayrı çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 36. Siyasi Tartışmalar Altboyutu ile Standart Çoklu Regresyon Modeli

Değişkenler	β	t	p	R	R ²	ΔR^2	F (7,347)
Anlamlı Varlığı (Yaşamda Anlam Algısı)	0,15	2,614	0,009*	0,26	0,07	0,05	3,663
Anlam Arayışı	-0,04	-0,737	0,461				
İyimserlik	0,05	0,915	0,361				
Yeniliğe Açıklık Değeri	-0,07	-0,848	0,397				
Muhafazakarlık Değeri	0,27	2,959	0,003**				
Özaşkınlık Değeri	0,09	0,080	0,936				
Özgenişletim Değeri	-0,07	-1,117	0,265				

***p < 0,001;** p < 0,01;*p < 0,05; Δ : Düzeltilmiş R² değeri

Siyasi tartışmalar açısından, Tablo 36'da görüldüğü üzere, regresyon analizi sonucunda model anlamlı çıkmıştır [(R = 0,26, p < 0,001), F (7, 347) = 3,663, p < 0,01]. Analizdeki tüm değişkenler toplam varyansın %7'sini açıklamaktadır (R²=0,07; düzeltilmiş R²=0,05). Ancak, tüm değişkenler arasında sadece yaşamda anlam düzeyi yani anlamlı yaşam algısı ve muhafazakarlık değerinin, siyasi tartışmalar üzerinde anlamlı katkısı bulunmaktadır. Yaşamda anlam düzeyi ya da anlamlı yaşam algısı (β = 0,19, t = 3,151, p < 0,01) ve muhafazakarlık değeri (β = 0,36, t = 3,955, p < 0,001) anlamlı ve olumlu olarak siyasal katılım düzeyini yordamaktadır. Siyasal katılım toplam puanla gerçekleştirilen analize benzer bir şekilde, yaşamlarında anlam algısına sahip ve muhafazakarlık değerine sahip olan kişiler daha fazla siyasi tartışma göstermektedirler. Beta değerleri incelendiğinde ise, yine muhafazakarlık değerinin katkı rolünün daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 37. Görsel ve Yazılı Basına Görüş Bildirme Altboyutu ile Standart Çoklu Regresyon Modeli

Değişkenler	β	t	p	R	R ²	ΔR^2	F (7,347)
Anlamlı Varlığı (Yaşamda Anlam Algısı)	0,02	0,342	0,732	0,30	0,09	0,07	4,885
Anlam Arayışı	0,06	1,207	0,228				
İyimserlik	0,10	1,734	0,084				
Yeniliğe Açıklık Değeri	0,07	0,809	0,419				
Muhafazakarlık Değeri	0,44	4,859	0,000***				
Özaşkınlık Değeri	-0,23	-2,325	0,021*				
Özgenişletim Değeri	-0,12	-1,911	0,057				

***p < 0,001;** p < 0,01;*p < 0,05; Δ : Düzeltilmiş R² değeri

İkinci altboyut görsel ve yazılı basına görüş bildirme açısından, Tablo 37’de görüldüğü üzere, regresyon analizi sonucunda model, anlamlıdır [(R = 0,30, p < 0,001), F (7, 347) = 4,885, p< 0,001]. Tüm değişkenler toplam varyansın %9’unu açıklamaktadır (R²=0,09; düzeltilmiş R²=0,07). Yalnızca muhafazakarlık (β = 0,44, t = 4,859, p < 0,001) ve özaşkınlık (β =0,23, t = -2,325, p < 0,01) değerlerinin, görsel ve yazılı basına görüş bildirme üzerinde anlamlı katkısı bulunduğu görülmektedir. Ancak, muhafazakarlık değerine sahip olan kişilerin olumlu yönde yordayıcılığı bulunurken, özşakınlık değerinin olumsuz yönde katkısı olduğu görülmektedir. Bu farklılık, siyasal görüşlerin bildirilmesinde, özaşkınlık değerini benimsemiş kişilerin negatif bir tutumu olduğu anlamına gelebilir.

Tablo 38. Seçimlere Duyarlılık Altboyutu ile Standart Çoklu Regresyon Modeli

Değişkenler	β	t	p	R	R ²	ΔR^2	F (7,347)
Anlamlı Varlığı (Yaşamda Anlam Algısı)	0,27	4,659	0,000***	0,28	0,08	0,06	4,471
Anlam Arayışı	0,11	2,026	0,044*				
İyimserlik	-0,12	-2,009	0,045*				
Yeniliğe Açıklık Değeri	-0,09	-1,107	0,269				
Muhafazakarlık Değeri	-0,03	-0,374	0,708				
Özaşkınlık Değeri	0,03	0,319	0,750				
Özgenişletim Değeri	0,08	1,278	0,202				

***p < 0,001; ** p < 0,01; *p < 0,05; Δ : Düzeltilmiş R² değeri

Üçüncü altboyut olan seçimlere duyarlılık bakımından, Tablo 38’de görüldüğü üzere, regresyon analizi sonucunda model anlamlı bulunmuştur [(R = 0,28, p < 0,001), F (7, 347) = 4,471, p< 0,001]. Tüm değişkenler toplam varyansın %8’ini açıklamaktadır (R²=0,08; düzeltilmiş R²=0,06). Diğer altboyutlar ve siyasal katılım toplam puanından farklı olarak, anlamlı yaşam algısının (β = 0,27, t = 4,659, p < 0,001) dışında, anlam arayışı (β = 0,11, t = 2,026, p < 0,05) ve iyimserlik (β = -0,12, t = -2,009, p < 0,05) seçimlere duyarlılık altboyutunu anlamlı yönde yordamıştır. Ne var ki, anlamlı yaşam algısı ile anlam arayışı, seçimlere duyarlılık boyutu ile olumlu yönde ilişkiliyken, iyimserlik olumsuz yönde yordamaktadır. Bu sonuç, anlamlı yaşam algısı yüksek ancak halen yaşamdan daha fazla anlam arayan insanların seçimlere daha duyarlı olduğunu, ancak yine de iyimserliği yüksek olan bireylerin seçimlere daha az duyarlı olduğunu ortaya koyuyor olabilir.

Tablo 39. Gösteri ve Yürüyüşler Altboyutu ile Standart Çoklu Regresyon Modeli

Değişkenler	β	t	p	R	R ²	ΔR^2	F (7,347)
Anlamlı Varlığı (Yaşamda Anlam Algısı)	0,03	0,520	0,603	0,26	0,07	0,05	3,644
Anlam Arayışı	0,01	0,095	0,924				
İyimserlik	0,07	1,130	0,259				
Yeniliğe Açıklık Değeri	-0,15	-1,761	0,079				
Muhafazakarlık Değeri	0,37	4,050	0,000***				
Özaşkınlık Değeri	-0,08	-0,817	0,415				
Özgenişletim Değeri	-0,08	-1,203	0,230				

***p < 0,001; ** p < 0,01; *p < 0,05; Δ : Düzeltilmiş R² değeri

Dördüncü altboyut, gösteri ve yürüyüşler konusunda, Tablo 39’da görüldüğü üzere, regresyon analizi sonucunda model anlamlı bulunmuştur [(R = 0,26, p < 0,001), F (7, 347) = 3,644, p< 0,01]. Tüm değişkenler toplam varyansın %7’sini açıklamaktadır (R²=0,07; düzeltilmiş R²=0,05). Yalnızca muhafazakarlık değeri, gösteri ve yürüyüşleri anlamlı ve olumlu yönde yordamıştır, (β = 0,37, t = 4,050, p < 0,001).

Tablo 40. Seçim Mitingleri Altboyutu ile Standart Çoklu Regresyon Modeli

Değişkenler	β	t	P	R	R ²	ΔR^2	F (7,347)
Anlamlı Varlığı (Yaşamda Anlam Algısı)	0,14	2,354	0,019*	0,27	0,08	0,06	4,003
Anlam Arayışı	-0,07	-1,397	0,163				
İyimserlik	0,14	2,440	0,015*				
Yeniliğe Açıklık Değeri	-0,07	-0,842	0,400				
Muhafazakarlık Değeri	0,17	1,902	0,058				
Özaşkınlık Değeri	0,04	0,391	0,696				
Özgenişletim Değeri	-0,11	-1,687	0,092				

***p < 0,001; ** p < 0,01; *p < 0,05; Δ : Düzeltilmiş R² değeri

Tablo 40’ta belirtildiği üzere, beşinci altboyut olan seçim mitinglerine katılım ile ilgili olarak gerçekleştirilen regresyon analizi sonucunda model, anlamlı bulunmuştur [(R = 0,27, p < 0,001), F (7, 347) = 4,003, p< 0,001]. Tüm değişkenler toplam varyansın %8’sini açıklamaktadır (R²=0,08; düzeltilmiş R²=0,06). Anlamlı yaşam algısının (β = 0,14, t = 2,354, p < 0,05) ve iyimserlik (β = 0,14, t = 2,440, p < 0,05) anlamlı ve olumlu yönde seçim mitingleri altboyutunu yordamıştır. Önceki sonuçlardan biri olan seçimlere duyarlılık ile iyimserliğin olumsuz yönde ilişkili olması, bu sonucun yani seçim

mitinglerine iyimserliğin olumlu yönde etkisinin varlığı ve iyimserlik ile seçimler arasındaki ilişkiler gelecek çalışmalarla aydınlatılmalıdır.

Tablo 41. Hizmet ve Politika Takibi Altboyutu ile Standart Çoklu Regresyon Modeli

Değişkenler	β	t	P	R	R^2	ΔR^2	F (7,347)
Anlamlı Varlığı (Yaşamda Anlam Algısı)	0,32	5,529	0,000***	0,36	0,13	0,11	7,321
Anlam Arayışı	-0,03	-0,590	0,556				
İyimserlik	0,09	1,505	0,133				
Yeniliğe Açıklık Değeri	-0,05	-0,604	0,546				
Muhafazakarlık Değeri	0,25	2,880	0,004**				
Özdeşlik Değeri	-0,09	-0,884	0,377				
Özgenişletim Değeri	-0,08	-1,278	0,202				

***p < 0,001; ** p < 0,01; *p < 0,05; Δ : Düzeltilmiş R^2 değeri

Tablo 41’de görüldüğü üzere, altıncı altboyut, hizmet ve politika takibi ile ilgili olarak gerçekleştirilen regresyon analizi sonucunda model, anlamlı bulunmuştur [(R = 0,36, p < 0,001), F (7, 347) = 7,321, p< 0,001]. Tüm değişkenler toplam varyansın %13’ünü açıklamaktadır ($R^2=0,13$; düzeltilmiş $R^2=0,11$). Diğer altboyutlar ve siyasal katılım toplam puana göre, varyansın en fazla açıklandığı altboyut hizmet ve politika takibi olarak bulunmuştur. Siyasi tartışmalara benzer şekilde, anlamlı yaşam algısı ($\beta = 0,14$, t = 2,354, p < 0,05) ve muhafazakarlık değeri ($\beta = 0,14$, t = 2,440, p < 0,05) anlamlı ve olumlu yönde hizmet ve politika talebi altboyutunu yordamıştır.

Aşağıda yer almakta olan Tablo 42’de görüldüğü üzere, son altboyut olan yani propaganda, boykot ve eylemler açısından gerçekleştirilen regresyon analizi sonucunda model, anlamlı bulunmuştur [(R = 0,24, p < 0,05), F (7, 347) = 3,208, p< 0,05]. Tüm değişkenler toplam varyansın sadece %6’sını açıklamaktadır ($R^2=0,06$; düzeltilmiş $R^2=0,04$). Diğer altboyutlar ve siyasal katılım toplam puana göre, varyansın en az açıklandığı altboyuttur. Diğer alt boyutlara benzer şekilde, muhafazakarlık ($\beta = 0,25$, t = 2,739, p < 0,01) ve özgenişletim değeri anlamlı bir biçimde yordamaktadır ($\beta = -0,14$, t = -2,074, p < 0,05), ancak muhafazakarlık olumlu yönde iken, özgenişletim değeri olumsuz yönde ilişkilidir.

Tablo 42. *Propaganda, Boykot ve Eylemler Altboyutu ile Standart Çoklu Regresyon Modeli*

Değişkenler	β	t	P	R	R ²	ΔR^2	F (7,347)
Anlamlı Varlığı (Yaşamda Anlam Algısı)	-0,08	-1,388	0,166	0,24	0,06	0,04	3,208
Anlam Arayışı	0,01	0,014	0,989				
İyimserlik	0,06	1,075	0,283				
Yeniliğe Açıklık Değeri	0,08	0,950	0,343				
Muhafazakarlık Değeri	0,25	2,739	0,006**				
Özdeşlik Değeri	-0,05	-0,514	0,607				
Özgüçletim Değeri	-0,14	-2,074	0,039*				

***p < 0,001; ** p < 0,01; *p < 0,05; Δ : Düzeltilmiş R² değeri

Özet olarak, siyasal katılım toplam puanını, anlamlı yaşam algısı ve muhafazakarlık değeri anlamlı ve olumlu yönde yordamaktadır. Sırasıyla alt boyutlara gelince, siyasi tartışmaları anlamlı yaşam algısı ve muhafazakarlık, görsel ve yazılı basına görüş bildirmeyi olumlu yönde muhafazakarlık ve olumsuz yönde özdeşlik, seçimlere duyarlılığı anlamlı yaşam algısı ve anlam arayışı olumlu yönde ancak iyimserlik olumsuz yönde, gösteri ve yürüyüşleri, tek başına muhafazakarlık, seçim mitinglerini, anlamlı yaşam algısı ve iyimserlik olumlu yönde, hizmet ve politika takibini, anlamlı yaşam algısı ve muhafazakarlık olumlu yönde ve propaganda, boykot ve eylemleri muhafazakarlık olumlu yönde, özgüçletim ise olumsuz yönde yordamaktadır. Beklenmedik sonuçlardan biri, seçimlere duyarlılık altboyutunda, anlam arayışının anlamlı ve olumlu yönde, iyimserliğin ise olumsuz yönde bir rolünün bulunmasıdır. Bir diğer beklenmedik bulgu ise özdeşlik değerinin siyasi görsel ve yazılı basına görüş bildirme ile ilgili olumsuz yöndeki ilişkisidir. Son olarak ise, özgüçletim değerinin propaganda, boykot ve eylemlerle olan olumsuz yönde yordayıcılığıdır. Bir sonraki bölümde olası nedenler tartışılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, temel olarak üniversite öğrencilerinin siyasal katılıma ilişkin genel duygu, düşünce ve yatkınlıkları ile çeşitli sosyo-demografik veriler analiz edilmek istenmiştir. Ayrıca iyimserlik, yaşamda anlam algısı ve anlam arayışı, dört temel değer (yenilik arayışı, muhafazakarlık, özaşkınlık ve özgenişletim değerleri), siyasal katılım toplam puan ve altboyutları (siyasi tartışmalar, görsel ve yazılı basına görüş bildirme, seçimlere duyarlılık, gösteri ve yürüyüşler, seçim mitingleri, hizmet ve politika takibi ile propaganda, boykot ve eylemler) ile ilişkisini saptamak ve bu değişkenlerin, toplam siyasal katılım düzeyi ve 7 alt boyutu üzerindeki (siyasi tartışmalar, görsel ve yazılı basına görüş bildirme, seçimlere duyarlılık, gösteri ve yürüyüşler, seçim mitingleri, hizmet ve politika takibi ile propaganda, boykot ve eylemler) özgün etki paylarını incelemek ve ortaya çıkarmak temel amaç olarak belirlenmiştir.

Genel olarak sosyo-demografik bulgular bakımından, çalışmamıza katılan üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğunu kadın katılımcılar oluşturmaktadır. Yaşlarının 18-25 aralığında değiştiği ve büyük oranda bekar oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin en fazla Fen-Edebiyat Fakültesinde okuduğu, ardından İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Mühendislik Fakültesinin gelmekte olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun 3. ve 4. sınıfta okudukları, genel not ortalamalarının ise 2,50-3,50 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Büyük çoğunluğu herhangi bir işte çalışmamakta ve en uzun ikamet ettikleri yerleşim yerinin çoğunlukla ilçe olduğu bilinmektedir. Tüm bu çıkarımlar ile elde edilen veri seti barındırdığı özellikler bakımından, Afyon Kocatepe Üniversitesinin öğrenci profilini yansıtmaktadır. Çalışmamıza benzer olarak, Konya ilinde okumakta olan üniversite öğrencilerinin siyasal katılımlarına ilişkin Öztürk (2020) tarafından yapılan çalışmada, kadın katılımcıların erkeklere göre daha fazla olduğu ve katılımcıların çoğunluğunun ilçede yaşamakta olduğu bilgisi yer almaktadır.

Siyasal katılım ve sosyo-demografik ilişki bakımından, cinsiyet bağlamında, kadın ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark elde edilmiştir. Ortalamalar dikkate alındığında erkek öğrencilerin siyasal katılım düzeylerinin anlamlı bir şekilde kadın öğrencilerden fazla olduğu görülmüştür. Bu bulgu genel alanyazın ile uyumludur, Daha önce yapılmış çalışmalarda da benzer şekilde erkeklerin siyasette kadınlardan daha fazla aktif olduğu bilgisine ulaşılmaktadır.

Siyasete yönelik ilgi düzeyi bakımından, katılımcıların genel çoğunluğu kendilerinin siyasete olan ilgilerini “biraz” düzeyinde görmektedirler. Benzer şekilde, öğrenciler ailelerinin siyasete olan ilgisinin de “biraz” düzeyinde olduğunu belirtmişlerdir. Siyasete ilişkin bilgi edinme kaynağı olarak katılımcılar çoğunlukla interneti ardından ise çok az farkla televizyonu tercih etmektedirler. Katılımcıların büyük çoğunluğu destekledikleri partiye olan ilgi düzeylerinin, sadece seçmen düzeyinde olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların kendilerini yakın hissettikleri siyasal ideolojilere bakıldığında ise en fazla milliyetçi yurtseverlik, ardından liberal milliyetçilik, sonrasında sosyal demokrasi ve muhafazakâr milliyetçiliğin tercih edildiği görülmektedir. Siyasal katılım açısından ise bu ideolojik tercihlerin istatistiki açıdan bir farklılık meydana getirmediği saptanmıştır.

Siyasal katılım ve grup farklılıkları açısından ise, siyasete oldukça ilgili olduğunu söyleyen öğrencilerin, “biraz ilgili” ve “hiç ilgili olmayan” öğrencilerle karşılaştırıldığında daha fazla siyasal katılım düzeyi gösterdikleri görülmektedir. Buradan hareketle bireylerin siyasete olan ilgileri arttıkça siyasal katılım oranlarının da arttığı görülmektedir. Ek olarak, öğrencilerin siyasal katılım düzeylerinin ailelerinin siyasal ilgilerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırıldığında ise ailesinin siyasete “oldukça ilgili” olduğunu söyleyen öğrencilerin, “hiç ilgisi olmayan” ailelere göre daha fazla siyasal katılım sergilediği görülmüştür. Başka bir deyişle, ailenin siyasete olan ilgisi, çocuklarıyla paralellik göstermektedir. Ebeveynlerin rol model olması, çocukların siyasal alanda kendi varlıklarını daha fazla göstermelerine yol açabilir. Zira, siyasetle ilgilenen ailelerin çocuklarının da siyasette aktif olabildiklerini görmekteyiz.

Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeylerinin genel ve yerel seçimlere katılma durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla gerçekleştirilen istatistiksel analiz sonucunda, genel ve yerel seçimlere katılım gösterenlerin siyasal katılım düzeylerinin, katılmayanlara göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Seçmen düzeyinde oy kullanımı, öğrenciler arasında en yaygın siyasal katılım faaliyeti olarak karşımıza çıkmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeylerinin destekledikleri partilere olan ilgi düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için yapılan istatistiksel analiz sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu sonuca göre parti faaliyetlerine aktif katılım gösterenlerin, diğerlerinden daha fazla siyasal katılımda bulundukları görülmüştür.

Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeylerinin geleceğe yönelik umutluluk düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için yapılan analizde ise iki grup arasında anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. Başka bir deyişle, geleceğe yönelik umutlu olduğunu belirten katılımcılar ile umutsuz olduğunu belirten katılımcılar arasında siyasal katılım açısından bir farklılık bulunmamaktadır. Bu sonuca göre, geleceğinden umutsuz olan öğrenciler de aslında umutlu olanlar kadar siyasal katılım göstermektedirler.

Çalışmamızın ana hipotezi ile ilgili olarak, katılımcıların siyasal katılım toplam düzeylerinin iyimserlik, anlamlı yaşam algısı ile anlam arayışı ve yenilik arayışı, muhafazakarlık, özaşkınlık ile özgenişletim değerleri arasındaki gerçekleştirilen Pearson Korelasyon Analizine göre katılımcıların siyasal katılım toplam düzeylerinin iyimserlik, yaşamda anlam ve muhafazakarlık değeri ile olumlu yönde bir ilişki içinde olduğu görülmüştür. Bu ilişki biçimini güçlendirmek için yapılan Standart Çoklu Regresyon Analizine göre ise katılımcıların siyasal katılım toplam puanları üzerinde sadece yaşamda anlam sahibi olma ve muhafazakarlık değerinin olumlu yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre, siyasal katılım, yaşamında anlam sahibi olan ya da hisseden muhafazakâr bireylerin tercih ettiği daha yaygın bir davranış biçimi olabilir. Başka bir deyişle, bu profildeki bireyler, siyasal anlamda daha fazla katılım sergilemektedirler. Hatta, muhafazakâr değerlere sahip bireylerin siyasal katılıma olan etkisi, anlam algısından istatistiksel olarak daha yüksektir.

Bunun nedenlerini tartışmak gerekirse; yaşamda anlam sahibi olmak, bireylerin yaşamlarında bir önem, yön ve amaç duygusuna sahip olmaları anlamına gelmektedir. Yaşamın zorluklarıyla mücadele etmek ya da stresle başa çıkmak için, genel anlamda yaşamda anlam sahibi olmak ya da anlamlı bir yaşam algısına sahip olmak oldukça güçlü bir kişisel kaynak ve koruyucudur. Nitekim, anlamlı bir yaşam algısına sahip olanların psikolojik açıdan daha sağlıklı ve mutlu olduğunu bildiren pek çok çalışma mevcuttur (Kim vd., 2005; Lightsey, 2006; Steger vd., 2006; Steger vd., 2008; Steger vd., 2009; Steger, Mann vd., 2009). Bu açıdan değerlendirildiğinde, anlamlılık duygusunun muhafazakâr değerlerle ilişkili olması şaşırtıcı değildir. Muhafazakarlık bir değer olarak, geleneksel kültür ya da dini faaliyetleri, bu kültür ve faaliyetlere saygı duyulmasını ve uyulmasını hatta itaat edilmesini bu bağlamda, geleneklere bağlılık, başkalarına zarar verebilecek davranış ve etkilerden kaçınma ile aile ve toplumda güvenlik duygusunun öncelenmesi gibi ön kabulleri içinde barındırmaktadır. Bu ön kabullerin davranışsal

dışavurumu ise alçak gönüllü olma, dindarlık, güven, samimiyet, itaat etme ya da uyma davranışı, geleneklere saygı ve bağlılık, razı olma ya da razı gelme, tefekkür, aileyi güvenceye alma, ulusal güvenlik ve aidiyet duygusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede, anlamlılığın kaynaklarından biri, yaşam içerisinde edinilen ya da aileden kültürel miras olarak aktarılan muhafazakâr değerler olabilir. Başka bir deyişle, bireyler yaşamlarında anlamı inşa ederken ya da kurgularken, içinde yetiştikleri kültürün kendilerine sunduğu muhafazakarlık değerlerini kullanabilirler. Zira, pek çok araştırma anlamlı yaşam algısı ile içsel ve sahici dinsel algının paralel olduğunu vurgulamaktadır (Chamberlain & Zika, 1992; Krause & Hayward, 2012; Shiah vd., 2015; Steger & Frazier, 2005). Bu bağlamda, dolaylı bir biçimde siyasal katılım düzeyinin bireydeki öznel iyi oluş, psikolojik iyi oluş, mutluluk ya da psikolojik sağlık belirteçleri ile ilişkili bir kavram olabileceği söylenilebilir. Yani hayatından memnun, hayatında kontrol duygusu yüksek, geleceğine yön verebilen ve karar alabilen sağlıklı bireyler daha fazla siyasal katılım sergiliyor olabilir. Bu bakımdan siyasal katılım psikolojik sağlık belirteçlerinden biri olarak sayılabilir. Muhafazakârlık, anlamlı yaşam algısından daha yüksek bir etki oranına sahiptir. Muhafazakâr değerleri olanlar itaat, uyma, gelenek ve güvenlik duygusuna öncelik verirler. Aynı zamanda, kendilerinin ve ailelerinin güvende olduğu duygusu, tarihe ve kültürel mirasa olan bağlılık, değerlerin korunmasına önem ve yeniliklerin, kaygı ve tedbirle karşılanması gibi ilke ve durumları içerir. Bu çerçevede, muhafazakâr bireylerin kendilerini güvende hissettikleri siyasal bir bağlamın varlığı da siyasal katılım düzeyinin yüksek olmasına neden olmuş olabilir.

Siyasal katılım toplam puanının dışında, sırasıyla siyasal katılım alt boyutları değerlendirmeye alınacak olursa: siyasi tartışmalar altboyutunu benzer şekilde, anlamlı yaşam algısı ve muhafazakarlık; görsel ve yazılı basına görüş bildirmeyi olumlu yönde muhafazakarlık ve olumsuz yönde özaşkınlık; seçimlere duyarlılığı anlamlı yaşam algısı ve anlam arayışı olumlu yönde ancak iyimserlik olumsuz yönde; gösteri ve yürüyüşleri, tek başına muhafazakarlık; seçim mitinglerini, anlamlı yaşam algısı ve iyimserlik olumlu yönde; hizmet ve politika takibini, anlamlı yaşam algısı ve muhafazakarlık olumlu yönde ve propaganda, boykot ve eylemleri muhafazakarlık olumlu yönde, özgenişletim ise olumsuz yönde yordamaktadır. Bu sonuçlar ışığında, en tutarlı olarak, anlamlı yaşam algısı, siyasal katılım toplam puanı da olmak üzere, siyasi tartışmalar, seçimlere duyarlılık, seçim mitingleri ile hizmet ve politika takibi altboyutlarını anlamlı bir biçimde yordamaktadır. Öte yandan, muhafazakarlık ise, siyasi tartışmalar, görsel ve yazılı basına

görüş bildirme, gösteri ve yürüyüşler, hizmet ve politika takibi ile propaganda, boykot ve eylemlerini olumlu yönde yordamaktadır. Anlamalı bir yaşamı olduğunu düşünen ve hayatında değer olarak muhafazakarlığı benimsemiş bireylerin siyasal katılımın hemen hemen tüm önemli yönleriyle benimsemiş olduklarını ve boykot ve propaganda dahil oldukça aktif bir biçimde de katılmakta olduklarını görmekteyiz.

Altboyutlar açısından en yüksek varyans değeri, hizmet ve politika takibi altboyutundadır. Muhafazakarlık ve anlamalı yaşam algısı, diğer altboyutlara kıyasla en fazla hizmet ve politika altboyutunu açıklamaktadır. Ölçekteki ilgili maddeler, muhalefet partilerinin gündem ve politikalarını takip etme, yerel yönetimleri izleme ve hükümetlerin genel politika ve hizmetlerini takip etme ile ilgilidir. Görünen o ki, anlamalı yaşam algısı olan ve muhafazakarlık değeri yüksek olan bireyler gerek muhalefet gerekse iktidardaki genel politika ve hizmetleri takip etmektedirler. Bu da siyasal katılımın en önemli öğelerinden biri olup, temsili demokrasinin de seçmen gücünü ortaya koymaktadır.

Bu çalışmanın farklı ya da beklenmedik sonuçlardan biri seçimlere duyarlılık altboyutunda, anlam arayışının anlamalı ve olumlu yönde, iyimserliğin ise olumsuz yönde bir rolünün bulunmasıdır. Anlamalı yaşam arayışının seçimlere olan ilgiyi artırması makuldür, çünkü siyasal katılım bireylerin hayatlarındaki kontrol duygusunu artıran ve şekillendiren araçlardan biridir. İnsanlar, temsili demokrasilerde, başta seçim yoluyla hayatlarına anlam katacak olanakları da seçmektedirler. İyimserlerin ise seçimlerin varlığına daha az ilgi ve duyarlılık gösterip, seçim mitinglerine katılma konusunda olumlu yönde bir ilgi gösterme bulgusu, gelecek çalışmaların konusu olabilir. Seçimlerin varlığını sorgularken, siyasi parti liderlerinin düzenlediği mitinglere katılmak daha fazla umut vaat ediyor olabilir ya da iyimserliği pekiştiren gerçekçi bir faaliyet anlamına gelebilir. Bu nedenle, siyasal katılım tanımlanırken, seçimlerin varlığı, nasıl yapıldığı, güvenilirliği ve mitinglerin niteliği ve niceliği birbirinden ayrı konulardır.

Bir diğer beklenmedik bulgu ise özaşkınlık değerinin siyasi görsel ve yazılı basına görüş bildirme ile ilgili olumsuz yöndeki ilişkisidir. Özaşkınlık değeri, evrenselcilik ve iyilikseverlik değerlerini kapsar. Irk, din ve dil gibi ayrımlar yapmaksızın, evrensel hak ve özgürlükler kapsamında insana değer verme gibi hümanist ilkeler, yardımseverlik, adil olma, ihtiyacı olanlara pozitif ayrımcılık gibi değerler anlamına gelmektedir. Öte yandan, araştırmada kullanılan siyasi görsel ve yazılı basına görüş bildirme altboyutundaki maddeler, siyasi liderlere, editörlere ya da gazeteler kişisel siyasi konularda e-posta göndermek ya da bloglara siyasi içerikli yazılar yazmak ile ilgilidir. Bu bağlamda,

özaşkınlık değeri yüksek olan insanlar, yerel liderler ya da gazeteler ile bağlantı kurmak yerine siyasetten uzakta daha evrensel meselelerle ve gerçek yaşamdaki yardımseverlikle ilgileniyor olabilirler. Son diğer beklenmedik bulgu olarak, propaganda, boykot ve eylemler altboyutunun, muhafazakarlık tarafından olumlu, özgenişletim değeri tarafından ise olumsuz yönde yordanması bulgusu mevcuttur. Özgenişletim, başarı ve güç ya da hakimiyet ihtiyacı ile ilgilidir. Ölçekte maddeler, afiş yapıştırma, propaganda amaçlı bildiri dağıtma, doğrudan zarar verme ihtimali yüksek bile olsa izinsiz boykotlara katılma gibi maddeleri içermektedir. Bu anlamda, başarı ve güç edinme ihtiyacı olan bireyler, bu gücü ve başarıyı, agresif yollarla elde etmek peşinde olmayabilirler. Elbette bu konuda daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir.

Bir diğer üzerinde durulması gereken konu ise, çalışmamızda A. Heywood (2013)'un "Siyasal İdeolojiler" isimli çalışmasından yararlanılarak bu tezin yazarı tarafından oluşturulmuş bireylerin benimsedikleri siyasal ideoloji tercihini belirlemeyi amaçlayan anket sorusunun, siyasal katılım toplam puanı üzerinde anlamlı herhangi bir etkisinin olmaması bulgusudur. Başka bir deyişle, öğrenci katılımcıların kendilerini yakın gördükleri ya da tanımladıkları muhafazakarlık dahil ideoloji biçimleri ile siyasal katılım düzeyleri arasında anlamlı bir fark elde edilememiştir. Siyasal ideoloji biçimlerinin siyasal katılım üzerinde bir rolü olmazken, muhafazakar değerlerin siyasal katılım üzerinde en yüksek katkı payının olması bulgusu birlikte ele alındığında, yine dolaylı ya da spekülatif bir biçimde, değerlerin siyasal temsiliyetlerinde ya da bireylerin kendilerini tanımladıkları siyasal/ideolojik kimlikleriyle, benimsenen değerler arasında farklılıklar olabileceği akla gelmektedir. Örnek olarak, kendini sosyal demokrat olarak gören bir öğrenci aslında muhafazakâr değerleri savunuyor olabilir ya da kendini muhafazakâr olarak isimlendiren bir öğrenci, aslında yenilik arayışı değerini daha fazla benimsemiş olabilir. Her ne kadar bu çalışmada, bizim amacımız ya da odağımız, siyasal ideolojiler ile değerler arasındaki ilişkiyi saptamak olmasa da gelecekteki çalışmalar, siyasal katılımın değerler üzerinden yeniden tanımlanması ya da inşası üzerine gerçekleştirilebilir. Özellikle pandemi sonrası değişen dünyada, değerler ve siyasal katılım algısı ilişkisi önemli bir araştırma konusu olabilir. Siyasi partilerin ya da siyasi yapıların kendilerini değerler üzerinden yeniden tanımlaması ya da yapılandırması dışında, öğrencilerin değerleri öğrenmesi ya da bilgilerini güncellemesi de üniversitelerce sağlanabilir. Değerler eğitimi erken yaşta eğitim müfredatlarında yer alabilir ve bireyler siyasal tercihlerini gerçekleştirirken kendi değerlerinin ne olduğunu bilerek, bu değerleri

doğrultusunda, sağlıklı ve doğru kararlar alabilmeleri sağlanabilir. Böylelikle, siyasal parti ve yapılar, kendilerini toplum değerleriyle yeniden kurgulayabilir ve katılımcılar, kendilerini değerleriyle örtüşecek siyasal yapıların oluşumu için baskı unsuru ya da denetleyici bir unsur olabilirler.

Çalışmamız boyunca yapılan açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda, belirlenmiş olduğumuz ve çalışma boyuca sınanmış olan ana ve alt hipotez sonuçlarının daha net bir şekilde ortaya konulması amacıyla oluşturulan Tablo 43 aşağıda verilmiştir:

Tablo 43. Hipotez Sonuçlarına İlişkin Açıklamalar

Hipotezler	Açıklamalar	Sonuçlar
H _A	Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeyleri ile yaşamlarındaki anlam algısı, iyimserlik ve değer yargıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul
H ₁	Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeyleri demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	Kabul
H ₂	Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeyleri siyasal ideolojilerine göre değişkenlik gösterse de anlamlı bir farklılık elde edilememiştir.	Ret
H ₃	Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeyleri siyasal ilgi düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	Kabul
H ₄	Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeyleri ailelerin siyasal ilgi düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	Kabul
H ₅	Üniversite öğrencilerinin siyasi tartışmalara katılma altboyutunu yaşamlarındaki anlam algısı ile muhafazakarlık değeri anlamlı ve olumlu yönde etkilerken; siyasi tartışmalara katılma altboyutu özaşkınlık değeriyle anlamlı ve olumlu yönde ilişkilidir.	Kabul
H ₆	Üniversite öğrencilerinin görsel ve yazılı basına görüş bildirme altboyutunu mufazakarlık değeri anlamlı ve olumlu yönde etkilerken; özaşkınlık değerinin ise olumsuz yönde etkisi olduğu görülmektedir.	Kabul
H ₇	Üniversite öğrencilerinin seçimlere duyarlılık altboyutunu yaşamda anlam algısı ve anlam arayışı anlamlı ve olumlu yönde etkilerken; iyimserlik ise olumsuz yönde etkilemektedir.	Kabul
H ₈	Üniversite öğrencilerinin gösteri ve yürüyüşler altboyutunu muhafazakarlık değeri anlamlı ve olumlu yönde etkilemektedir.	Kabul
H ₉	Üniversite öğrencilerinin seçim mitingleri altboyutunu yaşamda anlam algısı ve iyimserlik anlamlı olarak yordamaktadır.	Kabul
H ₁₀	Üniversite öğrencilerinin hizmet ve politika takibi altboyutunu yaşamda anlam algısı ile muhafazakarlık değeri anlamlı ve olumlu yönde etkilemektedir.	Kabul
H ₁₁	Üniversite öğrencilerinin propaganda, boykot ve eylemler altboyutunu muhafazakarlık değeri anlamlı ve olumlu yönde etkilerken; özgenişletim değeri ise olumsuz yönde etki etmektedir.	Kabul

Siyasal katılım, sadece siyaset bilimciler tarafından değil; aynı zamanda sosyoloji, psikoloji, tarih, iktisat, iletişim ve halkla ilişkiler gibi insanla ilişkili her türlü sosyal bilimi kapsayan bir konudur. Kuşkusuz, her bilim dalı kendi önceliğini ortaya koyarken, biz bu çalışmada siyasal katılımı motivasyonel, bilişsel ve duygusal açıdan psikolojik bir faaliyet olarak ele aldık ve özellikle pozitif psikoloji kapsamındaki kavramlarla ilişkilendirmeye çalıştık. Bugüne dek gerek ülkemizde gerekse dünya alanyazınında siyaset psikolojisindeki psikolojik etkenlerin hep sınırlı, birbirine benzer ve genel anlamda sosyo-demografik özellikler odaklı olduğu tespit edilmiştir. Bu faktörlerin genel olarak; yaş, cinsiyet, gelir, aile ve yakın çevre ile son yıllarda artan teknolojik gelişmeler sayesinde kitle iletişim araçları gibi sosyo-demografik etkenler olduğu görülmektedir. Bazen de bu etkenler daha çok sosyolojik bir yaklaşım olarak ele alınmış olup, toplumsal bağlamda nitelendirebileceğimiz genellemeler içermektedir. Bu açıdan bakıldığında siyasal katılıma etki edebileceğini düşündüğümüz anlamlı yaşam algısı ve iyimserlik ile ilgili önceden yapılmış bir çalışma gerek ülkemizde gerekse dünya alanyazınında tespit edilememiştir.

Kuşkusuz çalışmamız bazı sınırlılıklar içermektedir, Öncelikle, çalışmamız sadece Afyon Kocatepe Üniversitesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiş olup, pandemi dönemine rastladığı için örneklem sayısı beklenilenin altındadır. Bu nedenle, diğer üniversite öğrencilerini temsiliyeti, örneklem genellemesi yani dışsal geçerlilik oranı nispeten düşüktür. Bu sebeple araştırmanın farklı çalışmalarla daha geniş bir örneklem grubuna uygulanması önerilmektedir. Bir diğer kısıtlılık ise, siyasal bilimler alanyazınında siyasal katılım ile ilgili psikometrik değerlendirmeleri yapılmış anket ya da ölçek sayısının çok yetersiz oluşudur. Bu nedenle, her ne kadar bu çalışmada standardizasyonu gerçekleştirilmiş bir anketten faydalanılmış olursa da siyasal katılım çok yönlü, etkileşimli ve heterojen alanlardan biridir. Siyasal katılım üzerine kavramsallaştırma çalışmaları gerçekleştirilmelidir. Bu bakımdan siyasal katılım için uygulamalı saha çalışmalarına daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Gelecek çalışmalar, anket ya da ölçek geliştirmek ile ilgili de olabilir.

Sonuç olarak; veri toplama yöntemlerinden anket uygulamasının seçildiği çalışmamızda, katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin genel düzeydeki bulgular şu şekildedir:

Çalışmamıza katılanların %70,1'ini kadınların %29,9'unu ise erkeklerin oluşturduğu, yaşlarının 18- 25 yaş aralığında değiştiği ve en yüksek yüzde olarak

%25,1'inin 21 yaşındaki katılımcıdan oluştuğu, %99,4'ünün bekar %0,6'sının evli olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %59,8'i Fen-Edebiyat Fakültesinde, %24,5'i İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde, %9,4'ü Mühendislik Fakültesinde çeşitli bölümlerde ve %6,3'ü ise Hukuk Fakültesinde eğitim gördükleri, %65,5'inin 3, ve 4, sınıfta okudukları, genel not ortalamalarının %53 oranında ve ağırlıklı olarak 2,50-3,50 arasında yer aldığı, %92'sinin çalışmadığı ve en uzun ikamet ettikleri yerleşim yerinin çoğunlukla ilçe veya daha büyük bir yerleşim yeri olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca %54,4'ünün bireysel aylık geliri 500-1000 TL arasında, %49'unun ailelerinin aylık geliri ise 2000-4000 TL arasında değişmektedir. Katılımcıların %81,8'inin annesi ev hanımı olup, %61,5'inin babası mavi yakalı olarak çalışmakta ve %48,1'inin annesi, %32,8'inin ise babası ilkokul mezunudur.

Katılımcıların siyasetle ilişkili olan demografik özelliklerine ilişkin genel düzeydeki bulgular ise şu şekildedir:

Katılımcıların %48,4'ü kendilerinin siyasetle biraz ilgisinin olduğunu, %52,7'si ise ailesinin siyasete olan ilgisinin biraz düzeyinde olduğunu belirtmiştir. Ayrıca yapılan analizler ile ailenin siyasete olan ilgisi ile bireylerin siyasete ilgisi arasında anlamlı bir farklılık olduğu, ailenin ilgisi arttıkça bireylerinde ilgisinin arttığı belirlenmiştir. Siyasete ilişkin bilgi edinme kaynağı olarak katılımcıların %48,4'ü interneti tercih ederken, %44,7'si ise televizyonu tercih etmektedir. Ayrıca katılımcıların %79,2'si destekledikleri partiye olan ilgi düzeylerinin sadece seçmen düzeyinde olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların kendilerini yakın hissettikleri siyasal ideolojilere bakıldığında ise %25,4 oranında milliyetçi yurtseverlik, %19,7 oranında liberal milliyetçilik, %17,9 oranında sosyal demokrasi ve %15,4 oranında muhafazakâr milliyetçiliğin tercih edildiği görülmektedir.

Belirlenen hipotezleri farklılık, etkililik ve ilişkisellik açısından sınavabilmek için çeşitli analiz yöntemleri kullanılmıştır. Buna göre en temelde, anlamlı yaşam algısı yüksek ve muhafazakâr değerleri benimsemiş bireylerin siyasal açıdan daha fazla katılım gösterdikleri açığa çıkmıştır. Siyasal katılımın alt boyutları (siyasi tartışmalar, görsel ve yazılı basına görüş bildirme, seçimlere duyarlılık, gösteri ve yürüyüşler, seçim mitingleri, hizmet ve politika takibi ile propaganda, boykot ve eylemler) açısından da muhafazakarlık ve anlamlı yaşam algısı tutarlı bir biçimde ilişkili bulunmuştur. En fazla açıklanan varyans hizmet ve politika takibi altboyutunda gerçekleşmiş olup, anlamlı

yaşam algısına sahip muhafazakâr değerleri olan bireylerin gerek muhalefet gerekse iktidar siyasi yapıları takip ettikleri ortaya çıkmıştır.

Bu sonuçlar, üniversite öğrencilerinin yaşamlarında anlam kaynaklarının yükseltilmesi ve psikolojik olarak onları olgunlaştıracak olanakların artırılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle, üniversite öğrencilerinin anlam algısını artıracak topluluk ve dernek gibi üretkenliği pekiştiren faaliyetler, dürüstlük ve güvene dayalı sahici ilişkiler, yardım etme davranışı gibi kampüs ve kampüs dışı pek çok aktivite ve görev öğrencilere verilebilir ya da öğrenciler bu alanlara yönlendirilebilirler. Bunun dışında yukarıda da bahsedildiği üzere, üniversite öğrencilerine “değerler eğitimi” gibi seminerler düzenlenerek, öğrencilerin değerler ile ilgili bilgi sahibi olmaları ve kendi kişilik özelliklerine uygun değerleri benimsemeleri sağlanabilir ya da bunun için teşvik edilebilirler. Tüm bu önerilerle öğrencilerin siyasal katılım düzeylerinin artacağına, kendi değerlerine yakın siyasal faaliyetleri talep edeceklerine ve nihayetinde daha akılcı ve sağlıklı karar almalarının önünün açılacağına inanıyoruz.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, Y. (1995). *Görsel İktidar*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Akgün, B. (2007). *Türkiye’de Seçmen Davranışı, Partiler Sistemi ve Siyasal Güven* (İkinci Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Akıncı, S. (2014). Siyasal Katılım Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, 33-45.
- Akıncı, S. (2014). Siyasal Katılımın Toplumsal Dinamikleri ve Kitle İletişim Araçları. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 305-322.
- Allport, G. W. (1968). *The Person in Psychology*. Boston: Beacon Press.
- Allport, G. W., Vernon, P. & Lindzey, G. (1970). *Study of Values* (3rd Ed.). Chicago: Riverside.
- Almond, G. & Verba S. (1965) *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Boston: Little, Brown and Company.
- Almond, G. & Verba, S. (1989). *The Civic Culture*. California: Sage Publications.
- Altan, C. (2011). Eğitim- Siyasal Eğilim İlişkisi: Mersin Örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 313-329.
- Altuntuğ, N. (2012). Kuşaktan Kuşağa Tüketim Olgusu ve Geleceğin Tüketici Profili, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 203-212.
- Arar, T. ve Yüksel, İ. (2015). How To Manage Generation Z In Business Life. *Journal of Global Economics, Management and Business Research*, 4(4), 195-202.
- Araştırma: 2023’teki Seçimde Z Kuşağı Seçmen Oranı Yüzde 16, (2021). Ağustos 5, 2021, <https://t24.com.tr/haber/arastirma-2023-teki-secimde-z-kusagi-secmen-orani-yuzde-16,929864>.
- Asher, A. H., Richardson, M. B. & Weisberg F. H. (1984). *Political Participation*. Frankfurt: Campus Verlag.
- Avcı, N. (1990). *Enformatik Cehalet*. Ankara: Rehber Yayınları.
- Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (Eurostat) Veritabanı, 2020.
- Aydın, G. Ç. ve Başol, O. (2014). X ve Y Kuşağı: Çalışmanın Anlamında Bir Değişme Var Mı?. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(4), 1-15.
- Aydın, K. ve Özbek, V. (2004). Ailenin Seçmen Davranışları Üzerinde Etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 144-167.
- Aydın, G. ve Tezer, E. (1991). İyimserlik, Sağlık Sorunları ve Akademik Başarı İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 7, 2-9.
- Barnes, S. & Kease, M. (Eds.). (1979). *Political Action, Mass Participation in Five Western Democracies* (pp. 42-49). California: Sage Publications.
- Başaran, T. E. (1992). *Yönetimde İnsan İlişkileri*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Battista, J., & Almond, R. (1973). The development of meaning in life. *Psychiatry: Journal for the Study of Interpersonal Processes*, 36(4), 409-427.
- Berkup, S. (2014). Working With Generations X and Y In Generation Z Period: Management of Different Generations In Business Life. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 9(14), 218-229.
- Bobo, L. & Klugel, J. R. (1993). Opposition to Race-Targeting: Self-Interest, Stratification Ideology or Racial Attitudes? *American Sociological Review*, 58, 443-464.
- Braithwaite, V. (1998). The Value Orientations Underlying Liberalism Conservatism. *Personality and Individual Differences*, 25, 575-589.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik: Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikleri* (Çev: İ. D. E. Sarioğlu). İstanbul: Kaknüs.

- Caprara, V. G., Schwartz, S., Capanna, C., Vecchione, M. & Barbaranelli, C. (2006). Personality and Politics: Values, Traits, and Political Choice. *Political Psychology*, 27(1), 1-28.
- Carver, C. S. & Connor-Smith, J. (2010). Personality and Coping. *Annual Review of Psychology*, 61, 679-704.
- Cottam, M. L., Dietz, B., Mastors, E. & Preston, T. (2004). *Introduction to Political Psychology*. New York: Routledge.
- Coffé, H. & Bolzendahl, C. (2010). Same Game, Different Rules? Gender Differences in Political Participation. *Sex Roles*, 62(5-6), 318-330.
- Comte, A. (1974). *The Positive Philosophy*, (Ed. A. S. Blumberg). AMS Pres, New York.
- Converse, P. E. (1964). The Nature of Belief Systems in Mass Publics. In D. E. Apter (Ed.), pp. 206-261. *Ideology and Discontent*. New York: Free Press.
- Çadır, M. (2011). *Kadının Siyasal Yaşama Katılımında Siyasal Parti Kadın Kollarının Rolü (TBMM'de Gurubu Bulunan Partiler Bağlamında Ankara İli Örneği)*. (Yayımlanmış Uzmanlık Tezi). T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Çağlar, A. (2005). Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi. İçinde; *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar 2*, Ed: M. Sevinç, (ss. 304-311). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Çakmak, F. ve Çelik, M. Y. (2017). Türkiye’de İstihdamın Kuşaklara Göre Analizi. *Sayıştay Dergisi*, 104, 65-86.
- Çam, E. (1999). *Siyaset Bilimine Giriş* (Altıncı Baskı). İstanbul: Der Yayınları.
- Çukurçayır, M. A. (2012). *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Dahl, A. R. (1991). *Modern Political Analysis* (Fifth Edition). New Jersey: Prentice Hall.
- Dahl, R. A. (2001). *Demokrasi Üzerine* (Çev: B. Kadioğlu). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Debats, D. L., Drost, J., & Hansen, P. (1995). Experiences of Meaning in Life: A Combined Qualitative and Quantitative Approach. *British Journal of Psychology*, 86, 359-375.
- Değerler Ölçek (b.t). Kasım 11, 2020, https://tr.qaz.wiki/wiki/Values_scale#Allport-Vernon-Lindzey.
- Demir, P. (2015). *Marka ve Marka Bilinirliği Yaratmak Advergaming ve Marka İlişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirkaya, H. (2015). Kuşakların Yönetim Politikası Beklentilerinin Araştırılması. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 186-204.
- Demirutku, K. ve Sümer, N. (2010). Temel Değerlerin Ölçümü: Portre Değerler Anketi’nin Türkçe Uyarlaması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 17-25.
- Dilber, F. (2013). Siyasal Katılıma Etki Eden Psikolojik Faktörler ve Seçmen Tercihine Etkisi: Karaman Seçmenleri Üzerine Bir Alan Araştırması. *Akademik Bakış Dergisi*, 35, 1-21.
- Diñç, M. (2002). *Türkiye’ de Kadınların Siyasal Katılımı ve Katılımı Artırmaya Yönelik Çözüm Önerileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Diñç, E. ve Keçe M. (2015). Demokratik Katılım Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 177-207.
- Dirlik, A. (2008). Pasifik Perspektifinde Toplumsal Hareketler: Çağdaş Radikal Siyasetin Soyağacı Üzerine Düşünceler (Çev: G. Doğduaslan). İçinde; *Toplumsal Hareketler, Tarih, Teori ve Deneyim* (Ed: Y. D. Çetinkaya), ss. 65-83. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Duckworth, A. L., Steen, T. A., & Seligman, M. E. (2005). Positive Psychology in Clinical Practice. *Annual Review of Clinical Psychology*, 1, 629-651.
- Duran, H. (2005). Siyasal Katılmayı Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Tavşanlı – Kütahya Örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 131-152.
- Durul, T. ve Doğan S. (2019). Dünyada Seçimlere Katılım Düşük Seyrediyor. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/dunyada-secimlere-katilim-dusuk-seyrediyor/1462264>, (Erişim Tarihi: 06.08.2021).
- Dursun, P. (2012). *The Role of Meaning in Life, Optimism, Hope, Coping Styles in Subjective Well-being*. (Unpublished Doctoral Thesis). Middle East Technical University, Ankara.
- Dursun, P. & Alyagut, P. (2020). Meaning in/of Life: Discovery, Invention or Both. *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 2(3), 180-186. (doi: 10.35365/ctjpp.20.02.25)
- Erdem, A. R. (2003). Üniversite Kültüründe Önemli Bir Unsur: Değerler. *Değerler Eğitim Dergisi*, 1(4), 55-72.
- Erden M. (2008). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Erdoğan, M. (2019). *X-Y-Z Kuşakları ve Siyasal Katılımda Rol Oynayan Faktörler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Ergil, D. ve Alkan, T. (1980). *Siyaset Psikolojisi, Siyasal Toplumsallaşma ve Yabancılaşım*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Eser, H. ve Sarışahin, P. (2016). Cinsiyet Siyasal Katılım İlişkisi: SDÜ Örnek Olayı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(15), 38-58.
- Fichter, J. (1990). *Sosyoloji Nedir?* (Çev: N. Çelebi). Konya: Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayını.
- Frankl, V. E. (2020). *İnsanın Anlam Arayışı* (Çev: S. Budak). İstanbul: Okuyan Us Yayınları.
- Goleman, D. (2000). *Duygusal Zekâ Neden IQ'dan Daha Önemli?* (Çev: B. S. Yüksel). İstanbul: Varlık.
- Gökçe, O. (1994). Türk Gençliğin Sosyal ve Ahlaki Değerleri. *Ata Dergisi*, (1), 25-30.
- Gökçimen, S. (2008). Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi. *Yasama Dergisi*, 10, 5-59.
- Göktaş, P. ve Çarıkçı, İ. H. (2016). Siyasi Liderlerden Beklenen Liderlik ve İletişim Tarzları: Y Kuşağı Üzerine Bir Araştırma. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 71(3), 855-888.
- Güldiken, N. (1996). *Toplum Bilimsel Boyutuyla Siyasal Katılım*. Sivas: Dilek Ofset Matbaacılık.
- Gümüş, Ö. D. (2009). *Kültür, Değerler, Kişilik ve Siyasal İdeoloji Arasındaki İlişkiler: Kültürler Arası Bir Karşılaştırma (Türkiye-ABD)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güngör, E. (1993). *Değerler Psikolojisi*. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları.
- Güngör, R. (2000). *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Harris, P. & Middleton, W. (1994). The Illusion of Control and Optimism About Health: On Being Less at Risk But No More in Control Than Others. *British Journal of Social Psychology*, 33, 369–386.
- Harlow L. L., Newcomb M. D. & Bentler P. M. (1986). Depression, Self-Derogation, Substance Use, and Suicide Ideation: Lack of Purpose in Life as a Mediational Factor. *Journal of Clinical Psychology*, 42(1), 5-21.

- Heywood, A. (2013). *Siyasal İdeoloji: Bir Giriş*. (Çev: A. K. Bayram). Ankara: Adres Yayınevi.
- Higgs, G., Berry, R., Kidner, D. T. & Langford, M. (2008). Using It Approaches to Promote Public Participation in Renewable Energy Planning: Prospects and Challenges. *Land Use Policy*, 25(4), 596–607.
- Hofstede, G. (1980). *Culture's Consequences: International Differences in Work-Related Values*. California: Sage.
- Hofstede, G. (1991). *Cultures and Organizations: Software of The Mind*. London: McGraw-Hill.
- Inglehart, R. (1971) The Silent Revolution in Europe: Intergenerational Change in Post-Industrial Societies. *American Political Science Review*, 65, 991-1017.
- Inglehart, R. (1977) *The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles Among Western Publics*. Princeton: Princeton University.
- İçli, G. (2005). *Sosyolojiye Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kalaycıoğlu, E. (1984). *Çağdaş Siyasal Bilim*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Kalaycıoğlu, E. (1998). *Karşılaştırmalı Siyasal Katılma: Siyasal Eylemlerin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları.
- Kalender, A. (2005). *Siyasal İletişim Seçmenler ve İkna Stratejileri*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Kapani, M. (2019). *Politika Bilimine Giriş* (Elli Sekizinci Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Karakoç, R. (2018). Siyasal Katılma Düzey ve Biçimleri Üzerine Bir İnceleme. *International Social Sciences Studies Journal*, 4(24): 5052-5058
- Karboo, J. & Beasley, R. K. (1999). A Practical Guide to the Comparative Case Study Method in Political Psychology. *International Society of Political Psychology*, 20(2), 369-400. Oxford: Blackwell Publishing.
- Kart, M. E. (2004). Pozitif Yanılsama ve Psikolojik Sağlık. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 59(04), 173-194.
- Keleş, H. N. (2011). Y Kuşağı Çalışanlarının Motivasyon Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 129-139.
- Kızıldere, N. (2002). *Kadınların Oy Verme Davranışını Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler: Kadın Seçmenler Üzerine Bir Araştırma- Isparta Uygulaması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Kışlalı, A. T. (2006). *Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*. Ankara: İmge Yayınları.
- Kim, T. H., Lee, S. M., Yu, K., Lee, S., & Puig, A. (2005). Hope and The Meaning of Life as Influences on Korean Adolescents Resilience: Implications for Counselors. *Asia Pacific Education Review*, 6(2), 143-152.
- Krause, N. & Hayward, R. D. (2012). Religion, Meaning in Life, and Change in Physical Functioning During Late Adulthood. *Journal of Adult Development*, 19(3), 158-169
- Kuklinsky, J.H. (Ed.). (2001). *Citizens and Politics: Perspectives From Political Psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kulaç, D. (2021). Eşit Oy İlkesi. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1, 211-235.
- Kuru, O. (2020). 17.08.2020 Tarihli Paylaşım. *Twitter*. <https://twitter.com/NOnurkuru> (Erişim Tarihi: 05.08.2021)
- Kuşdil, E. M. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk Öğretmenlerin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 45, 59-76.
- Lane, R. E. (1959). *Siyasi Hayat*. New York: Özgür Basın.

- Latif, H. ve Serbest, S. (2014). Türkiye’de 2000 Kuşağı ve 2000 Kuşağının İş ve Çalışma Anlayışı. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 132-163.
- Lazarsfeld, P., Berelson, B., & Gaudet, H. (1948). *The People’s Choice: How the Voter Makes Up His Mind in A Presidential Campaign* (2nd Edition). New York: Columbia University Press.
- Lightsey, O. R. (2006). Resilience, Meaning, and Well-Being. *The Counseling - Psychologist*, 34(1), 96-107.
- Linton, R. (1945). *The Cultural Background of Personality*. New York: D. Appleton and Century Company.
- Lipset, S. M. (1964). *Siyasi İnsan*. (Çev: M. Tunçay), Ankara: Türk Siyasi İlimler Derneği Yayınları.
- Lower, J. (2008). Brace Yourself Here Comes Generation Y. *Critical Care Nurse*, 28(5), 80-85.
- Maio, G. R. (2017). *The Psychology of Human Values*. Londra: Routledge Press Publishing.
- Marcus, G. E. & MacKuen, M. B. (2001). Emotions and Politics. In; Kuklinsky, J.H. (Ed.), pp. 41-66. *Citizens and Politics: Perspectives From Political Psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human. Motivation. *Psychological Review*, 50, 370-396.
- Melucci, A. (2004). Toplumsal Hareketler ve Günlük Hayatın Demokratikleşmesi. İçinde; *Sivil Toplum ve Devlet* (Ed: J. Keane, Çev: L. Köker), ss. 271-288. Ankara: Yedi Kıta Yayınları.
- Menteşe, S. (2014). Siyasette Kadının Yeri ve Önemine İlişkin Bir Araştırma: Tunceli İli Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 83-113.
- Milbrath, L. W. & Goel M. L. (1977). *Political Participation, How and Why People Get Involved in Politics*. Chicago: Rand McNally.
- Milbrath, L. W. (1981). Political Participation. In S. L. Long (Ed.) *The Handbook of Political Behavior*. Boston: Springer.
- Mischel, W. (1990). Personality Dispositions Revisited and Revised: A View After Three Decades. In L. A. Pervin (Ed.), *Handbook of Personality: Theory and Research* (pp. 111-134). New York: Guilford.
- Mücevher, M. H. (2015). *X ve Y Kuşağının Birbirlerine Karşı Özellik ve Etkileşim Algıları: SDÜ Örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Nelson, T. E., & Willey, E. A. (2001). Issue Frames That Strike a Value Balance: A Political Psychology Perspective. *Framing Public Life: Perspectives on Media and Our Understanding of The Social World*, 245-266.
- Nie, N. H., Verba, S. & Converse, P. E. (1989). *Siyasal Katılma, Kamuoyu ve Oy Verme Davranışı*. (Çev: İ. Turan ve T. Karamustafaoğlu). Ankara: Siyasi İlimler Türk Derneği Yayınları.
- O'Connor, K. & Chamberlain, K. (1996). Dimensions of Life Meaning: A Qualitative Investigation at Mid-Life. *British Journal of Psychology*. 87(3), 461-77.
- Ozankaya, Ö. (1971). Köyde Toplumsal Yapı ve Siyasal Kültür. *Ankara Üniversitesi SBF Yayını*, 322, 31-40.
- Özbudun, E. (1975). *Türkiye’de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Özkanç, A. (2017). Siyaset Bilimi ve Psikoloji. İçinde; *Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler* (Ed: G. Atılgan ve A. Aytekin), ss. 556-565. İstanbul: Yordam Kitap.

- Öztekin, A. (2001). *Siyaset Bilimine Giriş* (Üçüncü Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Öztürk, O. (2020). *Aile Kurumunun Z Kuşağının Siyasal Katılım Davranışına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özyurt, C. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılım Davranışları: 29 Mart 2009 Yerel Seçimleri: Balıkesir Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), 289-320.
- Peterson, C. (2000). The Future of Optimism. *American Psychologist*, 55, 44-55.
- Peterson, C. & Park, N. (2003). Positive Psychology as The Evenhanded Positive Psychologist Views It. *Psychological Inquiry*, 14(2), 143-147.
- Pomper, M. G. (1968). *Elections in America Control and Influence in Democratic Politics*. New York: Dodd, Mead & Company.
- Poyraz, H. (2006). Ahlakın Dikotomisi: Ahlak/Dış Ahlak. İçinde; *Küreselleşme, Ahlak ve Değerler* (Ed: Y. Mehmetoğlu ve A. U. Mehmetoğlu). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Reeves, T. C. & Oh, E. (2008). Generational Differences. In J.M. Merrill, M.D. Merrienboer, J. V. & Driscoll, M. P., (Eds.), pp. 295-303. *Handbook of Research on Educational Communications and Technology*. Athens, Georgia.
- Roccas, S., Sagiv, L., Schwartz, S. H. & Knafo, A. (2002). The Big Five Personality Factors and Personal Values. *Personal Social Psychology Bulletin*, 28, 789-801.
- Roccas, S. & Sagiv, L. (2013). Values. In S. J. Lopez (Ed.) *The Encyclopedia of Positive Psychology*. New Jersey: Wiley & Blackwell Publication.
- Rokeach, M. (1973). *The Nature of Human Values*. New York: The Free Press.
- Rokeach, M. & Grube, J.W. (1979). Can Values Be Manipulated Arbitrarily? In M. Rokeach (Ed.), *Understanding Human Values*. New York: Free Press.
- Rosenberg, M. J. (1956). Cognitive Structure and Attitudinal Affect. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 53(3), 367-372.
- Ryff C. D. (1989). Happiness is Everything, Or is It? Explorations on The Meaning of Psychological Well-Being. *Journal of Personality and Social Psychology*. 57(6), 1069-1081.
- Sagiv, L. & Schwartz, S. H. (2000). Value Priorities and Subjective Well-Being: Direct Relations And Congruity Effects. *European Journal Of Social Psychology*, 30, 177-198.
- Scheier, M. F. & Carver, C. S. (1985). Optimism, Coping and Health: Assessment and Implications of Generalized Outcome Expectancies. *Health Psychology*, 4(3), 219.
- Schulenberg, S. E., Strack, K. M., & Buchanan, E. M. (2011). The Meaning in Life Questionnaire: Psychometric Properties With Individuals With Serious Mental Illness in An Inpatient Setting. *Journal of Clinical Psychology*, 67, 1210-1219.
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in The Content and Structure of Values: Theoretical Advances and Empirical Tests in 20 Countries. In M. P. Zanna, (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology* (pp.1-65). San Diego: Academic Press.
- Schwartz, S. H. (1994). Beyond Individualism and Collectivism: New Cultural Dimensions of Values. In U. Kim, H. C. Triandis, Ç. Kâğıtçıbaşı, S.-C. Choi, & G. Yoon (Eds.), *Individualism and collectivism: Theory, method, and applications* (pp. 85-119). New York: Sage Publications.
- Schwartz, S. H. (1994). Are There Universal Aspects in The Content and Structure of Values? *Journal of Social Issues*, 50, 19-45.
- Schwartz, S. H. & Huismans, S. (1995). Value Priorities and Religiosity in Four Western Religions. *Social Psychology Quarterly*, 58, 88-107.
- Sears, D. O. (1993). Political Psychology. In N. J. Kressel (Ed.) *Political Psychology: Classic and Contemporary Readings*. New York: Paragon House.

- Seçimlere Katılım Oranı, (b.t). Ağustos 6, 2021, <https://www.verikaynagi.com/grafik/secimlere-katilim-orani/>.
- Segerstrom, S. C. (2007). Optimism and Resources: Effects on Each Other and on Health Over 10 Years. *Journal of Research in Personality*, 41(4), 772-786.
- Seligman, M. E. (1991). *Öğrenilmiş İyimserlik*. New York: Knopf.
- Seligman, M. E. (2000). Optimism, Pessimism, and Mortality. *Mayo Clinic Proceedings*, 75(2), 133-134.
- Seligman, M. E. & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive Psychology: An Introduction. *American Psychologist*, 55(1), 5-14.
- Sevinç, M. (2006). *Evrensel ve Yerel Değerlerin Eğitime Yansımaları, Ahlak ve Değerler* (Ed: Y. Mehmetoğlu ve A. U. Mehmetoğlu). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Shiah, Y. J., Chang, F., Chiang, S. K., Lin, I. M. & Tam, W. C. (2015). Religion and Health: Anxiety, Religiosity, Meaning of Life and Mental Health. *Journal of Religion and Health*, 54(1), 35-45.
- Smith, P. B. & Schwartz, S. H. (1997). Values. In J.W. Berry, M.H. Segall, & Ç. Kağıtçıbaşı (Eds.), *Handbook of Cross-cultural Psychology*, 3(2), 77-118. Boston: Allyn ve Bacon.
- Steger, M. F. & Frazier, P. (2005). Meaning in Life: One Link in The Chain From Religiousness to Well-Being. *Journal of Counseling Psychology*, 52(4), 574-582.
- Steger, M. F., Frazier, P., Oishi, S. & Kaler, M. (2006). The Meaning in Life Questionnaire: Assessing the Presence of and Search For Meaning in Life. *Journal of Counseling Psychology*, 53(1), 80-93.
- Steger, M. F., Kashdan, T. B., & Oishi, S. (2008). Being Good by Doing Good: Daily Eudaimonic Activity and Well-Being. *Journal of Research in Personality*, 42, 22-42.
- Steger M. F. (2009). Meaning in Life. In L. Shane & C. R. Snyder (Eds.) *Oxford Handbook of Positive Psychology*, 679-689. Oxford.
- Steger, M. F., Oishi, S. & Kashdan, T. B. (2009). Meaning in Life Across the Lifespan: Levels and Correlates of Meaning in Life From Emerging Adulthood to Older Adulthood. *The Journal of Positive Psychology*, 4(1), 43-52.
- Steger, M. F., Mann, J. R., Michels, P., & Cooper, T. C. (2009). Meaning in Life, Anxiety, Depression, and General Health Among Smoking Cessation Patients. *Journal of Psychosomatic Research*, 67, 353-358.
- Steger, M. F. (2012). Making Meaning in Life. *Psychological Inquiry*, 23(4), 381-385.
- Steger, M. F. & Kashdan, T. B. (2013). The Unbearable Lightness of Meaning: Well-Being and Unstable Meaning in Life. *The Journal of Positive Psychology*, 8(2), 103-115.
- Tatar, T. (1997). *Siyasal Sosyoloji*. İstanbul: Turan Yayınları.
- Tatar, T. (2003). Malatya’da Siyasi Katılım: Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 331-350.
- Tatarhan, K. (2016). *Sağlık Sektörü Çalışanlarının İşten Ayrılma Niyetindeki Kuşaklar Arasındaki Farklılıklar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tezel, M. (2021). Z Kuşağı Üzerinden Yapılan Algı. Sabah. https://www.sabah.com.tr/yazarlar/gunaydin/sb-mevlut_tezel/2021/05/25/z-kusagi-uzerinden-yapilan-algi, (Erişim Tarihi: 05.08.2021).
- Tilly, C. (2008). *Toplumsal Hareketler*. (Çev: O. Düz). İstanbul: Babil Yayınları.
- Topçuoğlu, A. (1999). *Üniversite Gençliğinin Değerleri*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Turan, İ. (1986). *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış* (3.Baskı). İstanbul: Der Yayınları.
- Türk Dil Kurumu, (2021). <https://sozluk.gov.tr/>. (Erişim Tarihi: 06.08.2021)
- Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, 2020.

- Türküm, A. S. (1999). *İyimserlik ve Stresle Başa Çıkma*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Uslaner, E. M. (1998). Social Capital, Television, and the Mean World: Trust, Optimism, and Civic Participation. *Political Psychology*, 19(3), 441–467.
- Uysal, B. (1981). Siyasal Otorite, Laiklik ve Katılma. *Amme İdaresi Dergisi*, 14(4), 61-74.
- Uysal, B. (1984). Siyasal Katılma ve Katılma Davranışı Üzerinde Ailelerin Etkisi. *Amme İdaresi Dergisi*, 17(4), 119-134.
- Yalom, I. D. (2001). *Varoluşçu Psikoterapi*. (Çev: Z. İyidoğan Babayiğit). İstanbul.
- Yapıcı, A. (2009). Küreselleşme ve Değerler Krizi. *Değerler Eğitimi Merkezi Dergisi*, 7, 14-18.
- Yayla, A. (2003). *Siyasi Düşünce Sözlüğü*. Ankara: Liberte Yayınları.
- Yücekök, A. N. (1987). Siyasetin Toplumsal Tabanı (Siyaset Sosyolojisi). *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları*, 565.
- Yüceel, M. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılımında Sosyal Medyanın Rolü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Yüksel, E. (2020). Son Zamanlarda Sıkça Konuşulan Nesil: Z Kuşağı. Doğruluk Payı. <https://www.dogrulukpayi.com/bulten/z-kusaginin-oy-potansiyeli>, (Erişim: 05.08.2021)
- Zika, S. & Chamberlain, K. (1992). On the Relation Between Meaning in Life and Psychological Well-Being. *British Journal of Psychology*, 83, 133–145.
- 31 Mart 2019 Mahalli İdareler Genel Seçimleri İstatistikleri, (b.t). Ağustos 6, 2021, <https://www.ysk.gov.tr/tr/istatistik/5644>.

EK
ANKET

Sayın Katılımcı,

Bu tez çalışması Dr. Öğretim Üyesi Pınar DURSUN danışmanlığında, Afyon Kocatepe Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Tuğba BOZKURT tarafından yürütülmektedir. Üniversite öğrencilerinin, siyasal katılımına etki eden bir takım bireysel ve psikolojik değişkenlerin incelendiği bu çalışmada, sosyo-demografik bilgi formu ve dört adet ölçek yer almaktadır. Sizden istenilen bu ölçekleri dikkatli ve bireysel olarak yanıtlamanızdır. Sorulara verdiğiniz yanıtların doğruluğu ya da yanlışlığı söz konusu değildir. Tüm yanıtlarınız gizli tutulacak ve çalışmada sizin kimliğinizi ortaya koyabilecek herhangi bir bilgi kesinlikle istenmeyecektir. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi açısından, soruları eksiksiz ve içtenlikle yanıtlamanız önemlidir.

Tuğba BOZKURT

SD

Lütfen aşağıdaki soruları “X” işaretini kullanarak, “TEK” bir seçeneği işaretleyerek cevaplayınız.

1.Cinsiyetiniz nedir? ☐ Kadın ☐ Erkek	3.Medeni durumunuz nedir? ☐ Bekar ☐ Evli ☐ Boşanmış ☐ Dul
2.Kaç yaşındasınız?	
4.Bölümünüz nedir?	6.Genel not ortalamanız nedir? ☐ 2.00 ve altı ☐ 2.00 - 2.50 ☐ 2.51 – 3.50 ☐ 3.51 ve üzeri
5.Kaçıncı sınıftasınız? ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4	
7.Hayatınızda en uzun süre yaşadığınız yer? ☐ Büyükşehir ☐ İl ☐ İlçe ☐ Köy	8.Herhangi bir yerde çalışıyor musunuz? ☐ Evet, tam zamanlı ☐ Evet, yarı zamanlı ☐ Hayır
9.Aylık gelir düzeyiniz nedir? ☐ 500 TL'nin altında ☐ 500 – 1000 ☐ 1001 – 1500 ☐ 1500 ve üzeri	10.Ailenizin aylık geliri nedir? ☐ 2000 TL' nin altında ☐ 2000 – 4000 ☐ 4001 – 7000 ☐ 7000 ve üzeri
11.Annenizin mesleği nedir?	12.Babanızın mesleği nedir?
13.Annenizin en son mezun olduğu okul nedir? ☐ Okur -yazar değil ☐ Sadece okuryazar ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Yüksekokul ☐ Üniversite	14.Babanızın en son mezun olduğu okul nedir? ☐ Okur -yazar değil ☐ Sadece okuryazar ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Yüksekokul ☐ Üniversite
15.Siyasetle ne derece ilgilisiniz? ☐ Hiç ilgim yok ☐ Biraz ☐ Oldukça ☐ Her zaman ilgilidim.	16.Aileniz siyasetle ne kadar ilgilidir? ☐ Hiç ilgileri yoktur ☐ Biraz ☐ Oldukça ☐ Her zaman ilgili bir aileydik.

17.Siyaseti en fazla nereden takip ediyorsunuz? ☐ TV ☐ Gazete ☐ İnternet ☐ Aile ve yakın çevre ☐ Diğer (.....)	18.Destekleyicisi olduğunuz partiye ilginiz ne düzeyde? ☐ Gençlik kollarına üyeyim ☐ Faaliyetlerine aktif olarak katılıyorum ☐ Faaliyetlerini takip ediyorum ☐ Sadece seçmen düzeyindeyim
19. 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı ve Genel Seçiminde oy kullandınız mı? ☐ Evet ☐ Hayır	20. 31 Mart 2019 Yerel Seçiminde oy kullandınız mı? ☐ Evet ☐ Hayır
21.Gelecekte umutlu musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır	

22. Siyaset bilimi literatüründe tanımlı bulunan aşağıdaki siyasal ideolojik düşüncelerden hangisine kendinizi en yakın hissediyorsunuz? Lütfen “X” işaretini kullanarak kendinizi en yakın hissettiğiniz “TEK” seçeneği işaretleyiniz.

	SİYASAL İDEOLOJİ	AÇIKLAMASI
☐	LİBERAL MİLLİYETÇİLİK	Özgürlük, hoşgörü, eşitlik ve bireysel hakların diğer bir deyişle liberal değerlerin milliyetçilik ile harmanlandığı, yabancı düşmanlığının bulunmadığı bir siyasal düşüncedir.
☐	MİLLİYETÇİ YURTSEVERLİK	Milliyetçi yurtseverlik, kendilerini birleştiren dil, tarih veya kültür bağlarından bir üstyapı oluşturabilmiş topluluğu ve bunlara ek olarak bir de toprak birliğinin beraberinde getirdiği yurtseverliği içinde barındıran bir siyasal düşüncedir.
☐	MUHAFAZAKÂR MİLLİYETÇİLİK	Bölücü bir fikir olduğuna inandıkları sınıf dayanışması olgusuna karşı koyabilmek için yurtseverlik ile milli birliği muhafaza etme gerekliliği ve geleneksel kurum ve hayat tarzının devamını sağlamak fikirlerini savunan siyasal bir ideolojidir.
☐	LİBERAL MUHAFAZAKÂRLIK	Özel mülkiyet, serbest ekonomi girişimciligi ile halkın geleneksel, dini, kültürel ve ahlaki değerlerini yönetime dahil eden; anayasal ve temsili hükümeti savunan muhafazakâr bir siyasi ideolojidir.
☐	GELENEKSEL MUHAFAZAKÂRLIK	İçinde bulunduğu çağın gereklerini göz ardı etmeksizin, geleneksel etmenlerin muhafaza edilmesini destekleyip, geçmişten gelen tarihi, kültürel ve medeni birikimlerini kaybetmemesi için öz dinamiklerinin değişmesine karşı direnç gösteren, toplumsal-kültürel değerlerin korunmasını savunan siyasi bir görüştür.
☐	SOSYAL DEMOKRASİ	Kapitalizmin neden olduğu eşitsizlik ve adaletsizlikleri demokratik sistem içinde kabul edilebilir düzeye indirmeyi amaçlayan siyasi ideolojidir.
☐	DEVİRİMCİ SOSYALİZM	Demokratik, eşit ve sınıfsız ya da sınıf farklılıklarının az olduğu toplumu ortaya çıkarmanın ancak var olan siyasi sistemin devrimci hareketlerle yıkılmasıyla mümkün olacağını savunan siyasal bir ideolojidir.
☐	MARKSİZM/ KOMÜNİZM	Üretim araçlarının ortak mülkiyeti üzerine kurulu, sınıfsız, parasız ve devletsiz bir toplumsal düzenin kurulmasını amaçlayan hem toplumsal hem de siyasi ve ekonomik etkileri olan bir siyasal ideolojidir.
☐	ANARŞİZM	Toplumsal otoritenin, tahakkümün, erkin ve hiyerarşinin tüm biçimlerini bertaraf etmeyi savunan çeşitli politik felsefeleri ve toplumsal hareketleri tanımlayan siyasal bir ideolojidir. Anarşizm, her koşulda her türlü otoriteyi reddetmektedir.
☐	FAŞİZM	Otoriter devlet üzerine kurulu radikal milliyetçi bir siyasi ideolojidir. Toplumsal yaşamın tüm alanlarını kapsayan tek bir ideoloji bağlayıcı olarak ilan edilir. Devlet ve yönetim, iktidarın dünya görüşüne göre ve lider ilkesine göre örgütlenir ve belirlenir.
☐	FEMİNİZM	Kadınların haklarını tanıyarak, bu hakların korunması amacıyla eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak ortaya çıkan bir siyasal ideolojidir.
☐	EKOLOJİZM	Ekolojik ve çevresel amaçlara önem veren, şiddet karşıtlığı ve toplumsal adaleti savunan, katılımcı demokrasi üzerinde biçimlenmiş siyasal bir ideolojidir. Doğanın ve barışın korunması ön plandadır.
☐	DİNİ FUNDAMENTALİZM	Çeşitli dinlerin, kişisel hayatın dışında, sosyal, hukuki ve politik alanlarda da yol gösterici kılınmasını hedefleyen siyasal ideolojik düşüncelerdir.
☐	DİĞER	-AÇIKLAYINIZ-

SK

Lütfen her maddeyi okuyup durumunuzu en iyi yansıtan bir seçeneği işaretleyiniz.	Hiçbir Zaman	Ara Sıra	Her Zaman
1.Genel seçimlerde oy kullanırım.	☐	☐	☐
2. Yerel seçimlerde oy kullanırım.	☐	☐	☐
3.Halkoylamalarında (referandum) oy kullanırım.	☐	☐	☐
4. Güncel siyasi tartışmalara katılırım.	☐	☐	☐
5. Yerel yönetimlerle ilgili siyasi tartışmalara katılırım.	☐	☐	☐
6. Ebeveynlerimle siyasi konuları tartışırım.	☐	☐	☐
7. Akran/arkadaşlarımla siyasi konuları tartışırım.	☐	☐	☐
8. İnternet ortamında siyasi tartışma gruplarına katılırım.	☐	☐	☐
9. Hükümetlerin politika ve hizmetlerini takip ederim.	☐	☐	☐
10. Muhalefet partilerinin gündem ve politikalarını takip ederim.	☐	☐	☐
11. Yerel yönetimlerin politika ve hizmetlerini takip ederim.	☐	☐	☐
12. Gündemdeki siyasi konularla ilgili olarak siyasetçilere mektup/ e-posta gönderirim.	☐	☐	☐
13. Yerel yönetimlerin politika ve hizmetleri ile ilgili görüşlerimi farklı mecralarda ifade ederim.	☐	☐	☐
14. Süreli yayınların editörlerine siyasal içerikli mektup/eposta gönderirim.	☐	☐	☐
15. Gazetelerde yer alan siyasi haber veya yorumlarla ilgili kişisel düşüncelerimi ilgili yayın kuruluşlarına ve yazarlara iletirim.	☐	☐	☐
16. İnternet sitelerinde yapılan güncel siyaset ile ilgili anketlerde görüşlerimi belirtirim.	☐	☐	☐
17. Siyasal faaliyetlerde kullanılmak üzere yardım toplarım.	☐	☐	☐
18. Siyasal konularda imza kampanyalarına katılırım.	☐	☐	☐
19. Yasal olarak izin verilmiş gösteri ve yürüyüşlere katılırım.	☐	☐	☐
20. İzinsiz gösteri ve yürüyüşlere katılırım.	☐	☐	☐
21. Bir sendika tarafından düzenlenen ve desteklenen grevlere katılırım.	☐	☐	☐
22. Başkalarının mal ve mülküne zarar verme ihtimali olan eylemlere katılırım.	☐	☐	☐
23. Başkalarına doğrudan zarar verme ihtimali olan eylemlere katılırım.	☐	☐	☐
24. Boykotlara katılırım.	☐	☐	☐
25. Propaganda amaçlı afiş yapıştırırım.	☐	☐	☐
26. Propaganda amaçlı bildiri, gazete, dergi vb. dağıtırım.	☐	☐	☐
27. Genel seçim sürecinde siyasi parti liderlerinin düzenlediği mitinglere katılırım.	☐	☐	☐
28. Yerel seçim sürecinde belediye başkanlığına aday olanların mitinglerine katılırım.	☐	☐	☐

YAA

Lütfen her maddeyi okuyup durumunuzu en iyi yansıtan tek bir seçeneği işaretleyiniz.

(1) Kesinlikle doğru değil	(5) Kısmen doğru
(2) Çoğunlukla doğru değil	(6) Çoğunlukla doğru
(3) Kısmen doğru değil	(7) Kesinlikle doğru
(4) Doğru ya da yanlış olduğu söylenemez	

	1	2	3	4	5	6	7
1. Yaşamımın anlamını biliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Yaşamımın anlamlı olduğunu hissettirecek bir şey arıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Her zaman yaşamımın amacını arıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Yaşamımın açık bir amacı var.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Yaşamımı neyin anlamlı kıldığını iyi biliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Doyurucu bir yaşam amacı keşfettim.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Her zaman yaşamımın önemli olduğunu hissettirecek bir şey arıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Yaşamım için bir amaç veya misyon arıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Yaşamımın açık bir amacı yok.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Yaşamımın anlamını arıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

iÖ

Aşağıdaki ifadelerin her birinin sizi ne derece yansıttığını tablodaki ölçek üzerinde “X” işareti ile işaretleyiniz.

1	2	3	4	5
Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum

	1	2	3	4	5
1. Ne olacağının önceden kestirilemediği durumlarda hep en iyi sonucu beklerim.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Kolayca gevşeyip rahatlayabilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Bir işimin ters gitme olasılığı varsa mutlaka ters gider.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Her şeyi hep iyi tarafından alırım.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Geleceğim konusunda hep iyimserimdir.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Arkadaşlarımla birlikte olmaktan hoşlanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Yapacak bir şeylerimin olması benim için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
8. İşlerin istediğim gibi yürüyeceğini neredeyse hiç beklemem.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Hiçbir şey benim istediğim yönde gelişmez	☐	☐	☐	☐	☐
10. Moralim öyle kolay kolay bozulmaz.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Her türlü olayda bir iyi yan bulmaya çalışırım.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Başıma iyi şeylerin geleceğine pek bel bağlamam.	☐	☐	☐	☐	☐

PDA

Aşağıda bazı kişiler kısaca tanımlanmaktadır. Lütfen her tanımı okuyun ve bu kişilerin size ne derece benzediğini ya da benzemediğini düşünün. Tanımda verilen kişinin size ne kadar benzediğini göstermek için sağdaki kutucuklardan uygun olan birini “X” işareti ile işaretleyin.

	BU KİŞİ SİZE NE KADAR BENZİYOR?					
	Bana çok benziyor	Bana benziyor	Bana az benziyor	Bana çok az benziyor	Bana benzemiyor	Bana hiç benzemiyor
1.Yeni fikirler bulmak ve yaratıcı olmak onun için önemlidir. İşleri kendine özgü yollarla yapmaktan hoşlanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.Onun için zengin olmak önemlidir. Çok parası ve pahalı şeyleri olsun ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3.Dünyada herkesin eşit muamele görmesinin önemli olduğunu düşünür. Hayatta herkesin eşit fırsatlara sahip olması gerektiğine inanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4.Onun için yeteneklerini göstermek çok önemlidir. İnsanların onun yaptıklarına hayran olmasını ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5.Onun için güvenli bir çevrede yaşamak önemlidir. Güvenliğini tehlikeye sokabilecek her şeyden kaçınır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6.Hayatta pek çok farklı şey yapmanın önemli olduğunu düşünür. Her zaman deneyecek yeni şeyler arar.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7.İnsanların kendilerine söylenenleri yapmaları gerektiğine inanır. İnsanların her zaman, hatta başkaları izlemiyorken bile, kurallara uymaları gerektiğini düşünür.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8.Kendisinden farklı olan insanları dinlemek onun için önemlidir. Onlarla aynı fikirde olmadığında bile onları anlamak ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9.Sahip olduğundan daha fazlasını istememenin önemli olduğunu düşünür. İnsanların sahip olduklarıyla tatmin olmaları gerektiğine inanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10.Eğlenmek için her fırsatı kollar. Zevk veren şeyleri yapmak onun için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11.Yaptığı işler hakkında kendi başına karar vermek onun için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12.Çevresindeki insanlara yardım etmek onun için çok önemlidir. Onların refaha kavuşmasını ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	BU KİŞİ SİZE NE KADAR BENZİYOR?					
	Bana çok benziyor	Bana benziyor	Bana az benziyor	Bana çok az benziyor	Bana benzemiyor	Bana hiç benzemiyor
13. Çok başarılı olmak onun için önemlidir. İnsanlar üzerinde iyi izlenim bırakmaktan hoşlanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14.Ülkesinin güvende olması onun için çok önemlidir. Devletin içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı uyanık olması gerektiğini düşünür.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15.Risk almaktan hoşlanır. Her zaman macera peşinde koşar.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16.Her zaman uygun şekilde davranmak onun için önemlidir. İnsanların yanlış diyeceği şeyleri yapmaktan kaçınmak ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17.İşin başında olmak ve başkalarına ne yapacaklarını söylemek onun için önemlidir. İnsanların onun söylediklerini yapmalarını ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18.Arkadaşlarına sadık olmak onun için önemlidir. Kendisini ona yakın olan insanlara adanmak ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19.İnsanların doğayı korumaları gerektiğine gönülden inanır. Çevreyi korumak onun için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20.Dini inanç onun için önemlidir. Dininin gereklerini yerine getirmek için çok çaba harcar.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21.Eşyaların düzenli ve temiz olması onun için önemlidir. Her şeyin pislik içinde olmasından hiç hoşlanmaz.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22.Her şeyle ilgili olmanın önemli olduğunu düşünür. Meraklı olmaktan ve her türlü şeyi anlamaya çalışmaktan hoşlanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23.Dünyadaki bütün insanların uyum içinde yaşaması gerektiğine inanır. Dünyadaki bütün gruplar arasında barışın güçlenmesi onun için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24.Hırslı olmanın önemli olduğunu düşünür. Ne kadar kabiliyetli olduğunu göstermek ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
25.İşleri geleneksel yollarla yapmanın en iyisi olduğunu düşünür. Öğrendiği gelenek ve göreneklerin devam ettirmek onun için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
26.Hayattan zevk almak onun için önemlidir. Kendisini “şımartmaktan” hoşlanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	BU KİŞİ SİZE NE KADAR BENZİYOR?					
	Bana çok benziyor	Bana benziyor	Bana az benziyor	Bana çok az benziyor	Bana benzemiyor	Bana hiç benzemiyor
27.Başkalarının ihtiyaçlarına cevap vermek onun için önemlidir. Tanıdıklarına destek olmaya çalışır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
28.Ana-babasına ve yaşlı insanlara her zaman saygı göstermesi gerektiğine inanır. Onun için itaatkar olmak önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
29.Herkese, hatta hiç tanımadığı insanlara bile adil muamele yapılmasını ister. Toplumdaki zayıfları korumak onun için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
30.Sürprizlerden hoşlanır. Heyecan verici bir yaşamının olması onun için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
31.Hastalanmaktan kaçınmak için çok çaba gösterir. Sağlıklı kalmak onun için çok önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
32.Hayatta öne geçmek onun için önemlidir. Başkalarından daha iyi olmaya çalışır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
33.Kendisini inciten insanları bağışlamak onun için önemlidir. İçlerindeki iyi yanları görmeye ve kin gütmemeye çalışır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
34.Bağımsız olmak onun için önemlidir. Kendi ayakları üzerinde durmak ister.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
35.İstikrarlı bir hükümetin olması onun için önemlidir. Sosyal düzenin korunması konusunda endişelenir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
36.Başkalarına karşı her zaman kibar olmak onun için önemlidir. Başkalarını hiçbir zaman rahatsız veya huzursuz etmemeye çalışır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
37.Hayattan zevk almayı çok ister. İyi zaman geçirmek onun için önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
38.Alçak gönüllü ve kibirli olmak onun için önemlidir. Dikkatleri üzerine çekmemeye çalışır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
39.Her zaman kararları veren kişi olmak ister. Lider olmaktan hoşlanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
40.Doğaya uyum sağlamak ve onun uyumlu bir parçası olmak onun için önemlidir. İnsanların doğayı değiştirmemesi gerektiğine inanır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐